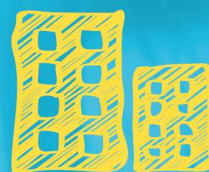




# TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

## RAPORTTI TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN ASUINALUEIDEN ERIITYMISKEHITYKSESTÄ JA TOIMENPIDESUOSITUKSET

Kangasala  
Lempäälä  
Nokia  
Orivesi  
Pirkkala  
Tampere  
Vesilahti  
Ylöjärvi



Raportti Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden  
eriytymiskehityksestä  
ja  
toimenpidesuosituksat eriytymiskehityksen hillintään ja  
ennaltaehkäisyyn

Projektitutkija Kaisa Hynynen  
30.9.2020  
Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä 2020

# Sisällys

|                                                                                                       |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ESIPUHE .....                                                                                         | 5  |
| 1. JOHDANTO .....                                                                                     | 6  |
| 1.1. Asuinalueiden haitallinen eriytyminen .....                                                      | 6  |
| 1.2. Seudullinen työkalu eriytymiskehityksen seurantaan .....                                         | 7  |
| 1.3. Tausta-aineisto ja raportin rakenne.....                                                         | 8  |
| 2. KAUPUNKISEUDUN KEHITYS TILASTOISSA .....                                                           | 10 |
| 2.1. Tampereen kaupunkiseudun muuttoliike ja kehitys 1995–2018 .....                                  | 10 |
| 2.2. Kaupunkiseudun kehitys Suomen mittakaavassa .....                                                | 12 |
| 3. SUHTEELLISEN HYVINVOINNIN JAKAUTUMINEN .....                                                       | 15 |
| 3.1. Seudullinen hyvinvointi-indeksi 1995, 2005, 2015 ja 2017 .....                                   | 15 |
| 3.1.1. Muuttoliikkeen suuntautuminen .....                                                            | 17 |
| 3.1.2. Hyvinvoinnin tason muutokset kunnittain 1995–2017.....                                         | 17 |
| 3.2. Alimpien ja ylimpien tasojen ominaispiirteet vuonna 2017 .....                                   | 20 |
| 3.2.1. Alimpien hyvinvoinnin tasojen väestö- ja asuinrakennuskanta .....                              | 20 |
| 3.2.2. Ylimpien hyvinvoinnin tasojen väestö- ja asuinrakennuskanta.....                               | 20 |
| 3.2.3. Uudisasuntotuotanto (1995–2017) ja ARA-kanta alimmilla ja ylimmillä tasoilla .....             | 21 |
| 3.2.4. YKR-vyöhykkeet 2017 ja liikkuminen alimmilla ja ylimmillä tasoilla.....                        | 23 |
| 3.3. Hyvinvoinnin keskittyminen ja alueiden erityispiirteet .....                                     | 25 |
| 3.3.1. Suhteellisen hyvinvoinnin keskittyminen .....                                                  | 25 |
| 3.3.2. Keskittymien erityispiirteet väestörakenteen ja asuinrakennuskannan mukaan .....               | 27 |
| 3.3.2.1. Pieni- ja keskituloisten keskittymät: väestörakenne, asuinrakennuskanta ja muuttoliike ..... | 27 |
| 3.3.2.2. Hyvä- ja keskituloisten keskittymät: väestörakenne, asuinrakennuskanta ja muuttoliike .....  | 28 |
| 3.3.2.1. Pienituloisten lapsitalouksien ja yksinhuoltajien paikallistumat .....                       | 32 |
| 3.3.2.2. Eläkeläisten elinpiirit .....                                                                | 33 |
| 3.3.2.3. Nuorten aikuisten naapurustot .....                                                          | 33 |
| 3.3.2.4. Vain perusasteen suorittaneet .....                                                          | 34 |
| 3.3.2.5. Vieraskieliset .....                                                                         | 34 |
| 3.3.2.6. ARA-kannat pieni- ja keskituloisten keskittymissä .....                                      | 34 |
| 3.3.2.7. Hyvä- ja keskituloisten talouksien keskittymät.....                                          | 35 |
| 3.3.2.8. Hyvätuloisten lapsitalouksien paikallistumat .....                                           | 36 |
| 3.3.2.9. ARA-kanta hyvä- ja keskituloisten keskittymissä .....                                        | 36 |
| 3.4. Keskeiset johtopäätökset asuinalueiden eriytymiskehityksestä .....                               | 38 |
| 3.5. Näkökulmia väestönkehitykseen ja hyvinvointiin Suomessa .....                                    | 39 |
| 4. TOIMENPIDESUOSITUKSET ASUINALUEIDEN ERIYTYMISKEHITYKSEN HILLINTÄÄN JA ENNALTAEHKÄISYYN.....        | 43 |

|        |                                                         |    |
|--------|---------------------------------------------------------|----|
| 5.     | LÄHTEET.....                                            | 45 |
| 6.     | LIITTEET .....                                          | 47 |
| 6.1.   | LIITE 1. Käsitteet.....                                 | 47 |
| 6.2.   | LIITE 2. Liitekaaviot.....                              | 51 |
| 6.2.1. | Kappale 2. KAUPUNKISEUDUN KEHITYS TILASTOISSA .....     | 51 |
| 6.2.2. | Kappale 3. SUHTEELLISEN HYVINVOINNIN JAKAUTUMINEN ..... | 58 |
| 7.     | MENETELMÄT .....                                        | 80 |
| 7.1.   | GLOBALI MORANIN I.....                                  | 80 |

## ESIPUHE

Tämä selvitys koskee asuinalueiden eriytymiskehitystä Tampereen kaupunkiseudulla, joka muodostuu Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Tampereen, Vesilahden ja Ylöjärven kunnista. Tampereen kaupunkiseudun Tulevaisuuden kaupunkiseutu -strategiassa (Toteutusohjelma 2017–2020) nostettiin esiin muun muassa seuraavat tavoitteet: *kasvulle kestävä rakenne* sekä *hyvinvoiva yhteisö* (Tampereen kaupunkiseutu, 2017). Kuntayhtymä lähti osana Ympäristöministeriön koordinoimaa *Kestävä kaupunki* -ohjelmaa<sup>1</sup> tarkastelemaan ja tunnistamaan eriytymiskehitykseen liittyviä osatekijöitä ja kehittämään seudullisen työkalun asuinalueiden eriytymiskehityksen seurantaan. Projekti pohjautuu Tampereen kaupungin kehittämään asuinalueiden sosioekonomisia ja demografisia eroja tarkastelemaan työkaluun, joka pitää sisällään hyvinvoinnin suhteellisia eroja kartoittavan *hyvinvointi-indeksin*.

Työn käynnistymisvaiheessa tieteellisen tutkimuksen kautta oli tiedossa, että hyvinvointiin liittyvät ilmiöt eivät noudata kuntarajoja ja toisaalta kuntien sisällä on eriytymiskehitystä. Lähtökohta-ajatus oli, että kunta ei aina ole relevantin tarkastelutaso vaan oleellista on nähdä eri asuinalueiden ominaispiirteet laajemmin myös seudullisessa kontekstissa. Tämä käsitys on saanut vahvistusta prosessin aikana niissä lukuisissa keskusteluissa, joita työn kuluessa on käyty Tampereen kaupunkiseudun eri toimijoiden: työryhmien jäsenten ja päättäjien kanssa. Myös toimenpiteiden laatimisessa seudullisen tason tarkastelu on osoittautunut tarpeelliseksi. Kyseessä on systemisen haasteen ratkaiseminen, tarvitaan usealle eri tasolle suunnattavia toimenpiteitä ja laajaa hallintorajat ylittävää yhteistyötä.

Työn valmistumista on sen eri vaiheissa tukenut Tampereen kaupunkiseudun asiantuntijaryhmä, johon kuului kehittämispäällikkö Satu Kankkonen, seutusuunnittelupäällikkö Kaisu Kuusela ja paikkatietoasiantuntija Jussi Välimäki. Työn ohjaukseen on lisäksi osallistunut nelihenkinen tieteellinen ohjausryhmä, johon kuuluivat professori Liisa Häikiö Tampereen yliopistosta, apulaisprofessori Venla Bernelius Helsingin yliopistosta, tutkija Jenni Mäki Lapin yliopistosta ja apulaisjohtaja Hanna Dhalmann ARA:sta.

---

<sup>1</sup> Vähähiilisyyden, älykkyyden, terveellisuuden ja sosiaalisen kestävyys-teemoja painottavalla ohjelmalla (2019–2023) tuetaan ohjelmakumppaneiden omaa toimintaa kohti kestävästä kaupunkikehityksestä käytännön kehittämisen sekä strategisen johtamisen tasolla. Taustalla vaikuttavat esimerkiksi YK:n maailmanlaajuinen Uusi kaupunkikehitysohjelma ja Agenda 2030:n kestävä kehityksen maailmanlaajuiset tavoitteet. Syntyvien esimerkkien ja uusien ratkaisujen kautta tavoitellaan ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävämpää kaupunkikehitystä, joka pohjaa nykyistä enemmän kaupunkien ja valtion kumppanuuksiin. (Ympäristöministeriö, 2019.)

# 1. JOHDANTO

## 1.1. Asuinalueiden haitallinen eriytyminen

Asuinalueiden ja väestöryhmien haitalliseen eriytymiskehitykseen viitataan usein segregaatión käsitteellä. Eriytymiskehityksen tarkastelussa huomioidaan yleensä tuloerot, joiden on katsottu olevan yhteydessä alueelliseen eriytymiseen ja asumisolosuhteisiin. Asuinalueiden tai väestöryhmien välille voi syntyä haitallisena pidettyä eriytymistä myös muiden sosioekonomisten ja elämänvaiheiden erojen kautta (Saikkonen, Hannikainen & Kauppinen ym., 2018, s. 29–30).

Vaikka tuloerojen ja *hyvinvoinnin* kausaalista suhdetta on hankala todentaa, muun muassa työmarkkina-asema ja koulutustaso kytkeytyvät tuloeroihin, elinoloihin ja ihmisten hyvinvointiin. Tuloerojen on tulkittu olevan myös monien sosiaalisten ongelmien taustalla. (ks. Saikkonen ym., 2018, s. 40.) Suomalaisissa tilastollisissa tutkimuksissa sosiaalisesti tai sosioekonomisesti hyväosaisella perhetaustalla on aiemmin löydetty yhteys muun muassa parempaan mielenterveyteen, suotuisampaan terveyskäyttäytymiseen ja periytyvään korkeampaan koulutustasoon. Tulotason on havaittu periytyvän erityisesti tulojakauman ääripäissä; köyhyyden ylisukupolvisuuden on havaittu myös vuosien 1995 ja 2005 välillä voimistuneen. (Karhula & Sirniö, 2019, s. 573–575.) Suomen suurissa kaupungeissa tehdyn tutkimuksen mukaan toimeentulotuen asiakkuudella, työttömyydellä, tuloköyhyydellä, koulupudokkuudella sekä kasautuvalla huono-osaisuudella onkin taipumus periytyä. Ylisukupolvisen kierteeseen kytkeytyy erityisesti toimeentulotuen asiakkuus, koulupudokkuus ja kasautuva huono-osaisuus. (Erola, Kallio & Vauhkonen, 2017, s.10.) Huono-osaisuutta onkin määritelty esimerkiksi *elintason, elämänlaadun ja elämäntapojen* vajeiden kautta (Saari, Eskelinen & Björklund, 2020).

Tietyn asuinalueen väestön toimintakyky, hyvinvointi ja yhteiskunnalliset vaikuttamismahdollisuudet voivatkin oleellisesti heikentyä esimerkiksi työttömyyden, köyhyyden sekä muun huono-osaisuuden keskittymisen kautta. Eriarvoisuus siis lisää väestön *sosiaalista etäisyyttä*, heikentäen myös yhteiskunnallista luottamusta (Berg & Johansson, 2016, sit. Saikkonen ym., 2018, s. 27). Sosiaalista koheesiota saattaa uhata myös se, että kaupunkien ja kaupunkiseutujen sisällä erilaista sosiaalista todellisuutta eläviä ryhmiä ei tunnisteta (Saikkonen ym., 2018, s. 48).

*Sosiaalisesti kestävä*n kaupungin näkökulmasta segregaatión torjunta ja eriarvoisuuden kaventaminen on huomioitu vahvasti kansallisen kestävä'n kaupunkikehityksen ohjelmassa. Kestävä'n kehityksen idea on esiintynyt myös jo parikymmentä vuotta kaupunkien strategioissa. *Kestävä'n kehityksen* käsitteen häilyväisyys ja siten myös kestävä'n kaupunkikehittämisen tavoittelu johdattavat

kuitenkin myös pohtimaan, mitä niillä tarkalleen ottaen tarkoitetaan ja kuinka niihin tulisi pyrkiä. (Saikkonen ym., 2018, s. 5,17.) On myös huomioitu, että sosiaaliseen kestävyYTEEN ei ole Suomessa kiinnitetty tarpeeksi huomiota (Saikkonen ym., 2018, s. 28).

Kaupungistumisen, kuntarajat ylittävien palveluverkostojen kehittämisen sekä väestön lisääntyneen liikkumisen myötä katsetta tulee kääntää kuntien ja kaupunkien sisältä myös laajemmin seututasolle. Tutkimus osoittaa, että Suomessa viimeisten vuosikymmenten eriytymiskehitystä on vauhdittanut erityisesti työmarkkinoiden kasvanut epävarmuus sekä hyvinvointivaltion roolin pieneneminen ja täten myös yksityisen sektorin laajempi rooli hyvinvoinnin turvaajana; kriittistä katsetta on käännetty myös maankäytön ja asuntopolitiikan rooliin (Hyötyläinen, 2019, s. 26, 42–43).

Oleellista on siksi tarkastella seudun kuntien asuinalueiden suhdetta toisiinsa, asuinalueiden pitkän ajan kehityssuuntia sekä kehittämisen mahdollisuuksia: eriytymistä tulee tarkastella moniulotteisesti eli strategisella ja rakenteellisella (käytännön) tasolla, sekä sosioekonomiset tekijät ja fyysinen kaupunkirakenne huomioon ottaen. Alueellisten ja seudullisten kehityssuuntien systemaattisten tarkastelujen lisäksi on siis tärkeää havainnoida asuinalueiden eriytymiskehityksen rakenteellisia juurisyitä. On tärkeää pohtia, kuinka niihin voidaan lyhyellä sekä pitkällä tähtäimellä vaikuttaa esimerkiksi maankäytön, asuntopolitiikan ja sosiaalipolitiikan keinoin sekä seutu- että paikallisella tasolla. Sosiaalisen kestävyYden vahvistamisessa kaupungit ovatkin tärkeässä roolissa, sillä niillä on laajat toimivaltuudet maapolitiikassa, kaavoituksessa, asuntopolitiikassa ja erilaisiin tarpeisiin perustuvien asumismuotojen turvaamisessa. (Saikkonen ym., 2018, s. 29– 30). Tunnistettuja pienituloisen väestönosan asuinalueita voidaan myös esimerkiksi tukea kehittämällä palveluiden saatavuutta, turvaamalla opetuksen laatu kouluissa ja panostamalla julkisen liikenteen palveluihin (Vaalavuo & Kauppinen, 2018, sit. Saikkonen ym., 2018, s. 26).

## 1.2. Seudullinen työkalu eriytymiskehityksen seurantaan

Seudullista asuinalueiden eriytymiskehityksen selvitystä ja seudullista työkalua voidaan hyödyntää esimerkiksi seudullisen ja alueellisen asuntopolitiikan määrittelyssä sekä hyvinvointipalveluiden kohdentamisessa. Projekti tukee myös Rinteen/Marinin hallitusohjelman tavoitetta asuntopolitiikan pitkäjänteisestä kehittämisestä, eriytymiskehityksen ehkäisystä ja asuinalueiden monimuotoisuuden edistämisestä kaupunkipolitiikan keinoin. Työ on myös osa Tampereen kaupunkiseudun ja valtion MAL 2020–2023 -sopimuksen toteutusta.

Tässä kuntien viranhaltijoille (ja päättäjille) suunnatussa raportissa kuvataan asuinalueiden eriytymiskehitystä Tampereen kaupunkiseudulla. Raportti sisältää myös toimenpidesuosituksen.

Raportti toimii ohjaavana pohjana seudulliselle seurantatyökalulle, joka kehitetään raportin analyysien ja keskeisten johtopäätösten pohjalta. Jatkossa seurantatyökalua voidaan hyödyntää erityisesti asuinalueiden palveluiden ja rakennuskannan suunnittelussa, kehittämisessä ja monipuolistamisessa, sekä sosiaalisesti kestävässä kehitystyössä seututasolla: *ennaltaehkäisevästi* alueellisten erityispiirteiden tunnistamisen ja haitallisen eriytymiskehityksen välttämisen kautta, sekä *seurauksia lieventävästi* eli korjaavien toimien suuntaamisen kautta.

### 1.3. Tausta-aineisto ja raportin rakenne

Raportissa on hyödynnetty Tilastokeskuksen avointa StatFin-tietokantaa sekä Tilastokeskukselta tilattavaa Ruututietokantaa. Lisäksi aineistona on käytetty Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) dataa (SYKE ja Tilastokeskus), Rakennus- ja huoneistorekisteriä (Digi- ja väestötietovirasto) sekä ARA-asuntorekisteriä (SYKE, ARA).

Raportti rakentuu kolmesta pääasiallisesta osiosta: seudun yleisestä kehityksestä ja kehityksestä suhteessa muihin Suomen kuntiin, seudullisen hyvinvointi-indeksin ja alueellisten erityispiirteiden tarkastelusta, sekä johtopäätöksistä ja toimenpidesuosituksista.

Johdantoa seuraavassa kappaleessa kuvataan seudun kehitystä pääosin Tilastokeskuksen aineistojen kautta aikavälillä 1995–2018. Raportin seuraava osio muodostuu *suhteellisen ja seudullisen hyvinvointi-indeksin* ja hyvinvoinnin keskittymien (klustereiden) analysoinnista. Indeksi on neljään tarkasteluvuoteen (1995, 2005, 2015 ja 2017) ja kolmeen muuttujaan (työttömien ja korkeakoulutettujen osuudet sekä asukkaiden mediaanitulot) pohjautuva paikkatietopohjainen menetelmä. Menetelmän avulla voidaan kartoittaa ja seurata asuinalueiden *suhteellisen hyvinvoinnin kehitystä*, eli ajallista muutosta<sup>2</sup>. Suhteellisen hyvinvoinnin jakautumista tarkastellaan erikseen myös vuoden 2017 väestörakenteen ja asuinrakennuskannan kautta. Asuinalueiden erityispiirteitä tarkastellaan lisäksi hyvinvoinnin maantieteellisten keskittymien kautta. Osion lopussa esitetään analyysin pohjalta laaditut keskeiset johtopäätökset asuinalueiden eriytymisen tilasta. Viimeinen kappale muodostuu keskeisten johtopäätösten pohjalta laadituista toimenpidesuosituksista, joiden kautta asuinalueiden eriytymistä voidaan jatkossa ennaltaehkäistä sekä lieventää.

---

<sup>2</sup> Hyvinvointi-indeksin käyttöä on avattu tarkemmin kappaleen 3 alussa.



## KESKEISET KÄSITTEET

**Ekvivalentti tulo** = Talouden tulot jaettuna talouden kulutusyksiköiden (eli henkilöiden) määrällä.

**Kokonaisnettomuutto** = Nettosiirtolaisuuden ja kuntien välisen nettomuuton summa.

**(Koti)talous** = Kotitalouden muodostavat kaikki ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan.

**Koulutusaste** = Väestömuutostilastossa käytetään kuutta koulutusasteluokkaa: perusastetta, keskiastetta, alinta korkea-astetta, alempaa ja ylempää korkeakouluastetta ja tutkijakoulutusastetta.

**Lapsitalous** = Taloudet, joissa vähintään yksi lapsi on 0–17 -vuotias.

**Luonnollinen väestönlisäys** = Elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotus.

**Mediaanitulot** = Saadaan, kun kaikki taloudet asetetaan käytettävissä olevien rahatulojen mukaan suuruusjärjestykseen. Mediaanitulo on keskimmäisen talouden tulo.

**Nettosiirtolaisuus** = Maahanmuuton ja maastamuuton erotus.

**Pienituloisuus** = Kotitalouden käytettävissä olevat rahatulot ovat pienemmät kuin 60 % kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta. Pienituloisuuden euromääräinen raja vaihtelee vuosittain.

**Pääasiallinen toiminta** = Henkilön taloudellisen toiminnan laatu. Väestö jaetaan työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin ja nämä ryhmät voidaan edelleen jakaa alaryhmiin.

**Taloudellinen huoltosuhde** = Kuva, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti.

**Tulokymmenys** = Jokaisessa tulokymmenyksessä on 10 prosenttia väestöstä. Ensimmäiseen tulokymmenykseen kuuluu pienituloisin kymmenes ja viimeiseen suurituloisin.

**Valtionveronalaiset tulot** = Tulot, joiden suuruus on vähintään 2 euroa.

**Väestönlisäys** = Luonnollisen väestönlisäyksen, kuntien välisen nettomuuton ja nettosiirtolaisuuden summa.

## 2. KAUPUNKISEUDUN KEHITYS TILASTOISSA

Kappaleessa kuvataan Tampereen kaupunkiseudun muuttoliikettä sekä väestön sosioekonomista ja demografista kehitystä 90-luvulta viime vuosiin saakka. Kehitystä tarkastellaan lyhyesti myös laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa pohjustuksena asuinalueiden eriytymiskehityksen kartoitukselle.

### 2.1. Tampereen kaupunkiseudun muuttoliike ja kehitys 1995–2018

Kaupunkiseudun väestö kasvoi reilun kahdenkymmenen vuoden aikana lähes neljänneksellä. Kasvun taustalla oli erityisesti muuttovoitto maan sisäisestä muuttoliikkeestä.

Pirkanmaa oli 2010-luvulla Uudenmaan ja Varsinais-Suomen lisäksi ainoa maakunta, joka sai muuttovoittoa maan sisäisestä muuttoliikkeestä; Pirkanmaan kokonaisnettomuutosta kaksi kolmasosaa tuli maan sisältä. Alue sai muuttovoittoa kaikista muista maakunnista paitsi Uudeltamaalta. (Aro, 2020, s. 172–176.) Maan sisäisen muuttoliikkeen osalta Tampere oli eniten määrällistä muuttovoittoa saaneiden (suurten ja keskisuurien) kaupunkien joukossa, kuten myös sen kehyskunnat Lempäälä, Pirkkala, Nokia ja Ylöjärvi. Nettomaahanmuuton osalta 2010-luvun muuttoliike painottui pääkaupunkiseudulle Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle, ja myös Turku vastaanotti lukumäärällisesti Tamperetta enemmän nettomaahanmuuttajia. (Em., s. 176.)

Muuttoliikkeen vaikutukset kytkeytyvät muuttajien ikärakenteeseen. 2010-luvulla muuttajissa ovatkin olleet yliedustettuina alle 35-vuotiaat nuoret aikuiset ja koulutetut. 15–19-vuotiaiden ikäryhmässä näkyivät toisen asteen koulutuksen perässä tehdyt muutot erityisesti Helsingissä, Tampereella ja Turussa. 20–24-vuotiaiden muutot olivat jakautuneet epätasaisemmin, ja tästä ikäryhmästä muuttotappiota kärsikin 95 prosenttia kaikista Suomen kunnista: Tampere saikin lukumäärällistä muuttovoittoa tästä ikäryhmästä toiseksi eniten kaikista kunnista. 25–34-vuotiaiden muuttovoitot- ja tappiot jakautuivat tasaisemmin Suomen kuntien välillä. Määrällisesti eniten muuttovoittoa saivat pääkaupunkiseudun keskustaungit ja suurten kaupunkien kehyskunnat, kuten Kangasala, Ylöjärvi, Lempäälä, Nokia ja Pirkkala. Määrällisiä muuttotappioita 25–34-vuotiaista kärsivät erityisesti suuret opiskelukaupungit pääkaupunkiseudun ulkopuolella: näistä kaupungeista Tampere kärsi Turun jälkeen suurinta lukumäärällistä muuttotappiota. (Em., s. 180–182.)

Alla olevassa infograafissa kuvataan tarkemmin Tampereen kaupunkiseudun sosioekonomista ja demografista kehitystä ja Tampereen ja kehyskuntien välistä kehitystä vuosien 1995–2018 välillä.

# TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

1995 - 2018

## SOSIOEKONOMINEN JA DEMOGRAFINEN KEHITYS



Kaupunkiseudun väestö kasvoi lähes neljänneksellä ja oli läpi tarkastelujakson muuttovoittoseutua.

Kaupunkiseutu sai vuosina 2014-2017 muuttovoittoa pääosin alle 22 000 € tienaaavista. Vuonna 2017 nettomuutto kääntyi positiiviseksi kaikissa tuloryhmissä.

Seudulle suuntautunut ja seudun sisäinen muuttoliike, sekä väestön ikääntyminen näkyivät väestörakenteen muutoksena.

Työllisten suhteellinen osuus kasvoi ja työttömien osuus pieneni.

Yleinen koulutustaso nousi koko kaupunkiseudulla.

Asutokuntien määrä kasvoi lähes kolmanneksella ja asutokuntien koot jatkoivat pienentymistään.



Tampereen kasvu syntyi lähinnä nettomuutosta. Kehyskunnissa nettomuutto ja luonnollisen väestönlisäys oli suhteessa tasaisempaa. Nettosiirtolaisuus oli seudulla luonnollista väestönlisäystä pääosin vähäisempää.  
(Liite 2: Kaavio 1.)

Kehyskunnat saivat muuttovoittoa Tampereelta kaikissa yli 22 000 € tienaaavien ryhmissä. Tampere sai kehyskunnista muuttovoittoa ainoastaan alimman tuloryhmän asukkaista.  
(Liite 2: Kaaviot 2-3.)

Tampereella kasvoivat suhteellisesti eniten nuorten aikuisten (19-24) sekä yli 85-vuotiaiden ikäluokat. Kehyskunnissa suhteellinen kasvu syntyi lähinnä ikääntyneemmästä väestöstä, mutta myös alle 18-vuotiaista.  
(Liite 2: Kaaviot 4-12.)

Kehyskunnissa työllisten suhteelliset osuudet olivat Tampereen lukuja hieman parempia, johtuen oletettavasti muuttoliikkeen vaikutuksista  
(Liite 2: Kaaviot 13-14.)

Samalla kun vain perusasteen suorittaneiden osuudet suhteessa pienenevät, erityisesti korkeakoulutettujen osuudet kasvoivat  
(Liite 2: Kaavio 15.)

Tampereella erityisesti yhden hengen asutokunnat olivat selkeässä kasvussa.

Vuonna 2018 seudulla oli yhden hengen asutokuntia noin 46 % ja kahden hengen asutokuntia 32 % kaikista asutokunnista.  
(Liite 2: Kaavio 16.)

## 2.2. Kaupunkiseudun kehitys Suomen mittakaavassa

Kuntien taloudellisen huoltosuhteen muutoksiin liittyvät oleellisesti nousu- ja laskusuhdanteiden työmarkkinavaikutukset eli työllisten ja työttömien määrien vaihtelut, väestön ikääntyminen, paikallinen alhaisempi syntyvyys, sekä muuttoliikkeen suuntautuminen. Suomessa oli vuonna 2018 132 työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä sataa työllistä kohti (SVT, 2020b). Tampereen kaupunkiseudun kehitys (1995– 2018) heijasteli koko Suomen kehityskulkua. Vuonna 2018 taloudellinen huoltosuhde oli Tampereella 124 ja kehyskunnissa keskimäärin 126; kehyskunnissa oli nähtävillä kuitenkin selkeitä eroja kuntien välillä. Kunnista erottuivat erityisesti Orivesi ja Pirkkala. Orivedellä taloudellinen huoltosuhde oli heikoin (194–162), vaikka tilanne oli parantunut. Pirkkalassa huoltosuhteen kehitys oli myönteisin (146– 116). Vesilahti erottui muista kunnista tultuaan tasaisimmin alaspäin, oltuaan vuonna 1995 vielä lähimpänä Oriveden lukua (179–131). Nokia erottui muista selkeästi suurimmalla nousulla välillä 2005 ja 2015. (Liite 2: Kaaviot 17.)

Tuloerot kasvoivat Suomessa voimakkaasti 1990-luvun puolivälistä 2000-luvun puoliväliin, jonka jälkeen erot ovat pysyneet kohtalaisen tasaisina (Saikkonen ym., 2018, s. 42). Vuoden 2018 tilastojen mukaan pienituloisuus oli Suomessa yleisintä työttömillä ja opiskelijoilla, 18–24-vuotiailla nuorilla aikuisilla ja yli 75-vuotiailla. Kotitalouden elinvaiheen mukaan pienituloisuus oli yleisintä myös yksinasuvilla talouksilla. Alle 35-vuotiaiden yksinasuvien pienituloisuus on ollut kuitenkin viime vuosina laskussa ja eläkeikäisten osuus lievässä kasvussa. (SVT, 2020a.)

Lasten pienituloisuus kytkeytyy kotitalouden työllisten aikuisten määrään. Suomessa kahden aikuisen lapsitalouksista reilu 8 prosenttia oli pienituloisia, kun yhden aikuisen talouksista lähes joka neljäs oli pienituloinen vuonna 2018. (SVT, 2018b.) Tampereen kaupunkiseudun lapsitalouksista 64 % oli keskituloisia ja noin 20 % pienituloisia vuonna 2018. Tampereen lapsitalouksista keskituloisia oli 61 % ja pienituloisia noin 23 %. Pienituloisten lapsitalouksien suhteellinen osuus kasvoikin seudulla ja varsin selkeästi Tampereella erityisesti vuosina 1995–2005, jonka jälkeen kasvu jatkui tasaisempana, kääntyen pienituloisten osalta hieman laskuun vuoteen 2018 mennessä. (Liite 2: Kaaviot 18–19.)

Hyvinvoinnin jakautuminen kytkeytyy läheisesti myös huono-osaisuuden keskittymiseen. Huono-osaiset yksilöt ja perheet keskittyvät usein samoille alueille myös Suomessa (Rasinkangas, 2013, sit. Erola, Kallio & Vauhkonen, 2017, s. 2). Samoin kun perhetausta, myös fyysinen asuinympäristö saattaa joko suojata tai altistaa huono-osaisuuden vaikutuksille (Erola, Kallio & Vauhkonen, 2017, s. 3).

Diakonisen ammattikorkeakoulun kehittämän huono-osaisuuden karttatyökalun avulla (2020), voidaan verrata Suomen eri kuntien (295) suhteellista sijoittumista eri huono-osaisuuden ulottuvuuksien ja mittareiden avulla. *Inhimillisen, sosiaalisen ja taloudellisen huono-osaisuuden kasaantumisen näkökulmasta* jokainen kaupunkiseudun kunta sijoittui ainakin kerran heikoimman kolmanneksen joukkoon vertailussa muihin Suomen kuntiin. Orivesi ja Tampere erottuivat myös muista seudun kunnista sijoittumalla useilla eri muuttujilla heikoimman kolmanneksen joukkoon. Tampere oli sijalla 14 huono-osaisuuden yhteistuloksen osalta. Tampere kuului myös heikoimman kymmenen joukkoon kuntien inhimillisen huono-osaisuuden kokonaisuuden osalta<sup>3</sup>. ([Liite 2](#): Taulukko 1.)

#### YHTEENVETO SEUDUN KEHITYKSESTÄ 1995-2018

-  Kaupunkiseudun väestö kasvoi tarkastelujaksolla lähes neljänneksellä. Väestönkasvun taustalla oli erityisesti muuttovoitto maan sisäisestä muuttoliikkeestä.
-  Työllisten suhteelliset osuudet kasvoivat ja yleinen koulutustaso nousi.
-  Seudulle suuntautunut ja seudun sisäinen muuttoliike, sekä väestön ikääntyminen näkyivät väestörakenteen muutoksena ja asutuskuntien kokojen pientymisenä.
-  Kuntien taloudellisen huoltosuhteen kehitys heijasteli koko Suomen kehitystä. Kehyskuntien välillä oli nähtävillä kuitenkin selkeitä eroja.
-  Huono-osaisuutta oli kaikissa seudun kunnissa.

<sup>3</sup> Inhimillisen huono-osaisuuden kokonaisuuteen kuuluvat seuraavat muuttujat: Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, Nuorisotyöttömyys, Pitkäaikaistyöttömyys, Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat, Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat ja Kunnan yleinen pienituloisuusaste.

## KESKEISET KÄSITTEET

**Desiili** = kymmenesosa. Hyvinvointi-indeksin jakauma muodostuu kymmenestä desiilistä.

**Keskiväkiluku** = Tietyn vuoden keskiväkiluku on kahden peräkkäisen vuoden väkilukujen keskiarvo.

**Klusteri** = Rypäs/ryhmittymä/keskittymä.

**Klusteroituminen** = Samankaltaisten ruutujen muodostamat keskittymät/ryhmittymät. Syntyneiden keskittymien välillä on selkeitä eroavaisuuksia toistensa välillä.

**Kvintiili** = Viidesosa. Kvintiilit muodostetaan hyvinvointi-indeksin desiileistä.

**Muuttoalttius** = Kuvaa muuttaneiden määrää tuhatta keskiväkiluvun asukasta kohti.

**Paikkatieto** = Sijaintitiedon ja kohteen tai ilmiön ominaisuuksia kuvaavan ominaisuustiedon muodostama tietokokonaisuus.

**Suojaussääntö** = Määrittää, että ruudussa oleva tieto on joiltakin osin salattua.

## TUTKIMUSMENETELMÄ

**Hyvinvointi-indeksi** = Pohjautuu Tilastokeskuksen Ruututietokannan dataan vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2017. Indeksiperustuu ruudussa (250 x 250 m) olevien työttömien ja korkeakoulutettujen osuuksiin, sekä asukkaiden mediaanituloihin. Menetelmässä muuttujat on skaalattu siten, että korkeimman arvon ruutu saa luvun 100 ja muut ruudut luvun suhteessa tähän ruutuun. Tämän jälkeen yksittäiset muuttujat on laskettu yhteen ja skaalattu jälleen korkeimman arvon ruudun suhteen.

Kunkin poikkileikkausvuoden aineistoa käsitellään raportissa desiileittäin (pl. kappale 3.3). Desiilit jakavat kunkin poikkileikkausvuoden otoksen hyvinvointi-indeksin mukaan kymmeneen yhtä paljon tapauksia (ruutuja) sisältävään luokkaan. **Indeksin desiileistä (1-10) käytetään nimitystä hyvinvoinnin tasot.**

**Indeksillä kuvataan asutettujen ruutujen suhteellisia eroja ja muutoksia tarkasteluvuosien välillä, ja saadaan ajankohtaista kuvaa hyvinvoinnin jakaantumisesta väestö- ja asuinrakennuskannan mukaan. Menetelmään pohjautuen tarkastellaan myös hyvinvoinnin maantieteellistä keskittymistä.**

Suojaussääntöjen mukaisesti mukana olivat vain ruudut, joissa asutokuntia ja työvoimaan kuuluvia oli vähintään 10. Aineistossa ovat mukana myös opiskelijoiden ja eläkeläisten taloudet.

Tarkastelussa oli mukana noin 86,5 % seudun väestöstä vuonna 2017.

### 3. SUHTEELLISEN HYVINVOINNIN JAKAUTUMINEN

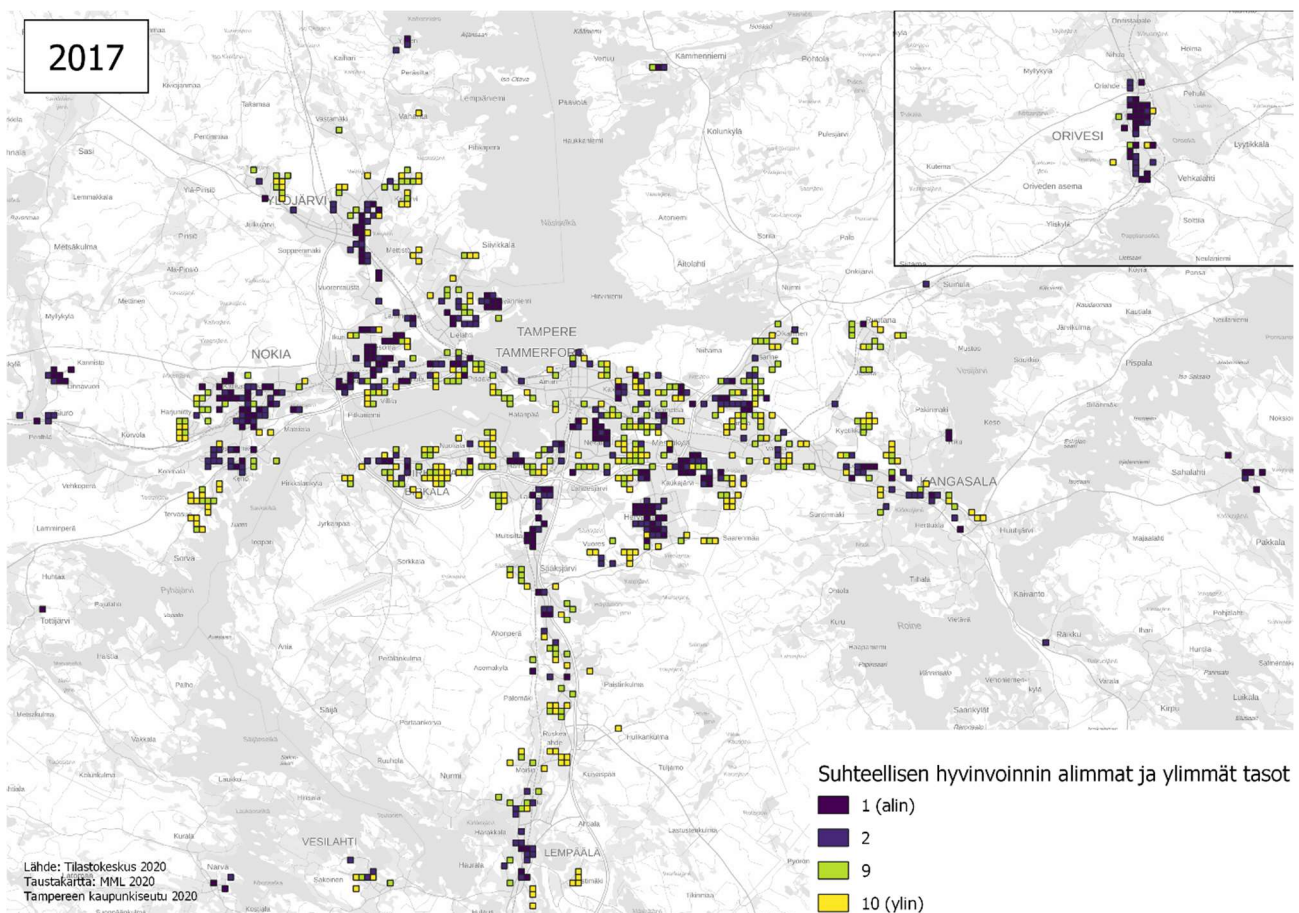
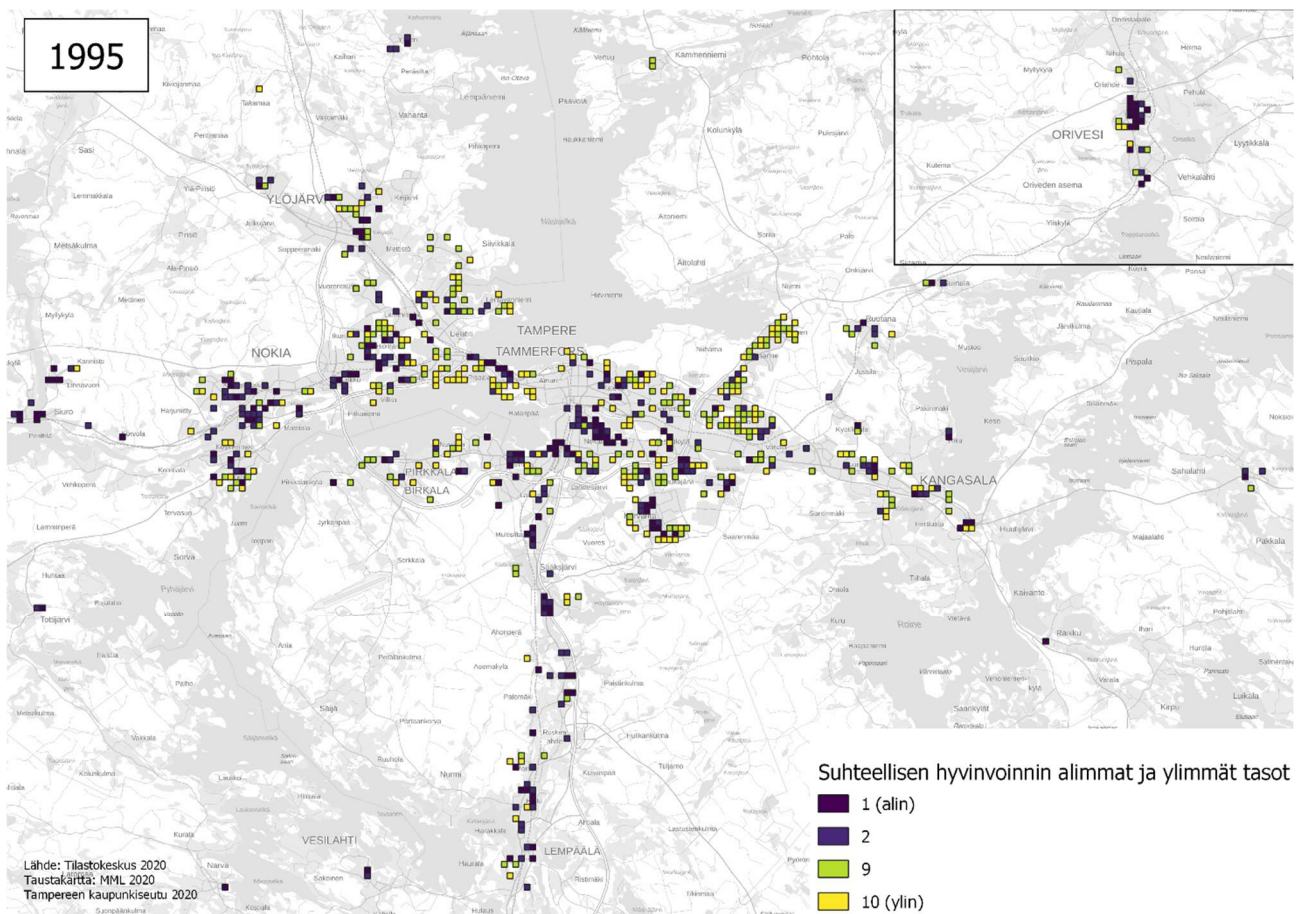
#### 3.1. Seudullinen hyvinvointi-indeksi 1995, 2005, 2015 ja 2017

Paikkatietopohjaisessa tarkastelussa havainnoidaan seudun asuinalueita ja niiden väestöä työttömien ja korkeakoulutettujen suhteellisten osuuksien sekä asukkaiden mediaanitulojen kautta. Ensimmäisenä tarkasteluvuotena mukana oli 252 373 henkilöä, joista kahteen alimpaan hyvinvoinnin tasoon sijoittui 23,3 % väestöstä ja noin neljännes talouksista (25,7 %). Alimmilla tasoilla oli siis suhteessa suurimmat osuudet työttömiä, pienimmät osuudet korkeakoulutettuja sekä asukkailla pienimmät mediaanitulot. Viimeisenä tarkasteluvuotena (2017) tarkastelussa mukana oli 333 247 henkilöä. Näistä kahteen alimpaan tasoon sijoittui 28,2% väestöstä ja lähes kolmannes talouksista (32,3 %).

Suhteellisen hyvinvoinnin jakautuminen seudulla näkyi joidenkin alueiden kasvaneena eriytymisenä eli alimmille (1–2) ja ylimmille tasoille (9–10) sijoittuvien ruutujen ryhmittyminä. Väestönkasvun keskittymisen kautta ruutuja putosi ja jäi alimmille tasoille muodostaen jäljempänä kuvituksessa esitettäviä sinisten ruutujen ryhmittymiä. Ylimpien tasojen muutokset taas olivat usein yhteydessä uudisrakentamiseen ja ennen muuta uusien pientaloalueiden syntyyn. (Kartat 1–4.)

Alimmassa hyvinvoinnin tasossa tapahtuneet muutokset näyttivät kasautuvan ja keskittyvän samoille ja viereisille alueille (erityisesti tippuminen ja jääminen tälle tasolle). Ylimmän tason muutokset näyttivät tapahtuneen lähinnä näiden alueiden ympärillä ja hajautuneen laajemmin seudulla (erityisesti uudet ylimmän tason ruudut). (muutoksia kuvataan jäljempänä kartoissa 5–6.)





Kartat 1–2. Hyvinvointi-indeksin kaksi alinta ja ylintä tasoa (alin ja ylin kvinttiili) vuonna 1995 ja 2017. Vuosien 2005 ja 2015 kartat löytyvät liitteistä (Liite 3: Kartat 3–4). Joitakin yksittäisiä haja-asutusalueen ruutuja on jäänyt kartan ulkopuolelle. Aineistossa mukana olevien ruutujen määrä oli tarkasteluvuosittain 1806 ja 2349.



### **3.1.1. Muuttoliikkeen suuntautuminen**

Muuttoliikkeen tarkastelu vuosina 2014–2016 osoitti keskituloisten olleen suurin tulo- ja lähtömuuttajien ryhmä kaikilla hyvinvoinnin tasojen (1–10) alueilla (Liite 3: Kaavio 20). Selkeästi suurinta nettomuuttovoittoa saivat alemman hyvinvoinnin alueet (hyvinvoinnin tasot 2–4)<sup>4</sup> (Liite 3: Kaavio 21).

Muuttoalttius oli selkeästi suurinta hyvinvoinniltaan alimmille tasoille sijoittuvilla alueilla (Liite 3: Kaavio 22). Näillä alueilla myös pienituloisten tulomuutto oli lähtömuuttoa suurempaa, minkä seurauksena ostovoimakertymä oli negatiivinen kolmella alimmalla tasolla (Liite 3: Kaavio 23).

Hyvinvoinniltaan korkeimmilla alueilla hyvätuloisten tulomuutto oli suhteessa suurempaa kuin lähtömuutto. Vastaavasti pienituloisten lähtömuutto oli tulomuuttoa suurempaa. Näin myös ostovoimakertymä oli huomattavasti suurempi kuin alemmalle hyvinvoinnin tasolle sijoittuvilla alueilla. (ks. Kaavio 23).

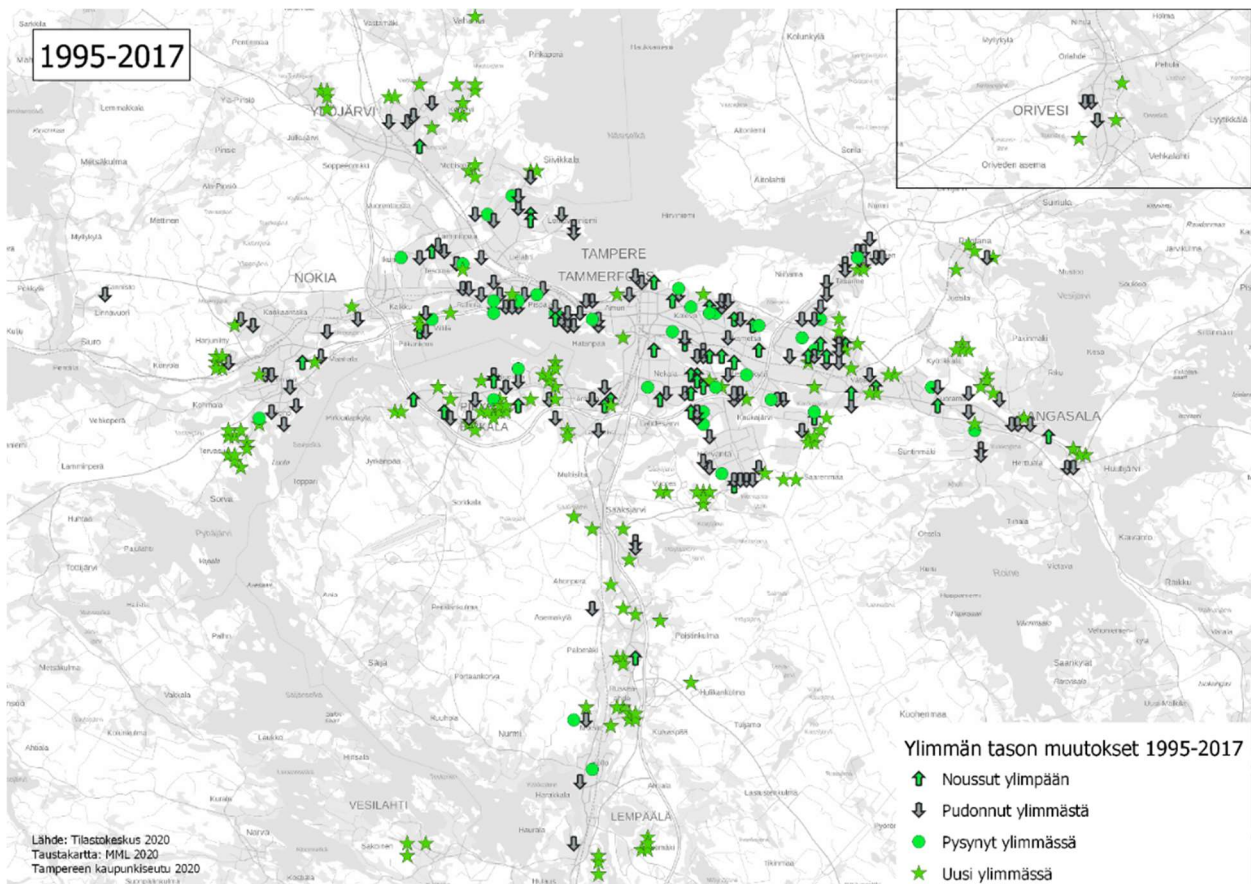
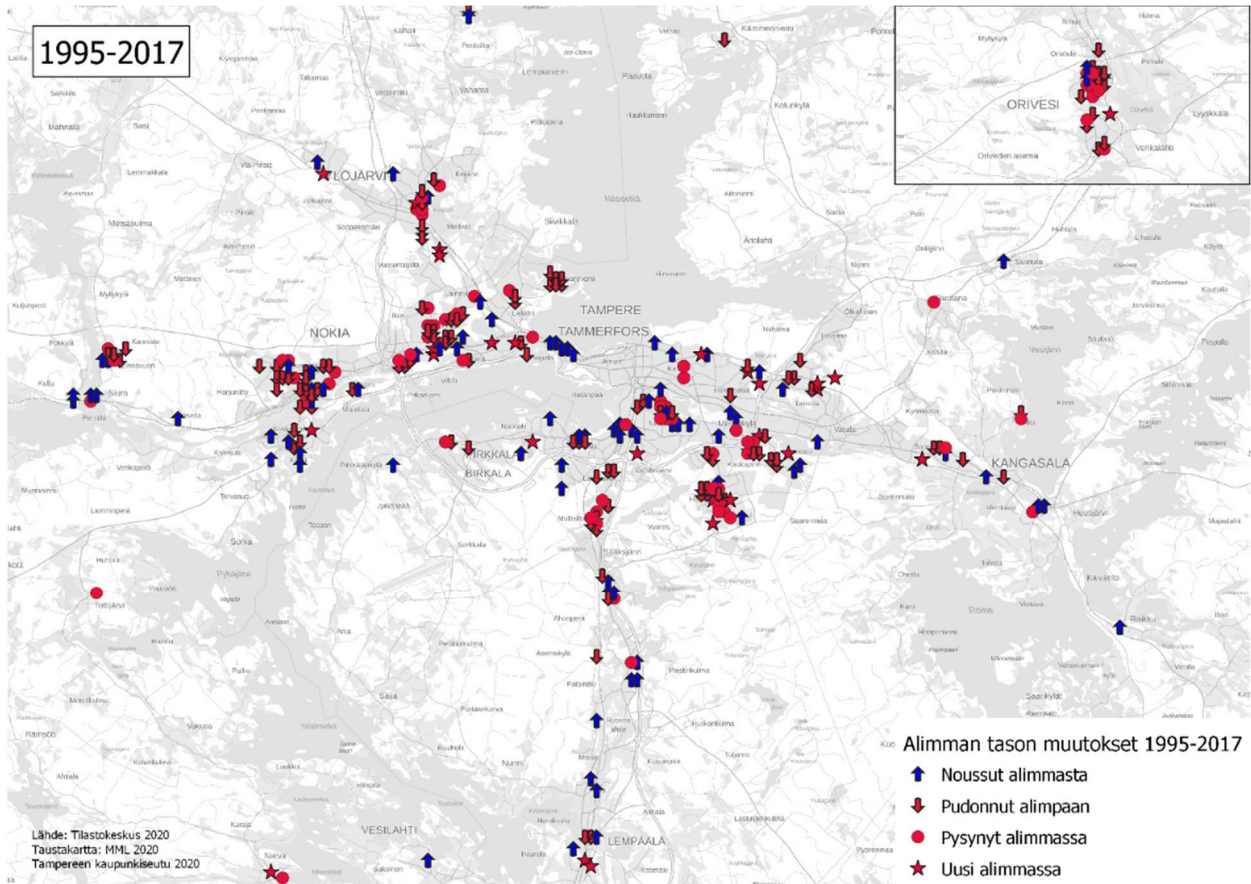
### **3.1.2. Hyvinvoinnin tason muutokset kunnittain 1995–2017**

Hyvinvoinniltaan alimpaan tasoon pudonneita ruutuja oli huomattavasti (126). Useimmiten tasolle yksi pudottiin tasolta kaksi ja kolme. Tampereella pudotuksia oli nähtävillä eniten. Nokiallakin alimpaan tasoon pudonneiden ruutujen määrä oli verrattain korkea. Alimmassa tasossa pysyneet alueet (76 ruutua) sijoittuivat useammin Tampereelle. Alimmassa tasossa pysyneitä ruutuja oli useita myös Orivedellä, Nokialla ja Ylöjärvellä. (Liite 3: Kaavio 24.)

Uusia ylimmän tason ruutuja (157) syntyi kuntiin kuitenkin enemmän kuin uusia alimman tason ruutuja (32). Ylimmän tason ruutuja syntyi määrällisesti suhteellisen tasaisesti, lukuun ottamatta asukasmäärältään pienempiä Oriveden ja Vesilahden kuntia. (Liite 3: Kaaviot 25.) Erityisesti Orivedellä, Nokialla, Tampereella ja Kangasalalla yhä suurempi osuus talouksia sijoittuikin vuonna 2017 alimmille hyvinvoinnin tasoille (Liite 3: Kaaviot 26–33).

---

<sup>4</sup> Muuttoliiketarkastelussa käytettiin vuoden 2015 hyvinvoinnin tasoja.



Kartat 5-6. Alimman ja ylimmän tason muutokset: 89 ruutua nousi alimmasta, 126 putosi alimpaan, 76 pysyi, ja 32 oli uusia alimmassa; 42 nousi ylimpään, 139 putosi ylimmästä, 36 pysyi, ja 157 ruutua oli uusia ylimmässä tasossa<sup>5</sup>.

## YHTEENVETO SUHTEELLISEN HYVINVOINNIN JAKAUTUMISESTA SEUDULLA

- ✚ Yhä suuremmat osuudet väestöä ja talouksia asuivat vuonna 2017 hyvinvoinniltaan kaikkein matalimmilla asuinalueilla.
- ✚ Hyvinvoinnin jakautuminenseudulla näkyi joidenkin alueiden kasvaneena eriytymisenä: hyvinvoinniltaan matalimmat alueet laajenivat väestönkasvun keskittymisen kautta; korkeimman hyvinvoinnin asuinalueet olivat usein yhteydessä uudis- ja erityisesti pientalorakentamiseen.
- ✚ Muuttoalttius oli selkeästi suurinta hyvinvoinniltaan matalimmilla asuinalueilla (2014-2016).
- ✚ Keskituloisten olivat suurin tulo- ja lähtömuuttajien ryhmä kaikilla hyvinvoinniltaan eri tasoille sijoittuvilla asuinalueilla. Pienituloisten tulomuutto korostui hyvinvoinniltaan matalimmilla alueilla ja hyvätuloisten tulomuutto korkeimmilla alueilla.
- ✚ Erityisesti Tampereella, Orivedellä ja Nokialla yhä suurempi määrä talouksia asui vuonna 2017 hyvinvoinniltaan kaikkein matalimmilla asuinalueilla.

---

<sup>5</sup> Tarkasteltavia ruutuja oli 2418. Mukana olivat myös ne, jotka saivat ensin arvon 0: ruutuun siis rakennettiin myöhemmin tai sen suojaussäännöt täyttyivät. Jotkut ruudut myös putosivat pois väestönmuutosten vuoksi.

## 3.2. Alimpien ja ylimpien tasojen ominaispiirteet vuonna 2017

Hyvinvoinnin tasoja tarkasteltiin suhteessa alueiden väestöpohjaan ja asuinrakennuskantaan. Tasoja tarkasteltiin myös uudisasuntotuotannon ja ARA-kannan jakautumisen näkökulmista. Tasojen maantieteellistä sijoittumista havainnoitiin lisäksi YKR-vyöhykkeiden ja liikkumisen näkökulmista.

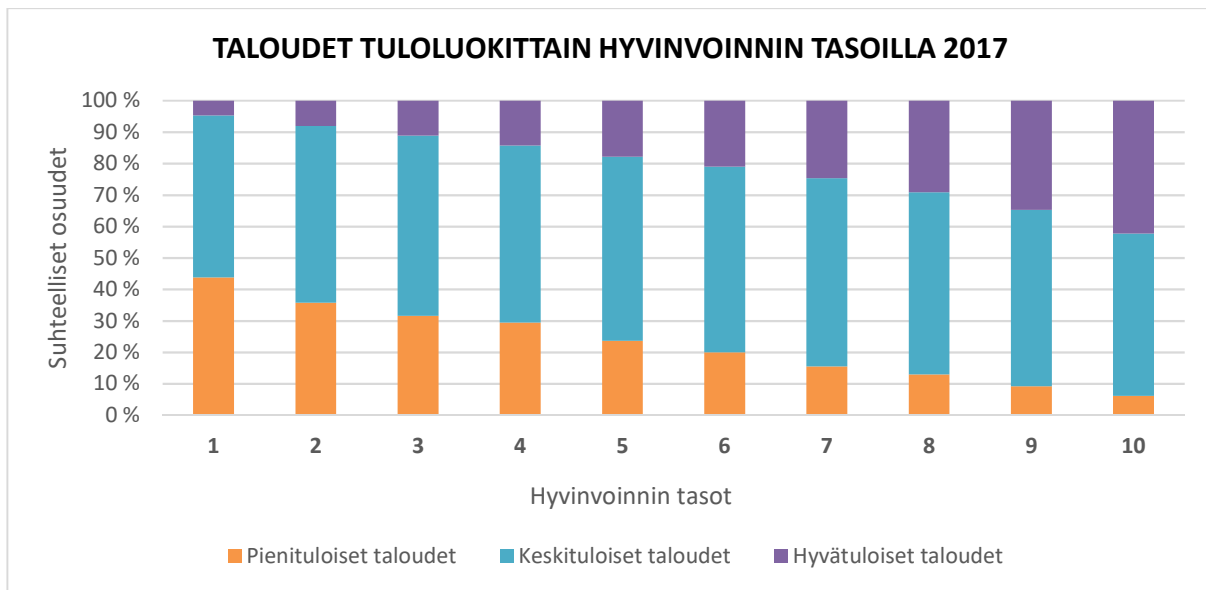
### 3.2.1. Alimpien hyvinvoinnin tasojen väestö- ja asuinrakennuskanta

Alimmilla hyvinvoinnin tasoilla korostuivat erityisesti pienet asutuskunnat ([Liite 3: Kaavio 34](#)). Pieni- ja keskituloisia oli lisäksi moninkertaisesti verrattuna hyvätuloisiin (Kaavio 35 alla). Alimmilla tasoilla korostuivat erityisesti eläkeläisten suuret osuudet. Opiskelijat olivat sitä vastoin sijoittuneet eri tasoille suhteellisen tasaisesti. (Liite 3: Kaavio 36.) Alimpien tasojen alueille oli tyypillistä vain perusasteen suorittaneiden korkea osuus. Samoilla alueilla oli lisäksi paljon ammatillisen tutkinnon suorittaneita. Korkeakoulutettuja oli suhteellisen tasaisesti jokaisella tasolla. (Liite 3: Kaavio 37.)

Alimpien tasojen alueilla asuttiin moninkertaisesti useammin kerrostaloissa, kuin muissa talotyypeissä. (Liite 3: Kaavio 38.) Alimmilla tasoilla asuttiin myös asuinpinta-alalta pienemmissä asunnoissa. Alimmalla tasolla 67,5 % asuinhuoneistoista oli yksiötä ja kaksioita. (Liite 3: Kaaviot 39–40.) Vuokra-asuminen oli myös selkeästi yleisintä (Liite 3: Kaavio 41). Alemmilla tasoilla asuttiin useammin myös vanhemmissa asunnoissa (Liite 3: Kaavio 42).

### 3.2.2. Ylimpien hyvinvoinnin tasojen väestö- ja asuinrakennuskanta

Ylimmissä tasoissa oli selkeästi vähemmän talouksia ja asutuskuntien koot suurempia (Liite 3: Kaavio 34). Ylemmille tasoille tultaessa pienituloisten suhteellinen osuus pieneni ja hyvätuloisten kasvoi. Keskituloiset muodostivat ylimmällä tasolla suurimman osuuden talouksista. (Kaavio 35 alla.)



Kaavio 35. Pieni-, keski- ja hyvätuloiset taloudet hyvinvoinnin tasoilla vuonna 2017.

Ylemmillä hyvinvoinnin tasoilla erityisesti pientaloasumisen suosio nousi verrattuna muihin talotyyppeihin (Liite 3: Kaavio 38). Näillä alueilla asuttiin myös keskimäärin selkeästi suuremmissa asunnoissa (Liite 3: Kaaviot 39–40.) Hallintamuotojen osalta vuokra-asuminen laski myös jyrkästi ja asunnot olivat uudempia (Liite 3: Kaaviot 41 ja 42).

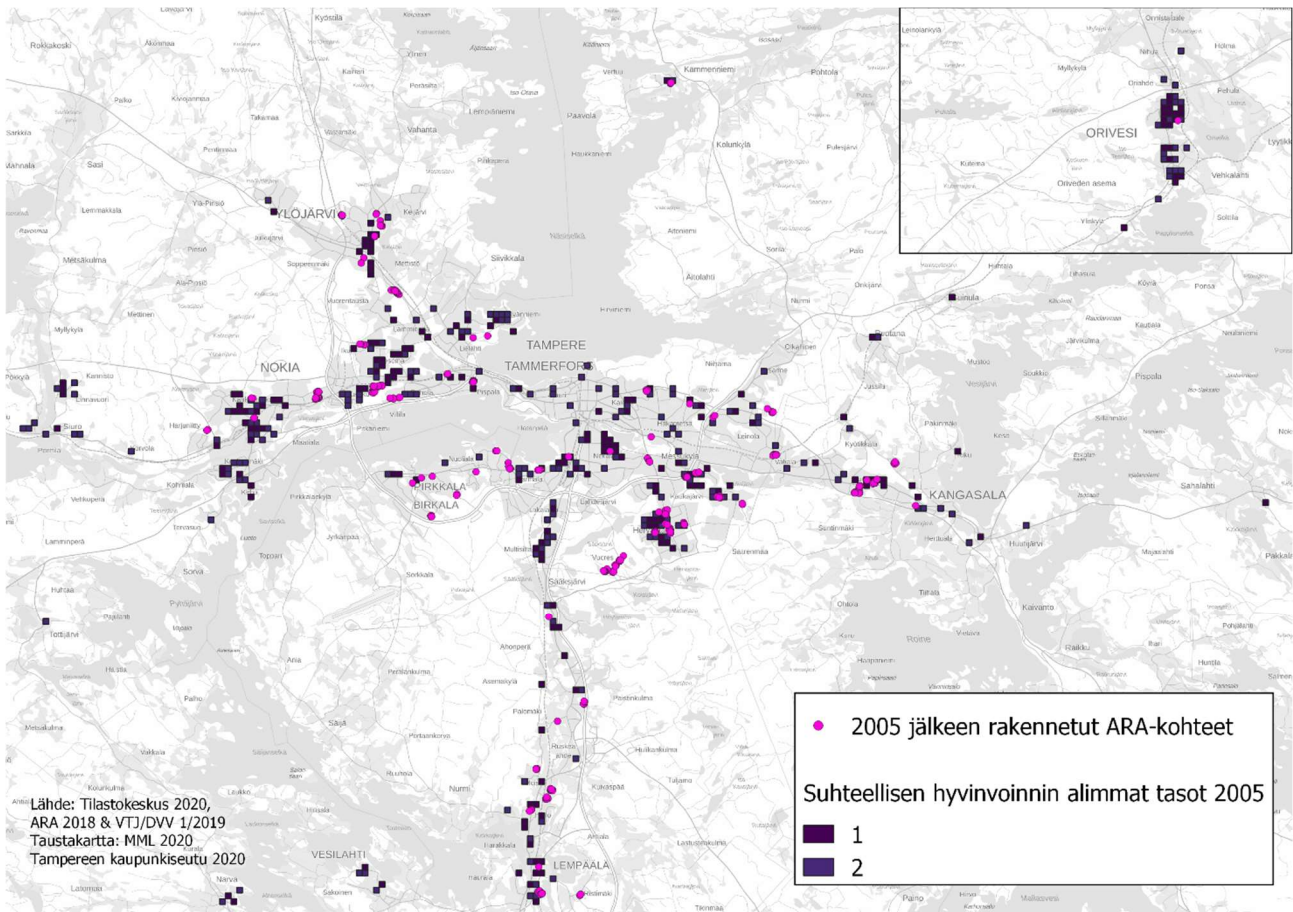
### 3.2.3. Uudisasuntotuotanto (1995–2017) ja ARA-kanta alimmilla ja ylimmillä tasoilla

Asuntokannan uudistuotantoa (1995–2017) oli sijoittunut lukumäärällisesti eniten kaikkein alimmille alueille mutta suhteellisesti eniten hyvinvoinniltaan korkeimmille alueille. Asuntotuotannon jakautumista selittää hyvinvoinniltaan alimpien alueiden kerrostalovaltaisuus sekä väestön ja talouksien kasvanut keskittyminen tietyille alueille<sup>6</sup>. (Liite 3: Kaavio 43–44).

Lähes kaksi kolmasosaa (63 %) vuoden 2005 jälkeen rakennettujen ARA-kohteiden asunnoista sijoittui alimpien hyvinvoinnin tasojen alueille tai alueiden välittömään läheisyyteen (Kartta 7 alla).

<sup>6</sup> Uudisasuntotuotantoa syntyi suhteellisesti eniten Pirkkalaan ja vähiten Orivedelle. Orivedellä alimmalle tasolle sijoittui lähes 40 % 1995–2017 rakennetuista uudisasunnoista, kun Pirkkalassa ylimmälle tasolle sijoittui reilu 20 %; Ylöjärvellä ja Nokialla asunnot näyttivät sijoittuvan eri tasoilla kaikkein tasaisimmin (Liite 3: Kaaviot 45–46).





Kartta 7. Vuoden 2005 jälkeen rakennettujen ARA-kohteiden maantieteellinen sijoittuminen suhteessa hyvinvoinnin alimpiin tasoihin vuonna 2005.

Vuonna 2017 kaikista ARA:n huoneistoista (vuokrahuoneistot, asumisoikeushuoneistot, ikäihmisten ja opiskelijoiden huoneistot sekä palveluasuminen<sup>7</sup>) 59 % sijoittui kahdelle alimmalle tasolle. Pienituloisille kohdennetuista tavallisista vuokrahuoneistoista noin puolet (51 %) sijoittui alimmalle hyvinvoinnin tasolle. ([Liite 3](#): Kaaviot 47–51.)

Tarkastelluista ARA:n huoneistoista noin 14 % vapautuu rajoituksista vuoteen 2028 mennessä. Suurin osuus vapautuvista huoneistoista sijoittuu toiselle (22 %) ja alimmalle hyvinvoinnin tasolle (17 %) (Liite 3: Taulukko 2 ja Kartta 8.)

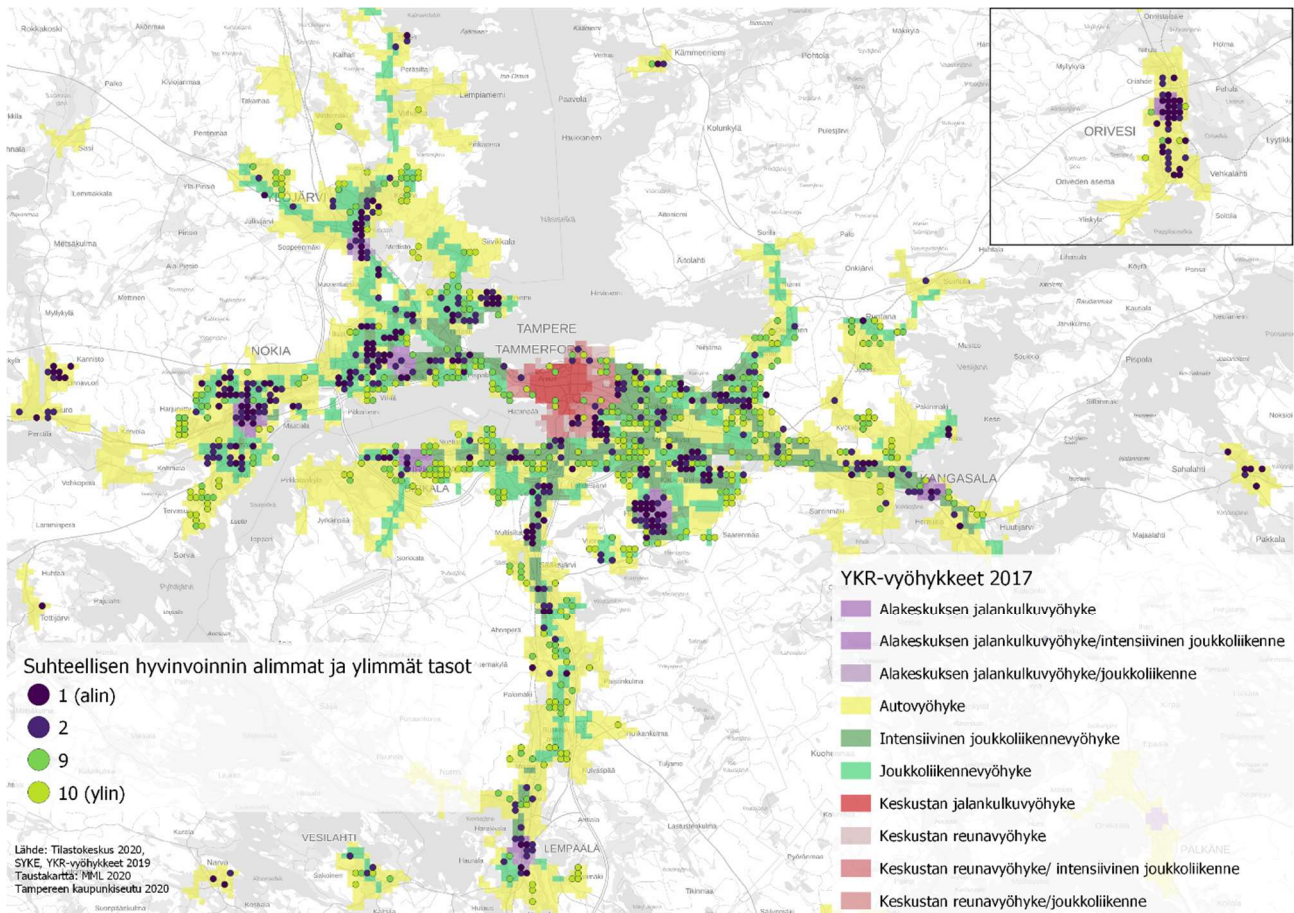
<sup>7</sup> Mukaan lasketuilla asuinalueilla oli vuokrahuoneistoja 14637, asumisoikeushuoneistoja 5027, ikäihmisten huoneistoja 2014, opiskelijahuoneistoja 4991 ja muita huoneistoja 143.



### 3.2.4. YKR-vyöhykkeet 2017 ja liikkuminen alimmilla ja ylimmillä tasoilla

Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet (SYKE) ovat keskustaetäisyyteen ja joukkoliikenteen vuorotiheyteen pohjautuva alueluokitus, joka kuvaa mahdollisuuksia käyttää eri liikennemuotoja. Vyöhykkeet jaetaan erilaisiin jalankulku-, auto-, ja joukkoliikennevyöhykkeisiin sekä näiden yhdistelmiin.

Alimpien tasojen alueista lähes 50 % sijoittui joukkoliikennevyöhykkeille ja 30 % autovyöhykkeille. Noin 20 % alueista sijoittui alakeskusten jalankulkuvyöhykkeille. Alimmalla tasolla lähes puolet talouksista ei omistanut autoa. Yhden auton omisti alimmalla tasollakin kuitenkin reilu kolmannes asutokunnista. Ylimpien tasojen alueista noin 60 % sijoittui autovyöhykkeille. Ylimmälle tasolle tultaessa vähintään kahden auton omistajuus olikin yhtä yleistä kuin yhden. (Liite 3: Kaaviot 52–53; Kartta 9 alla.)



Kartta 9. Suhteelliset hyvinvoinnin alimmat ja ylimmät tasot YKR-vyöhykkeillä 2017.

## YHTEENVETO ALIMPIEN JA YLIMPIEN HYVINVOINNIN TASOJEN OMINAISPIIRTEISTÄ 2017

-  Suhteelliselta hyvinvoinniltaan kaikkein matalimmilla asuinalueilla korostuivat pienet asutuskunnat, eläkeläiset, sekä pieni- ja keskituloiset. Näillä alueilla asuttiin moninkertaisesti useammin kerrostaloissa, asuinpinta-alaltaan pienemmissä asunnoissa, vuokralla ja useammin myös vanhemmassa rakennuskannassa. Näillä alueilla lähes 70 % asuinhuoneistoista oli yksiötä ja kaksiota.
-  Hyvinvoinniltaan korkeimmilla asuinalueilla oli selkeästi vähemmän talouksia ja asutuskuntien koot suurempia. Hyvinvoinniltaan korkeimmilla alueilla pienituloisten suhteellinen osuus oli vähäisin ja keskituloisten suurin. Näillä asuinalueilla korostui pientalo- ja omistusasuminen. Alueilla asuttiin myös keskimäärin suuremmissa ja uudemmissa asunnoissa.
-  Asutuskannan uudistuotantoa (1995-2017) oli sijoittunut lukumäärällisesti eniten kaikkein matalimmille alueille mutta suhteellisesti eniten hyvinvoinniltaan korkeimmille alueille.
-  Reilusti yli puolet kaikista ARA:n huoneistoista oli hyvinvoinniltaan kaikkein matalimmilla asuinalueilla. Lähes kaksi kolmasosaa kaikista vuoden 2005 jälkeen rakennetuista ARA-kohteista oli sijoitettu hyvinvoinniltaan kaikkein matalimmille alueille tai näiden alueiden välittömään läheisyyteen.
-  Hyvinvoinniltaan eri tasoisten alueiden maantieteellinen sijainti näkyi liikkumisen muodoissa: hyvinvoinniltaan kaikkein matalimmilla alueilla lähes puolet talouksista ei omistanut autoa, mutta korkeimmilla alueilla vähintään kahden auton omistajuus oli yhtä yleistä kuin yhden.

## TUTKIMUSMENETELMÄT

**Globaali Moranin I** = Tarkasteltiin, miten hyvinvointi oli jakautunut maantieteellisesti asuinalueiden välillä, eli miten samankaltaisen arvon saavat ruudut sijoittuivat suhteessa toisiinsa vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2017. Menetelmä antaa tuloksena jokaiselle poikkileikkausvuodelle yhden arvon, joka kuvaa, onko aineistossa havaittavissa klusteroitumista, eli sijaitsevatko samankaltaisia arvoja saavat ruudut lähellä toisiaan. Menetelmän arvona käytettiin jokaisen ruudulle muodostettua hyvinvointi-indeksin *arvoa* (0-100).

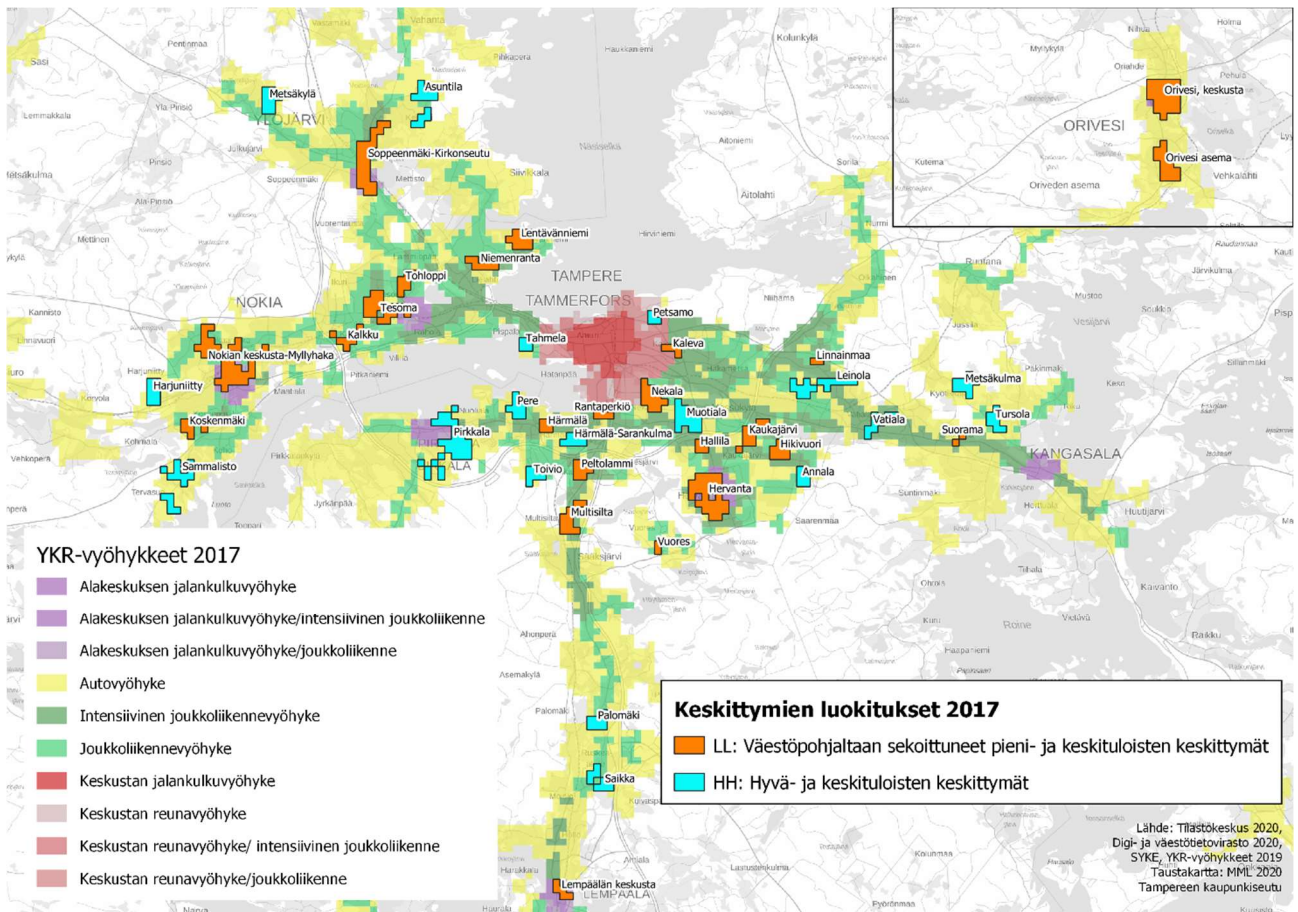
**Lokaali Moranin I** = Menetelmä, jolla syntyneitä maantieteellisiä keskittymiä luokiteltiin ja paikannettiin vuoden 2017 aineistosta. Myös tässä menetelmässä käytettiin ruuduille saatua hyvinvointi-indeksin *arvoa* (0-100). Kartalle syntyi neljä ryhmää kuvaamaan ruutujen ja niitä ympäröivien ruutujen hyvinvoinnin tasoa: HH (high-high), HL (high-low), LH (low-high) ja LL (low-low). Lähempään tarkasteluun otettiin yli kahden ruudun ja yli 500 henkilön HH- ja LL -keskittymät vuonna 2017, jotka nimettiin lähimmän paikannimen mukaan. Kyseisen paikannimen saanut alue **ei välttämättä kuvaa koko asuinalueen rakennetta, sillä tarkastelussa ovat vain asuinalueiden klusteroituneet osat.**

### 3.3. Hyvinvoinnin keskittyminen ja alueiden erityispiirteet

#### 3.3.1. Suhteellisen hyvinvoinnin keskittyminen

Koko aineiston analyysi (Globaali Moranin I) kertoi hyvinvoinnin keskittymisen voimistumisesta tarkastelujaksolla: keskenään samankaltaisia hyvinvointi-indeksin arvoja saavat ruudut sijaitsivat siis keskimäärin lähempänä toisiaan vuonna 2017 kuin 1995 (Lisätietoa: Menetelmät: Globaali Moranin I). Luokittelun (Lokaali Moranin I) kautta huomattiin, että erityisesti *korkean* hyvinvoinnin tason ruudut, joita ympäröivät samankaltaiset ruudut (HH), sekä *matalan* hyvinvoinnin tason ruudut, joita ympäröivät samankaltaiset ruudut (LL) olivat selkeästi ryhmittyneitä. Nämä alueet olivat myös tarkasteluvuosien välillä kasvaneet. (Liite 2: Kartat 10–13.)

Syntyneet keskittymät nimettiin luokkiin asukkaiden *pääasiallisen tuloluokan mukaan*, sillä koulutustaustalla ja työmarkkina-asemalla on tutkitusti kytkös myös tuloeroihin. Luokitellut ja nimetyt keskittymät sekä niiden sijoittuminen YKR-vyöhykkeille (2017) on esitetty alla olevassa karttakuvassa.



Kartta 14. Keskittymien luokitukset sekä sijoittuminen Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille (2017)

Väestöpohjaltaan sekoittuneen pieni- ja keskituloisten luokan keskittymät sijoittuivat YKR-vyöhykkeiden mukaan pääosin alakeskusten jalankulku- ja joukkoliikennevyöhykkeille sekä intensiivisille joukkoliikennevyöhykkeille. Jotkut keskittymät sijoittuivat osittain myös autovyöhykkeille ja keskustan reunavyöhykkeille. Oriveden aseman alue sijoittui ainoana kokonaan autovyöhykkeelle. Oriveden aseman alueella 48 % asutokunnista omistikin vähintään kaksi autoa. Pieni- ja keskituloisten keskittymien asutokunnista 42 % ei keskimäärin omistanut autoa. Suurin osuus autottomia asutokuntia asui Nekalassa (60 %)<sup>8</sup>.

Hyvä- ja keskituloisten luokassa lähes kaikki keskittymät sijoittuivat kokonaan tai ainakin osittain autovyöhykkeille. Osa keskittymistä sijoittui myös tavalliselle tai intensiiviselle joukkoliikennevyöhykkeelle tai sen välittömään läheisyyteen. Petsamo sijaitsi osittain myös Tampereen keskustan reunavyöhykkeellä ja Pirkkalan keskittymä osittain alakeskuksen jalankuluvyöhykkeellä. Suurin osuus autottomia asui Petsamossa (42 % asutokunnista). Keskimäärin 46 % luokan asutokunnista omisti kuitenkin vähintään kaksi autoa.

<sup>8</sup> Autojen omistajuuden jakautuminen on esitetty tarkemmin Liitteessä 3 Taulukoissa 5 ja 6.



### 3.3.2. Keskittymien erityispiirteet väestörakenteen ja asuinrakennuskannan mukaan

Pieni- ja keskituloisten sekä hyvä- ja keskituloisten luokissa enemmistö asukkaista sekä talouksista oli keskituloisia. Keskittymien välillä oli nähtävillä kuitenkin eroja. Asuinrakennuskannassa oli nähtävillä vaihtelua erityisesti väestöpohjaltaan sekoittuneemmissa keskittymissä.

#### 3.3.2.1. Pieni- ja keskituloisten keskittymät: väestörakenne, asuinrakennuskanta ja muuttoliike

Väestöpohjaltaan sekoittuneissa keskittymissä oli hyvinvointi-indeksin mukaisesti suhteellisilta osuuksiltaan enemmän pienituloisia ja työttömiä sekä pienemmät osuudet korkeakoulutettuja. Keskittymissä korostuivat lisäksi eläkeläisten, nuorten aikuisten, vieraskielisten ja yksinasuvien osuudet. Matalan hyvinvoinnin tason laajoja ryhmittymiä löytyi erityisesti Nokialta, Ylöjärveltä, Orivedeltä, Länsi-Tampereelta ja Hervannasta. Pienituloiset taloudet muodostivatkin enemmistön Nekalan, Hallilan ja Hervannan keskittymissä<sup>9</sup>.

Pieni- ja keskituloisten keskittymät olivat *kokonaisuutena* väestökannaltaan myös sekoittuneempia kuin hyvä- ja keskituloisten keskittymät. Alueilla asui suhteessa tasaisemmin sekä nuoria, eläkeläisiä että lapsiperheitä. Näillä alueilla oli myös huomattavasti enemmän yksinhuoltajia (yksi aikuinen ja vähintään yksi lapsi), suhteessa kaikkiin lapsitalouksiin. Eläkeläiset asuivat myös keskimäärin useammin yksin. (Taulukko 3 alla.)

Pieni- ja keskituloisten luokassa oli tyypillistä asuminen pienemmissä ja vanhemmissa huoneistoissa, kerrostaloissa sekä vuokralla. Väestötiheys oli keskimäärin yli kaksinkertainen verrattuna hyvä- ja keskituloisten keskittymiin. Näillä alueilla oli myös selkeästi suuremmat osuudet ARA-asuntoja.

50–70-luvun asuntokantaa löytyi erityisesti Nekalasta, Rantaperkiöstä, Kalevasta, Peltolammilta, Hervannasta, Hikivuoresta, Tesomalta, Kalkusta, Lentävänniemestä, Koskenmäestä, Multisillasta, Suoramasta ja Tohlopista<sup>10</sup>. Asuntokannan uudistuotannon (1995–2017) osuutta nostivat Vuoreksen, Linnainmaan, Niemenrannan, Härmälän, Lempäälän keskustan ja Kaukajärven osuudet<sup>11</sup>.

---

<sup>9</sup> Kaikista talouksista pienituloisia oli Nekalassa noin 51 %, Hallilassa noin 50 % ja Hervannassa 49 %.

<sup>10</sup> Nekalan tarkasteltava asuntokanta oli rakennettu pääosin ennen 1950-lukua (noin 43 %), Rantaperkiön 1950-luvulla (45 %), Kalevan, Peltolammin ja Tesoman 1960-luvulla (noin 70 -71 % ja Tesomalla 55 %), ja Hervannan, Hikivuoren, Kalkun, Lentävänniemen, Koskenmäen, Multisillan, Suoraman ja Tohlopin 1970-luvulla (noin 54 %, Kalkussa 44 %, Lentävänniemessä 85 %, Koskenmäessä 41 %, Multisillassa 75 %, Suoramassa 62 % ja Tohlopissa 29 % kaikista asunnoista). Tohlopin kanta oli rakennettu pääosin myös 1980-luvulla (noin 31 %).

<sup>11</sup> Vuores 100 %, Linnainmaa 88 %, Niemenranta 76 %, Härmälä 58 %, Lempäälän keskusta 52 % ja Kaukajärvi 41 %.

Suurin osuus huoneistoista oli kaksioita (noin 44 % kaikista luokan huoneistoista). Toiseksi eniten oli kolmioita (noin 23 %) ja yksiöitä (21 %)<sup>12</sup>. 82 prosenttia asutokunnista sijoittui kerrostaloihin ja vuokralla asui noin 53 prosenttia. Suurimmat omistusasuntojen osuudet pieni- ja keskituloisten luokassa sijoittuivat Oriveden aseman alueelle, Lentävänniemeeseen ja Koskenmäkeen<sup>13</sup>. Suurin väestötiheys oli Hervannassa (100 asukasta hehtaarilla). Seuraavaksi suurin väestötiheys oli Härmälässä (87 asukasta hehtaarilla) ja Kalevassa (62 asukasta hehtaarilla). Pienimmät väestötiheydet olivat Oriveden keskittymissä. (Taulukko 4 alla.)

Pieni- ja keskituloisten keskittymissä oli selkeästi suurempi muuttoalttius kuin hyvä- ja keskituloisten keskittymissä. Suurin muuttoalttius oli Vuoreksen ja Niemenrannan keskittymissä, ja seuraavana Rantaperkiössä ja Härmälässä. Keskituloiset olivat *keskimäärin* suurin muuttajien ryhmä sekä pieni- ja keskituloisten että hyvä- ja keskituloisten luokissa. Pienituloisten huomattava tulomuutto korostui erityisesti Hervannassa ja Hallilassa, sekä Nekalassa ja Peltolammilla. (Liite 3: Kaaviot 54–55.)

### **3.3.2.2. Hyvä- ja keskituloisten keskittymät: väestörakenne, asuinrakennuskanta ja muuttoliike**

Keskittymissä oli hyvinvointi-indeksin mukaisesti suhteellisilta osuuksiltaan enemmän korkeakoulutettuja, hyvätuloisia sekä pienemmät osuudet työttömiä. Keskittymissä korostuivat lisäksi lapsiperheiden suuremmat osuudet ja suuremmat asutokunnat. (Taulukko 3.)

Hyvä- ja keskituloisten luokissa oli suhteessa uudempia asuntoja. Näillä alueilla asuttiin useammin pientaloissa, omistusasunnoissa ja suuremmissa huoneistoissa. Vanhempaa asutokantaa löytyi erityisesti väestöpohjaltaan sekoittuneemmista keskittymistä<sup>14</sup>. Asutokannan uudistuotannon osuus korostui taas lapsiperhevaltaisissa keskittymissä<sup>15</sup>.

Pientaloissa asui keskimäärin 62 (prosenttia) ja omistusasunnoissa 77 prosenttia asutokunnista. Suurin osuus kerrostalohuoneistoja löytyi Perestä (68 %) ja vuokralla asuttiin useimmiten Petsamossa (36 %). Suurin osuus huoneistoista oli viisiöitä tai suurempia (keskimäärin 38 % kaikista

---

<sup>12</sup> Suurimmat osuudet yksiöitä sijaitsivat Nekalassa (56 %) sekä Härmälässä ja Kalevassa (33 % huoneistoista).

<sup>13</sup> 62 %, 57 % ja 55 %.

<sup>14</sup> Huomattava osa Petsamon asutokannasta oli rakennettu ennen 1950-lukua (noin 78 %) ja Härmälä-Sarankulman ja Leinolan kanta suurelta osin 1980-luvulla (38 % ja 39 %).

<sup>15</sup> Suurimmat osuudet uudisasuntotuotantoa sijoittuivat Asuntilaan (100 %), Annalaan (98 %), Harjuniittyyn (97 %), Pereen (94 %) ja Metsäkylään (94 %).



huoneistoista). Suurin osuus yksiöitä ja kaksioita löytyi Petsamosta<sup>16</sup>. Hyvä- ja keskituloisten keskittymien korkeimmat väestötiheydet olivat Petsamossa ja Tahmelassa (34 asukasta hehtaarilla), sekä Muotialassa (30 asukasta hehtaarilla). (Taulukko 4.)

Hyvä- ja keskituloisten keskittymistä selkeästi korkein muuttoalttius oli Peressä. Lähtö- ja tulomuuttojen osalta tässä luokassa oli nähtävillä selkeästi suurempaa hyvä- ja keskituloisten tulomuuttoa ja toisaalta pienituloisten lähtömuuttoa. Pienituloisten poismuutto korostui erityisesti Tahmelassa, Petsamossa, Metsäkulmassa ja Härmälä-Sarankulmassa. (Liite 3: Kaaviot 56–57.)

---

<sup>16</sup> 40 % ja 24 %.

| Luokka                                                                 | Väestöpohjaltaan sekoittuneet pieni- ja keskituloisten keskittymät                                                                                                                                                                                                                                             | Hyvä- ja keskituloisten keskittymät                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Luokkaan kuuluvat alueet                                               | Hallila, Hervanta, Hikivuori, Härmälä, Kaleva, Kalkku, Kaukajärvi, Koskenmäki, Lempäälän keskusta, Lentävänniemi, Linnainmaa, Multisilta, Nekala, Niemenranta, Nokian keskusta-Myllyhaka, Orivesi asema, Orivesi keskusta, Peltolampi, Rantaperkiö, Soppeenmäki-Kirkonseutu, Suorama, Tesoma, Tohloppi, Vuores | Annala, Asuntila, Harjuniitty, Härmälä-Sarankulma, Leinola, Metsäkulma, Metsäkylä, Muotiala, Palomäki, Pere, Petsamo, Pirkkala, Saikka, Sammalisto, Tahmela, Toivio, Tursola, Vatiala |
| Pienituloisten asukkaiden osuus                                        | 24,1 %<br>(Linnainmaa 17,9 % – Hallila 36 %)                                                                                                                                                                                                                                                                   | 11,8 %<br>(Harjuniitty 6,7 % – Petsamo 19,8 %)                                                                                                                                        |
| Hyvätuloisten asukkaiden osuus                                         | 9,7 %<br>(Hervanta 6,6 % – Vuores 18,9 %)                                                                                                                                                                                                                                                                      | 38 %<br>(Petsamo 29,8 % – Harjuniitty 45,9 %)                                                                                                                                         |
| Korkeakoulutettujen asukkaiden osuus                                   | 17,3 %<br>(Tesoma 11 % – Vuores 30,4 %)                                                                                                                                                                                                                                                                        | 46,3 %<br>(Leinola 39,5 % – Harjuniitty 53,1 %)                                                                                                                                       |
| Asukkaiden osuus, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa        | 25,5 %<br>(Vuores 11,3 % – Orivesi keskusta 35,4 %)                                                                                                                                                                                                                                                            | 10,1 %<br>(Harjuniitty 5,2 % – Petsamo 15,1 %)                                                                                                                                        |
| Työttömien osuus                                                       | 19,2 %<br>(Koskenmäki 12,9 % – Nekala 26,4%)                                                                                                                                                                                                                                                                   | 5,5 %<br>(Toivio 3,3 % – Tahmela 11,6 %)                                                                                                                                              |
| Talouksien lukumäärä yhteensä                                          | 37 764                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 7099                                                                                                                                                                                  |
| Taloudet, joissa 0-17-vuotiaita, kaikista talouksista                  | 15,5 %<br>(Nekala 8,1 % – Tohloppi 26,5 %)                                                                                                                                                                                                                                                                     | 49,9 %<br>(Pere 26,5 % – Harjuniitty 69,4 %)                                                                                                                                          |
| Nuorten aikuisten taloudet (18-34) kaikista talouksista                | 25,5 %<br>(Orivesi asema 7,1 % – Vuores 49 %)                                                                                                                                                                                                                                                                  | 8,8 %<br>(Toivio 2,3 % – Petsamo 21,8 %)                                                                                                                                              |
| Taloudet, joissa vähintään yksi eläkeläinen (65+) kaikista talouksista | 28,1 %<br>(Vuores 7,7 % – Orivesi keskusta 48,8 %)                                                                                                                                                                                                                                                             | 15,6 %<br>(Sammalisto 4,6 % – Leinola 34,2 %)                                                                                                                                         |
| Yksinasuvien taloudet kaikista talouksista                             | 57,4 %<br>(Orivesi asema 37,4 % – Nekala 76,5 %)                                                                                                                                                                                                                                                               | 18,4 %<br>(Annala 6,1 % – Tahmela 37,6 %)                                                                                                                                             |
| Lapsitalouksien lukumäärä                                              | 5126                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 2984                                                                                                                                                                                  |
| Pienituloisten lapsitalouksien osuus kaikista lapsitalouksista         | 33,7 %<br>(Koskenmäki 19,6 % – Härmälä 49 %)                                                                                                                                                                                                                                                                   | 7,4 %<br>(Harjuniitty 3,7 % – Tahmela 15,3 %)                                                                                                                                         |
| Hyvätuloisten lapsitalouksien osuus                                    | 4 %<br>(Orivesi keskusta 0 % – Vuores 15,3 %)                                                                                                                                                                                                                                                                  | 31,2 %<br>(Metsäkylä 19,1 % – Petsamo 51,4 %)                                                                                                                                         |
| Yksinhuoltajien osuus kaikista lapsitalouksista                        | 38,7 %<br>(Orivesi asema 22,4 % – Tesoma 50,7 %)                                                                                                                                                                                                                                                               | 10,4 %<br>(Annala 4,2 % – Muotiala 18,9 %)                                                                                                                                            |
| Muu kieli kuin suomi, ruotsi tai saame                                 | 9 %<br>(Orivesi keskusta 1,3 % – Hervanta 25,4 %)                                                                                                                                                                                                                                                              | 2,9 %<br>(Harjuniitty 1,1 % – Muotiala 5,9 %)                                                                                                                                         |

Taulukko 3. Keskittymien keskeiset väestörakennetta kuvaavat muuttujat. Taulukossa on hyödynnetty vuoden 2017 Ruututietokanta-aineistoa sekä Digi- ja väestötietoviraston tietoa 2020<sup>17</sup>

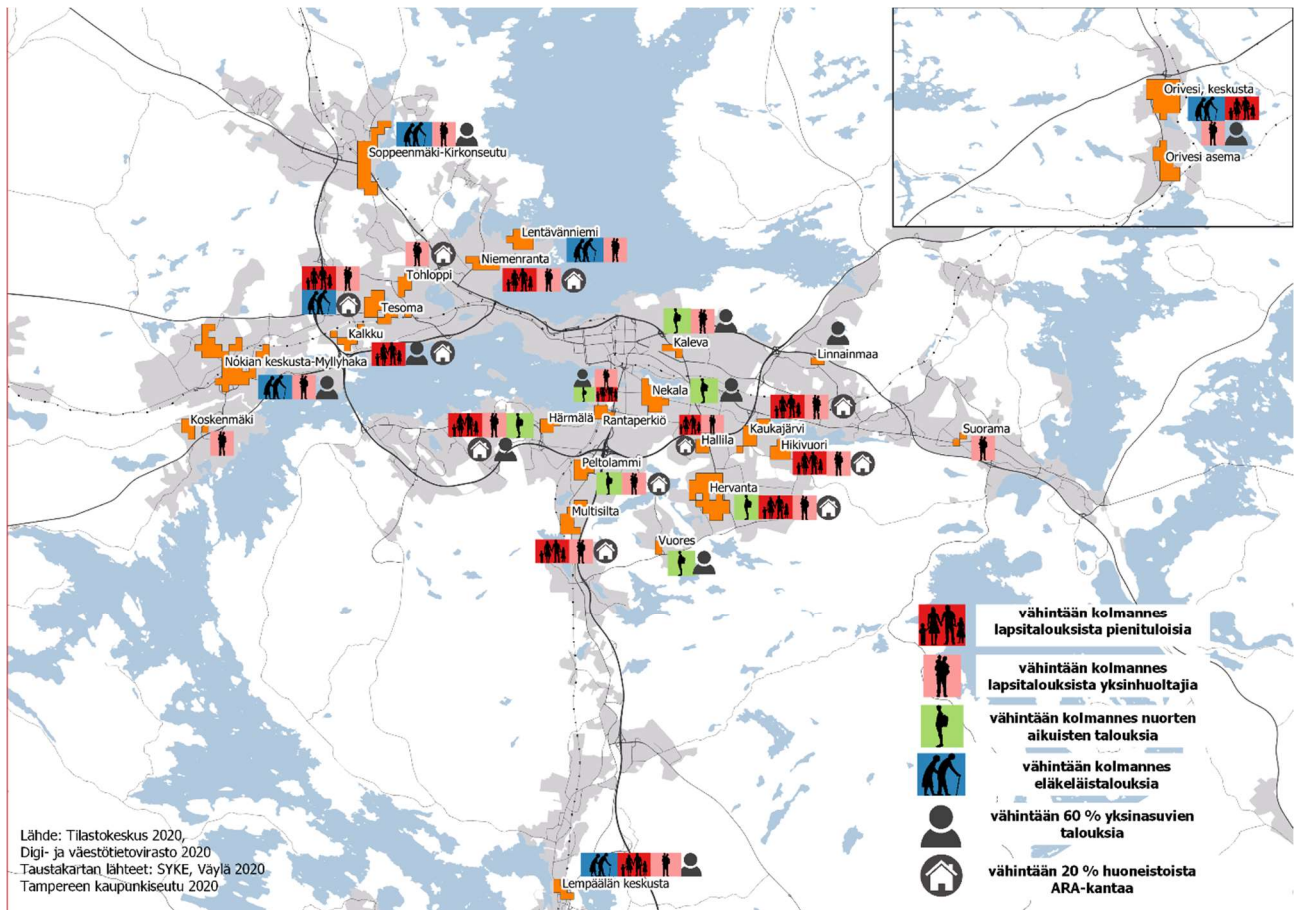
<sup>17</sup> Digi- ja väestötietoviraston rakennus- ja huoneistorekisterin tammikuun 2020 tietoja hyödynnettiin liittyen *nuorten, eläkeläisten, lapsiperheiden, yksinasuvien ja yksinhuoltajien talouksiin*. Tiedot liitettiin yhteen Ruututietokannan

| Luokka                                        | Väestöpohjaltaan sekoittuneet pieni- ja keskituloisten keskittymät                                                                                                                                                                                                                                             | Hyvä- ja keskituloisten keskittymät                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Luokkaan kuuluvat alueet                      | Hallila, Hervanta, Hikivuori, Härmälä, Kaleva, Kalkku, Kaukajärvi, Koskenmäki, Lempäälän keskusta, Lentävänniemi, Linnainmaa, Multisilta, Nekala, Niemenranta, Nokian keskusta-Myllyhaka, Orivesi asema, Orivesi keskusta, Peltolampi, Rantaperkiö, Soppeenmäki-Kirkonseutu, Suorama, Tesoma, Tohloppi, Vuores | Annala, Asuntila, Harjuniitty, Härmälä-Sarankulma, Leinola, Metsäkulma, Metsäkylä, Muotiala, Palomäki, Pere, Petsamo, Pirkkala, Saikka, Sammalisto, Tahmela, Toivio, Tursola, Vatiala |
| Huoneistojen kokonaismäärä                    | 40 801                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 7528                                                                                                                                                                                  |
| Väestötiheys (asukkaita/hehtaari)             | 41<br>(Orivesi asema 7 – Hervanta 100)                                                                                                                                                                                                                                                                         | 19<br>(Saikka 10 – Tahmela 34)                                                                                                                                                        |
| Asuinkerrostalo-huoneistojen osuus            | 82,5 %<br>(Orivesi asema 12,7 % – Kaleva 99,9 %)                                                                                                                                                                                                                                                               | 12,5 %<br>(useita 0 % – Pere 68,4 %)                                                                                                                                                  |
| Pientalo-huoneistojen osuus                   | 7,8 %<br>(Peltolampi 0 % – Orivesi asema 57,3 %)                                                                                                                                                                                                                                                               | 61,5 %<br>(Pere 11,3 % – Toivio 93,9 %)                                                                                                                                               |
| Rivi- ja ketjutalo-huoneistojen osuus         | 7,4 %<br>(useita 0 % – Tohloppi 33,4 %)                                                                                                                                                                                                                                                                        | 24,7 %<br>(Petsamo 0,8 % – Asuntila 39 %)                                                                                                                                             |
| 1995-2017 välisen uudisasunto-tuotannon osuus | 29 %<br>(Koskenmäki 6,7 % – Vuores 100 %)                                                                                                                                                                                                                                                                      | 68,2 %<br>(Petsamo 0,6 % – Asuntila 100 %)                                                                                                                                            |
| Huoneistojen keskimääräisesti yleisin koko    | 2h + kk/kt<br>43,6 %                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 5h + k -<br>38,3 %                                                                                                                                                                    |
| Vuokra-asuntojen osuus                        | 52,7 %<br>(Orivesi asema 27,6 % – Hallila 69,4 %)                                                                                                                                                                                                                                                              | 12,2 %<br>(Annala 1,1 % – Petsamo 36,5 %)                                                                                                                                             |
| Omistus-asuntojen osuus                       | 38 %<br>(Hallila 17,40 % – Orivesi asema 61,8 %)                                                                                                                                                                                                                                                               | 76,6 %<br>(Petsamo 46,4 % – Annala 91,7 %)                                                                                                                                            |
| ARA:n vuokrahuoneistojen määrä                | 5467<br>(Koskenmäki, Lentävänniemi 0 – Hervanta 913)                                                                                                                                                                                                                                                           | 158<br>(useita 0 – Pirkkala 60)                                                                                                                                                       |
| ARA:n osuus kaikista huoneistoista            | 20,5 %<br>(Lentävänniemi, Koskenmäki 0 % – Hallila 72 %)                                                                                                                                                                                                                                                       | 5 %<br>(useita 0 % – Vatiala 18,5 %)                                                                                                                                                  |

Taulukko 4. Keskittymien keskeiset asuinrakennuskannan muuttajat

Keskittymien erityispiirteitä havainnoitiin myös paikantamalla tietyt sosiaalisen kestävyysnäkökulmista keskeiset väestöryhmät. Väestöpohjaltaan sekoittuneesta pieni- ja keskituloisten luokasta paikannettiin *pienituloiset lapsitaloudet, yksinhuoltajat, eläkeläistaloudet* sekä *nuorten aikuisten taloudet*. Tarkastelussa huomioitiin lisäksi *työttömät, vain perusasteen suorittaneet* sekä *vieraskieliset*. Hyvä- ja keskituloisten luokasta paikannettiin *hyvätuloisten keskittymät* sekä *hyvätuloiset lapsitaloudet*. Lisäksi tarkasteltiin ARA-kannan sijoittumista molempien luokkien keskittymissä.

kanssa, ja suodatettiin pois taloudet, jotka asuvat vuoden 2017 jälkeen rakennetuissa rakennuksissa. Muuttujien taustalla olevat lukumäärät voivat siten erota hieman toisistaan.



Kartta 15. Pieni- ja keskituloisten keskittymät ja keskittymien keskeiset ominaispiirteet taloustyyppien mukaan. Karttaan on nostettu selvytyden vuoksi vain pienituloisten lapsitaloudet, yksinhuoltajat, nuoret aikuiset ja eläkeläistaloudet, yksinasuvien taloudet sekä ARA- kanta.

Joissakin pieni- ja keskituloisten keskittymissä pienituloisten lapsitalouksien *suhteellinen osuus* jäi verrattain pieneksi. Lukumäärällisesti lapsitalouksia oli luokassa kuitenkin merkittävä määrä<sup>18</sup>. Tässä tarkastelussa huomioidaan myös yksinhuoltajat.

### 3.3.2.1. Pienituloisten lapsitalouksien ja yksinhuoltajien paikallistumat

Suurin *suhteellinen* osuus lapsitalouksia asui Tohlopissa (noin 26 % kaikista talouksista). Näistä lähes kolmannes oli pienituloisia (noin 32 %)<sup>19</sup>. Suurin *lukumäärä* lapsitalouksia oli Hervannassa (1423), Tesomalla (469) ja Nokian keskusta-Myllyhaassa (402). Näistä keskittymistä pienituloisia lapsitalouksia oli erityisesti Hervannassa ja Tesomalla (noin 47 % ja 39 % kaikista lapsitalouksista). Pienituloisia lapsitalouksia asui pienemmissä keskittymissä erityisesti Härmälässä (49 %), Hallilassa

<sup>18</sup> Oriveden aseman osalta lapsitalouksien lukumäärää ja tuloluokkatietoa ei suojaussääntöjen vuoksi ollut saatavilla.

<sup>19</sup> Tohlopissa oli lapsitalouksia yhteensä 157.

(noin 46 %), Kaukajärvellä (noin 44%), Multisillassa (40 %), Niemenrannassa ja Hikivuoressa (noin 34 % kaikista lapsitalouksista)<sup>20</sup>.

Yksinhuoltajien osuus kaikista lapsitalouksista nousi huomattavan korkealle Tesomalla (noin 51 %). Yksinhuoltajien osuus kaikista lapsitalouksista oli vähintään kolmannes jokaisessa pieni- ja keskituloisten keskittymässä lukuun ottamatta Kalkkua, Linnainmaata, Nekalaa ja Vuoresta<sup>21</sup>.

### 3.3.2.2. Eläkeläisten elinpiirit

Eläkeläisten keskittymiä löytyi erityisesti kehyskuntien keskustoista sekä alakeskuksista. Eläkeläisiä asui suhteellisen suuri osuus lähes kaikissa pieni- ja keskituloisten keskittymissä. Eläkeläistaloudet muodostivat vähintään kolmanneksen kaikista talouksista Oriveden keskustassa, Nokian keskusta-Myllyhaassa, Lempäälän keskustassa, Soppeenmäki-kirkonseudulla, Lentävänniemessä ja Tesomalla.

Suurin osuus eläkeläisiä asui Oriveden keskustassa (noin 49 % kaikista talouksista). Eläkeläisten talouksien osuus kaikista talouksista oli huomattavaa myös Lempäälän keskustassa (noin 43 %), Nokian keskusta-Myllyhaassa (noin 44 %) ja Soppeenmäki-kirkonseudulla (42 %). *Yksinasuvien eläkeläisten osuus kaikista talouksista* oli näillä alueilla merkittävä<sup>22</sup>. *Yksinasuvien eläkeläisten osuus kaikista eläkeläisistä* oli korkein Nekalassa (78 %) ja Rantaperkiössä (73 %).

### 3.3.2.3. Nuorten aikuisten naapurustot

Nuorten aikuisten osuudet vaihtelivat pieni- ja keskituloisten keskittymien välillä huomattavasti. Nuoria aikuisia oli erityisesti Tampereella: nuorten aikuisten talouksia oli vähintään kolmasosa kaikista talouksista Hervannassa, Härmälässä, Kalevassa, Nekalassa, Peltolammilla, Rantaperkiössä ja Vuoreksessa. Nuorten osuus korostui erityisesti Hervannassa (noin 40 %), Härmälässä ja Rantaperkiössä (noin 39 %) sekä Vuoreksessa (49 % kaikista talouksista).

---

<sup>20</sup> Härmälässä oli lapsitalouksia yhteensä 253, Hallilassa 99, Kaukajärvellä 306, Multisillassa 234, Niemenrannassa 106 ja Hikivuoressa 228.

<sup>21</sup> Kaukajärvellä ja Niemenrannassa yksinhuoltajia oli noin 46 %, Härmälässä 44 %, Hikivuoressa 43 %, Nokian keskusta-Myllyhaassa ja Soppeenmäki-kirkonseudulla 42 % (258 taloudesta), ja Hervannassa ja Multisillassa 39 %.

Lapsitalouksista yksinhuoltajia oli lisäksi pienemmistä keskittymistä muun muassa Tohlopissa (38 %), Lentävänniemessä (37 % 244 taloudesta), ja Koskenmäessä (34 % 107 lapsitaloudesta).

<sup>22</sup> Oriveden keskustassa 33 %, Nokian keskusta-Myllyhaassa noin 28 %, Soppeenmäki-kirkonseudulla 26 % ja Lempäälän keskustassa noin 25 %.

Nuorten aikuisten alueista työttömien asukkaiden osuus oli keskimääräistä korkeampi erityisesti Nekalassa ja Hallilassa, noin neljännes molemmissa.

#### **3.3.2.4. Vain perusasteen suorittaneet**

Kaikissa pieni- ja keskituloisten keskittymissä Vuoresta, Kalevaa, Härmälää ja Rantaperkiötä lukuun ottamatta *vain perusasteen suorittaneiden* osuus oli suurempi kuin korkeakoulutettujen osuus. Vain perusasteen suorittaneiden osuus nousi yli viidennekseen väestöstä lukuun ottamatta Vuoresta, Kalevaa ja Linnainmaata. Vain perusasteen suorittaneiden osuus oli korkein Oriveden keskustan alueella, jota voi osaltaan selittää eläkeläisten paikallinen vallitsevuus.

#### **3.3.2.5. Vieraskieliset**

Vieraskielisten asukkaiden osuudet korostuivat pieni- ja keskituloisten keskittymistä Hervannassa, Kaukajärvellä, Hallilassa, Härmälässä, Multisillassa ja Hikivuoressa<sup>23</sup>. Pienimmät osuudet vieraskielisiä asui Oriveden keskittymissä, Nokian keskusta-Myllyhaassa ja Koskenmäessä.

#### **3.3.2.6. ARA-kannat pieni- ja keskituloisten keskittymissä**

ARA-huoneistojen suhteellinen osuus kaikista huoneistoista oli ylivoimaisesti korkein Hallilan alueella (noin 72 %)<sup>24</sup>. Tohlopissa ja Tesomalla ARA:n osuus kaikista huoneistoista oli noin kolmannes. Multisillassa, Kalkussa, Kaukajärvellä, Hervannassa ja Hikivuoressa osuus oli vajaa kolmannes, ja Peltolammilla, Niemenrannassa ja Härmälässä vajaa neljännes<sup>25</sup>.

---

<sup>23</sup> Hervannan keskittymässä vieraskielisiä oli noin 25 %, Kaukajärvellä ja Hallilassa lähes 17 %, Härmälässä 15 %, Multisillassa 14 % ja Hikivuoressa noin 13 %.

<sup>24</sup> ARA:n vuokrahuoneistoja oli 241. Opiskelija- ja asumisoikeusasuntoja oli selkeästi vähemmän (79 ja 73).

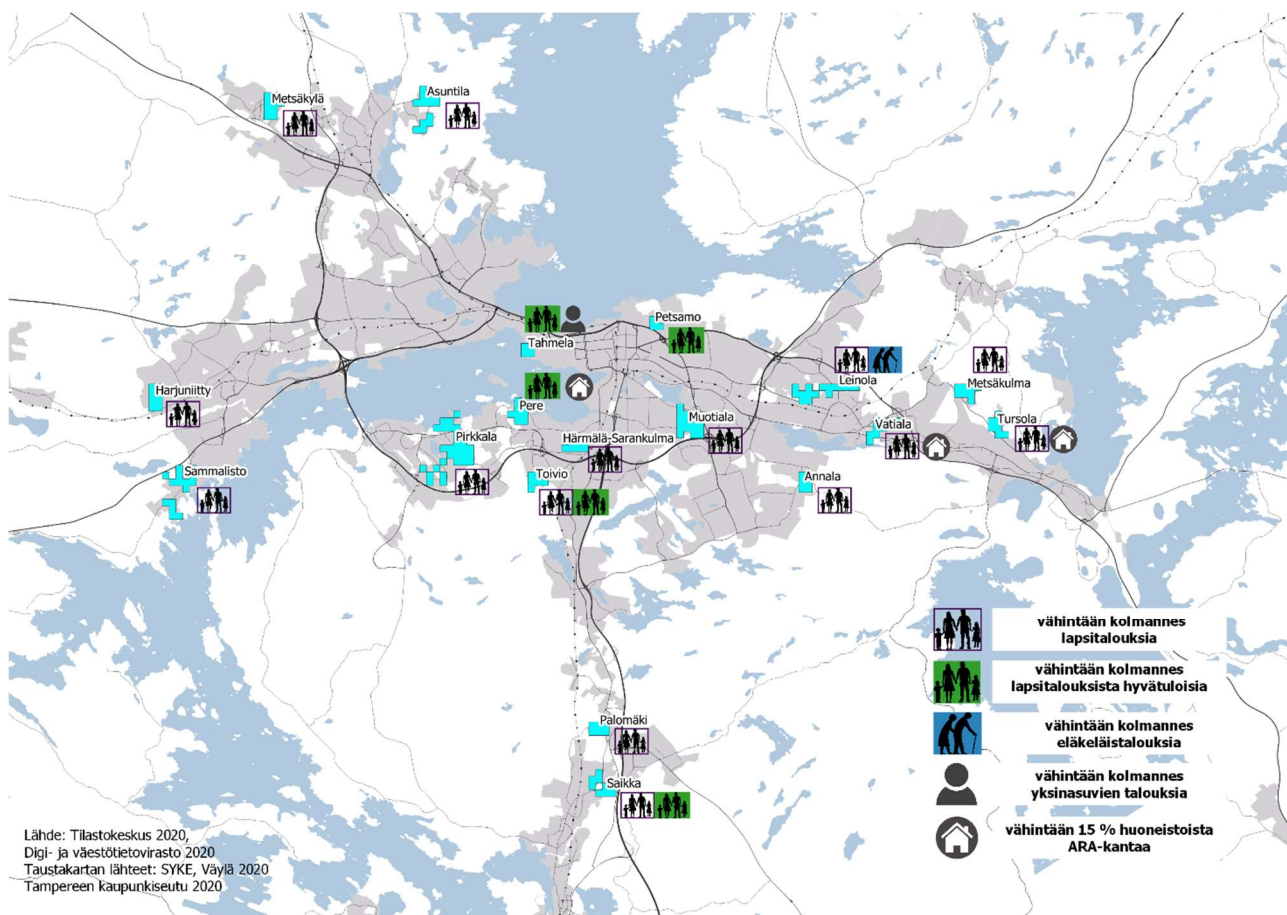
<sup>25</sup> ARA:n osuus oli Tohlopissa noin 33 %, Tesomalla 32 %, Multisillassa 31 %, Kalkussa ja Kaukajärvellä noin 30 %, Hervannassa 29 %, Hikivuoressa 28 %, Peltolammilla 24 %, sekä Niemenrannassa ja Härmälässä noin 22 %.

ARA:n vuokrahuoneistoja löytyi selkeästi eniten Hervannasta (913), Tesomalta (850), Kaukajärveltä (555), Multisillasta (452) ja Nokian keskusta-Myllyhaasta (513). Seuraavana tulivat Hikivuori (247), Soppeenmäki-kirkonseutu (189), Tohloppi (186), Kalkku (182), Nekala (177), Niemenranta sekä Härmälä (163), Peltolampi (120) ja Kaleva (106). ARA:n vuokrahuoneistoja ei ollut ollenkaan Koskenmäen ja Lentävänniemen keskittymissä.

Opiskelijahuoneistoja sijaitsi eniten Hervannassa (1811), mutta myös Peltolammilla (116), Härmälässä (83) ja Hikivuoressa (77).

Asumisoikeusasuntoja sijaitsi Härmälässä (149), Hervannassa (97), Nokian keskusta-Myllyhaassa (90), Niemenrannassa (87), Soppeenmäki-kirkonseudulla (54), Hikivuoressa (53), Kaukajärvellä (31), Kalkussa (29), Tohlopissa (10) ja Suoramassa (5).





Kartta 16. Hyvä- ja keskituloisten keskittymät ja keskittymien keskeiset ominaispiirteet taloustyyppien mukaan. Karttaan on nostettu selvytyksen vuoksi vain lapsitaloudet, hyvätuloiset lapsitaloudet, eläkeläistaloudet, yksinasuvien taloudet sekä ARA- kanta.

### 3.3.2.7. Hyvä- ja keskituloisten talouksien keskittymät

Keskituloiset muodostivat enemmistön asukkaista kaikissa hyvä- ja keskituloisten keskittymissä lukuun ottamatta Metsäkulmaa. Suurin osuus *hyvätuloisia asukkaita* asui Harjuniityssä Nokialla (noin 46 %) ja Metsäkulmassa Kangasalla (44 %). Keskituloiset taloudet muodostivat enemmistön kaikissa keskittymissä. *Hyvätuloisia talouksia* oli puolestaan eniten Tahmelassa, Toiviossa ja Annalassa (noin 38–39 %).

Hyvä- ja keskituloisten alueista eläkeläisiä oli suurin osuus Leinolassa (noin 34 %). Eläkeläistalouksia oli verrattain paljon myös Härmälä-Sarankulmassa (noin 29 %), Peressä (27 %), Tahmelassa (noin 25 %) ja Petsamossa (noin 24 % kaikista talouksista).

Ikäihmisten huoneistoja sijaitsi Hervannassa (417), Soppeenmäki-kirkonseudulla (41), Nekalassa (38), Oriveden keskustassa (29) ja Nokian keskusta-Myllyhaassa (23). Muita huoneistoja sijaitsi Soppeenmäki-kirkonseudulla (37), Lempäälän keskustassa (32) sekä Hervannassa (1).

Nuorten aikuisten osuudet olivat hyvä- ja keskituloisten keskittymissä verrattain pieniä. Pienen poikkeuksen muodosti Petsamo, jossa nuorten aikuisten osuus oli suhteellisen korkea, yli viidennes.

### 3.3.2.8. Hyvätuloisten lapsitalouksien paikallistumat

Lapsitaloudet muodostivat yli kolmanneksen kaikista talouksista muissa paitsi Leinolan, Peren, Petsamon ja Tahmelan keskittymissä. Suurimmat *suhteelliset* osuudet lapsitalouksia oli Asuntilassa, Harjuniityssä ja Tursolassa (vajaa 70 % kaikista talouksista)<sup>26</sup>. Määrällisesti eniten lapsitalouksia oli Pirkkalassa (442), Muotialassa (371) ja Asuntilassa (299). Pirkkalassa ja Muotialassa *hyvätuloisia lapsitalouksia* oli lähes kolmannes ja Asuntilassa viidennes lapsitalouksista<sup>27</sup>.

Keskituloiset lapsitaloudet muodostivat joka tapauksessa selkeä enemmistön keskittymien lapsitalouksista<sup>28</sup>. Kooltaan pienemmissä keskittymissä oli *suurimmat osuudet hyvätuloisia lapsitalouksia*: Petsamossa (noin 51 %), Tahmelassa (noin 46 %) ja Toiviossa (noin 44 %)<sup>29</sup>. Tahmela muodosti tässä joukossa pienen poikkeaman, koska siellä sijaitsi myös tämän joukon suurin osuus pienituloisia lapsitalouksia (noin 15 %).

### 3.3.2.9. ARA-kanta hyvä- ja keskituloisten keskittymissä

Hyvä- ja keskituloisten keskittymissä ARA-kannan osuus jäi usein nolnaan. Näin oli Annalassa, Harjuniityssä, Metsäkylässä, Saikassa, Sammalistossa, Härmälä-Sarankulmassa ja Tahmelassa. ARA-huoneistojen osuudet olivat korkeimmat Vatialassa (noin 19 %), Peressä (17 %) ja Tursolassa (15 %)<sup>30</sup>.

---

<sup>26</sup> Harjuniityssä oli lapsitalouksia yhteensä 135 ja Tursolassa 122.

<sup>27</sup> Pirkkalassa hyvätuloisia lapsitalouksia oli 29 % ja Muotialassa 30 %.

<sup>28</sup> Keskituloisia oli 61 % kaikista luokan lapsitalouksista. Keskituloiset lapsitaloudet muodostivat suurimman osuuden lapsitalouksista kaikissa paitsi Tahmelan ja Petsamon keskittymissä.

<sup>29</sup> Petsamossa oli lapsitalouksia yhteensä 74, Tahmelassa 72 ja Toiviossa 119.

<sup>30</sup> ARA:n vuokrahuoneistoja sijaitsi Pirkkalasta (60), Tursolasta (31), Vatialasta (30), Metsäkulmasta (15), Palomäestä (12) ja Toiviosta (10). Asumisoikeusasuntoja löytyi Perestä (102), Muotialasta (55), Pirkkalasta (41), Vatialasta (31), Asuntilasta (13) ja Leinolasta (12). Ikäihmisten huoneistoja sijaitsi ainoastaan Petsamossa (20).

## YHTEENVETO HYVINVOINNIN KESKITTYMISESTÄ JA KESKITTMIEN ERITYISPIIRTEISTÄ 2017

-  Hyvinvoinnin keskittyminen seudulla voimistui vuosien 1995-2017 välillä.
-  Seudulla erottuivat erityisesti korkean sekä matalamman hyvinvoinnin keskittymät, jotka olivat tarkasteluvuosien välillä kasvaneet. Näissä keskittymissä asui noin viidennes koko seudun väestöstä vuonna 2017.
-  Matalamman hyvinvoinnin alueet määrittyivät väestöpohjaltaan sekoittuneiksi pieni- ja keskituloisten tiheiksi keskittymiksi, joissa asui vajaa 38 000 taloutta. Nämä keskittymät sijoituivat pääosin alakeskusten jalankulku- ja joukkoliikennevyöhykkeille sekä intensiivisille joukkoliikennevyöhykkeille. Matalan hyvinvoinnin alueita löytyi erityisesti Nokialta, Ylöjärveltä, Orivedeltä, Länsi-Tampereelta ja Hervannasta.
-  Korkeamman hyvinvoinnin alueet määrittyivät hyvä- ja keskituloisten keskittymiksi, joissa asui reilu 7000 taloutta. Lähes kaikki alueista sijoituivat kokonaan tai ainakin osittain autovyöhykkeille.
-  Pieni- ja keskituloisten sekä hyvä- ja keskituloisten keskittymissä enemmistö asukkaista sekä talouksista oli keskituloisia. Keskittymien välillä oli nähtävillä kuitenkin selkeitä eroja.
-  Pieni- ja keskituloisten keskittymissä korostuivat eläkeläisten ja nuorten aikuisten (18-34v) talouksien, vieraskielisten ja yksinasuvien suuremmat osuudet.
  - Pienituloisia lapsitalouksia asui erityisesti Tampereen keskittymissä.
  - Eläkeläisiä asui erityisesti kehyskuntien keskustoissa sekä alakeskuksissa.
  - Nuoria aikuisia asui lähinnä Tampereen keskittymissä. Työttömien asukkaiden osuus korostui myös Nekalassa ja Hallilassa.
  - Vain perusasteen suorittaneiden osuus oli usein suurempi kuin korkeakoulututtuneiden.
  - Vieraskielisten osuus korostui erityisesti Hervannassa.
-  Pieni- ja keskituloisten keskittymissä oli tyypillistä asuminen pienemmissä ja vanhemmissa huoneistoissa, kerrostaloissa sekä vuokralla. Huoneistoista noin viidennes oli ARA-asuntoja.
-  Hyvä- ja keskituloisten keskittymissä korostuivat lapsitalouksien osuudet.
  - Selkeä enemmistö näiden keskittymien lapsitalouksista oli keskituloisia.
  - Hyvätuloisten lapsitalouksien osuus korostui erityisesti pienemmissä keskittymissä.
  - Eläkeläisten osuus korostui erityisesti Leinolassa.
-  Hyvä- ja keskituloisten keskittymissä asuttiin useammin pientaloissa, omistusasunnoissa sekä suuremmissa ja uudemmissa huoneistoissa. ARA-asuntojen osuus huoneistoista jäi useassa keskittymässä nolnaan prosenttiin.

### 3.4. Keskeiset johtopäätökset asuinalueiden eriytymiskehityksestä

- ✚ Valtakunnallisella ja seudun sisäisellä muuttoliikkeellä on ollut keskeinen vaikutus Tampereen ja kehyskuntien väestöpohjien muotoutumiseen ja ikärakenteeseen sekä hyvinvoinnin keskittymiseen vuosien 1995 ja 2017 välillä.
- ✚ Seudulle on syntynyt selkeitä korkeamman hyvinvoinnin ja matalamman hyvinvoinnin **keskittymiä**, jotka ovat tarkasteluvuosittain laajentuneet.
  - Kehittämistoimenpiteitä suunnattaessa tulee huomioida erityisesti pienituloisten lapsitalouksien, koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten ja työttömien, sekä iäkkäämmän väestön alueelliset keskittymät kerrostalovaltaisilla asuinalueilla.
  - Koronan vaikutukset koskettavat erityisesti näitä ryhmiä. Monet sosiaaliset, taloudelliset ja ylisukupolviset vaikutukset tulevat näkymään viiveellä ja voivat olla moniulotteisia ja pitkäkestoisia.
- ✚ Pidemmän aikavälin (1995–2017) tarkastelu osoitti, että asuinalueiden välillä on nähtävillä **kasvanutta eriytymistä** sekä väestö- että asuinrakennuskannan osalta. Asuntokannan uudistuotanto on vahvistanut tätä jakaumaa. Eriytymiskehitykseen ovat vaikuttaneet oleellisesti:
  - Uudisrakentamisen tyyppi, yksipuolisuus ja sijainti, sekä toisaalta uudisrakentamisen vähäisyys tai puuttuminen alueella.
  - Hyväosaisemman väestön valikoiva liikkuminen (erityisesti keskituloisten muuttoliike asuinalueiden välillä).
- ✚ Matalampaan suhteelliseen hyvinvointiin kytkeytyy asuminen pienissä vuokra-asunnoissa tiiviillä kerrostalovaltaisella alueella. Hyväosaisuus puolestaan liittyy pientaloasumiseen uudehkolla asuinalueella.
  - Tampereen keskustan ja vetovoimaisten rantojen ulkopuolella on nähtävissä väestön vahvistuvaa eriytymistä, jonka voi kytkeä asuinrakennustyyppiin ja alueen ikään.
  - Varsinkin hyväosaiset lapsiperheet ovat hakeutuneet pientalovaltaisille asuinalueille ja samaan aikaan pienituloisempi väestönosa on keskittynyt erityisesti vanhemmille, kerrostalopainotteisille asuinalueille.

### 3.5. Näkökulmia väestönkehitykseen ja hyvinvointiin Suomessa

Suomen väestönkehityksen tulevaisuudesta ja hyvinvoinnin jakautumisesta on viime aikoina tuotettu uusia julkaisuja. Tässä osiossa on muutamia keskeisiä nostoja liittyen erityisesti väestönmuutoksen ja väestön hyvinvoinnin osatekijöihin.

#### Väestönmuutos ja perheenperustaminen 2010-luvulla

Väestönmuutos Suomessa on näkynyt 2010-luvulla jyrkkänä syntyvyyden laskuna, jolla tulee olemaan pitkäaikaisia vaikutuksia väestörakenteeseen. Lapsettomien osuuden odotetaan tulevaisuudessa kasvavan, samalla kuin suurperheiden osuus pienenee. (Rotkirch, 2020, s. 27, 44).

Tuoreiden mikrotason analyysien mukaan, muun muassa asuntojen hinnoilla kasvukeskuksissa on nykyään vahvempi yhteys syntyvyyteen kuin työllisyydellä (Comolli, 2017, sit. Rotkirch, 2020, s. 32). Taloudellisten syiden lisäksi nuorten aikuisten lastensaantia muokkaavat aiempaa vahvemmin koettu epävarmuus sekä kulttuuriset odotukset. Väestöliiton vuoden 2018 kyselyssä syyt olla hankkimatta lapsia liittyivät ennen kaikkea *epävarmuuteen ja elämäntyyliin*<sup>31</sup>. (ks. Rotkirch, 2020, s. 37.)

On huomioitu, että 2000-luvulla Suomessa (sekä muissa Pohjoismaissa) on viitteitä syntyvyyden *sosioekonomisesta polarisaatiosta*. Lapsettomien osuus Pohjoismaissa on kasvanut erityisesti resurssiköyhissä väestöryhmissä, samalla kun aikomukset saada lapsia liittyvät useammin hyväosaaisuuteen (parempaan taloudelliseen tilanteeseen sekä suurempaan elämäntyytyväisyyteen). (Em. s. 39–40.) Suomaisilla naisilla erityisesti se, ettei ole suunnitellut lasta tai on epävarma, liittyi työttömyyteen, matalaan koulutukseen ja tulotasoon. Suomalaisilla miehillä syyt liittyivät useammin korkeampaan sosioekonomiseen asemaan ja korkeampaan tulotasoon. (Em. s. 40–43.)

Asunnon koko ja lasten hoidon järjestely vaikuttavat vanhempien mukaan eniten toista ja kolmatta lasta harkitsevissa perheissä (em. s. 46). On huomioitu, että kaupunkialueilla syntyvyys on alhaisempaa kuin maaseudulla, vaikkakin kaupunkien sisällä on eroja. Alueilla, joissa keskimääräinen asuntokoko on ydinkeskustaa suurempi, neliöhinta halvempi ja luonto lähellä on tyypillisesti suurempi syntyvyys kuin ydinkeskustassa (pienemmät asunnot ja tarjonnan puute). (Terämä, 2020, s. 195–196.) Kaupunkisuunnittelun näkökulmasta on huomioitu, että asuntokannan

---

<sup>31</sup> Epävarmuuteen liittyivät taloudellinen tilanne ja työtilanne, keskeneräiset opinnot, yhteiskunnan riittämätön tuki sekä nykyisen asunnon koko, sekä sosiaalista epävarmuutta aiheuttavat haasteet kuten lastenhoito, työn ja perheen yhdistäminen, epävarmuus urasta, sekä omasta ja parisuhteen jaksamisesta. Elämäntyyliin liittyviä syitä olivat muun muassa nykyisen elämäntyylin mielekkyys, lasten hankinta ei ollut ajankohtaista ja ei koettu olevan valmiita vanhemmuuteen.

monipuolistaminen lapsiperheille sopiviksi kasvukeskuksissa voisi olla tehokas keino nostaa myös syntyvyyttä. (Rotkirch, 2020, s. 46.)

### **Sosioekonomisen ja alueellisen eriarvoisuuden yhteys terveyteen**

2000-luvun Suomessa tulotason mukaiset terveyserot ovat usealla mittarilla pysyneet merkittävinä. FinTerveys 2017 -tutkimuksen mukaan koulutusryhmien väliset erot korostuvat useimmilla terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä arvioivilla mittareilla, ja useat ongelmat ovat yleisempiä vain perusasteen suorittaneilla. Vain perusasteen suorittaneilla parisuhteessa elävien osuus oli myös pienin ja yksinasuvien osuus suurin. Terveyden ja toimintakyvyn eroihin vaikuttaa se, että koulutustaso on usein kytköksissä elinoloihin ja työmarkkina-asemaan. (Parikka ym., 2020, s. 111.)

On huomioitu, että muun muassa koulutus- ja työmahdollisuuksien tasa-arvon edistäminen vähentäisi terveyden eriarvoisuutta. Alueellisen eriarvoisuuden kaventamissa on keskeistä suunnata resursseja erityisesti niille alueille, joissa esiintyy suurta tuloryhmien välistä eriarvoisuutta. Erityisesti mielenterveys- ja päihdeongelmien hoidossa ja ennaltaehkäisyssä ovat tärkeitä monialaiset palvelut sekä niiden yhdenvertainen saatavuus. (ks. em. s. 112.) Vain perusasteen suorittaneilla miehillä korostuivat esimerkiksi selkeämmin mielenterveyden ongelmia kuvaava psyykkinen oireilu sekä ajoittainen masennusoireilu, verrattuna korkeammin koulutettuihin, sekä naisiin (em. s. 98). Yleisimpien kansanterveysongelmien ehkäisyssä ja hoidossa onkin keskeistä turvata tasavertaiset mahdollisuudet ongelmien varhaiseen toteamiseen sekä hoitoon ohjaukseen ja saavutettavuuteen (em. p.112). Huomiota tulisi kiinnittää myös huono-osaisuuden ylisukupolvisuutta ennustaviin ja siltä suojaaviin tekijöihin (Vauhkonen, Kallio & Erola, 2017, sit. em. s. 114).

### **Muuttoliike ja 2010-luvun trendit**

Suomessa on 2010-luvulla ollut nähtävillä alueellista eriytymistä, erilaistumista ja etääntymistä kaikilla aluetasoilla. Väestönmuutoksen myötä myös maahanmuuton rooli on kasvanut (Aro, 2020, s. 169–170).

Muuttoliike on tasapainoisen alue- ja väestörakenteen näkökulmista haastava ilmiö kahdesta yhteen kietoutuneesta syystä: (1) *Muuttoliike on luonteeltaan keskittävää ja polarisoivaa*, sillä se lisää alueiden välisiä eroja ja alueellista eriytymistä, ja (2) *Muuttoliike on luonteeltaan selektiivistä eli valikoivaa* (em. s. 183).



Alueellinen liikkuvuus Suomessa on kasvanut tasaisesti vuosien 1990–2018 välillä. Noin neljä viidestä muutosta on lähimuutto, joka tapahtuu saman toiminnallisen tai työssäkäyntialueen sisällä. Muuttosyyt perustuvat usein asumiseen, muuttajan elinvaiheeseen sekä asuin- ja elinympäristöön. Kaukomuuttojen osalta työllisyysmahdollisuudet ovat olleet yhä keskeisin muuttosyy. (Em. s. 172.) Maan sisäisen muuttoliikkeen on ollutkin alueellisesti polarisoitunutta ja kaksijakoista, ja 2010-luvulla muuttovoittoa sai enää keskimäärin vain joka kuudes kunta (em. s. 176).

Valikoivan muuttoliikkeen yksi erityispiirre on muuttajien ikärakenne. Muuttajissa ovat lisäksi yliedustettuina koulutetut. 2010–2018 välillä lähes 75 % muutoista oli alle 35-vuotiaiden tekemiä<sup>32</sup>. On huomioitu, että 25–34-vuotiaat nuoret aikuiset ovatkin yksi muuttoliikkeen avainryhmistä, sillä ryhmässä on paljon vastavalmistuneita, koulutettuja, perheenperustamis- tai laajenemisvaiheessa olevia tai työuraa aloittelevia (em. s.180–182).

Muuttoliikkeen kautta väestöllinen kasvu onkin suuntautunut 2010-luvulla aiempaa enemmän reunoilta kohti kaupunkiseutujen ydintä ja ydinkaupunkiseutua, sekä rataverkoston varrelle tai läheisyyteen. *Järvenpää*-ilmiönä tunnetulle kehitykselle on tyypillistä kaupunkirakenteen tiivistyminen, ja monimuotoistuneen asuntotuotannon johdosta pakkautuminen taajamiin sekä lähelle hyviä (rata)yhteyksiä ja palvelukeskittymiä. (Em. s. 182–183.)

Viisi 2010-luvun muuttoliikkeen erityispiirrettä onkin tiivistetty seuraavasti:

1. Alueellinen eriytyminen ja erilaistuminen on kiihtynyt, ja luonnollisen väestönlisäyksen hiipuminen korostaa alueellisia eroja.
2. Muuttoliike on luonteeltaan jopa aiempaa keskittävämpää, polarisoivampaa ja valikoivampaa, mikä näkyy myös alueiden sisäisinä eroina. Erityisesti työikäisen väestön ja työllisten muuttojen suuntautumisen merkitys korostuu.
3. Kasvavien kaupunkiseutujen sisäinen dynamiikka on muuttunut: keskuskaupunkien muuttovoitot ovat kasvaneet suhteessa kehyskuntiin, ja kehyskuntien välillä on aiempaa enemmän hajontaa.
4. Maahanmuuton merkitys on kasvanut alueiden väestödynamiikassa. Maahanmuuttajien jatkomuutot ovat luonteeltaan keskittymishakuisempia kuin kantaväestön.
5. Suurkaupungistuminen on vahvistunut 2010-luvun kuluessa. (Em. s. 183–185.)

---

<sup>32</sup> Yli 65-vuotiaat muuttavat vähiten ja tekevät lähinnä lähimuuttoja saman kunnan asuinalueiden tai naapurikuntien välillä. 15-19-vuotiaiden nuorten muutot liittyvät usein toisen asteen koulutuspaikkojen sijaintiin.

2020-luvun muuttoliikkeeseen liittyvä kysymys on, seuraavatko ihmiset työpaikkoja vai toisinpäin. Tulevaisuuden työelämässä nähdään kuitenkin yhä enemmän korostuvan monipaikkaisuus- ja muotoisuus. (Em. s. 185.)

### **Muut kaupungistumisen trendit ja asuminen asukkaiden näkökulmista**

Noin kahdeksan kymmenestä suomalaisesta asui vuonna 2018 kaupunkimaisella alueella. (Terämä, 2020, s. 191) Vuonna 2017 kotitalouksista 43 % oli jo yhden hengen talouksia. Vuosien 1985–2017 välillä yksinasuvien henkilöiden lukumäärä yli kaksinkertaistui ja kasvoi kaikissa ikäluokissa, mutta jakaantui epätapaisesti sukupuolten välillä: yksinasuvia naisia on enemmistö yli 65-vuotiaissa, ja miehiä puolestaan 25– 54-vuotiaissa. On kuitenkin ennustettu, että kaupungistumisessa ja yksiasumisessa tultaisiin Suomessakin näkemään lakipiste, jonka jälkeen muutosvauhti laantuisi. (Em. s. 192.)

Valtakunnallisen asukasbarometrin (2016) tulokset osoittivat, että tärkeimmiksi viihtyvyystekijöiksi nousivat asunnon sijainti sekä liikenneyhteydet (Strandell, 2017, sit. Terämä, 2020, s. 192). Keskustamaisen kerrostaloasumisen suosion kasvu onkin ollut kehittyvä trendi vuodesta 1998 lähtien. *Järvenpää*-ilmiön mukaan, joukkoliikenteen merkitys kasvaa perheissä, kun lapset alkavat liikkua itsenäisesti. Nyt myös lapsiperheet toivovat palveluiden osalta eniten kahviloita ja ravintoloita. Asumisen kriteereinä pidetään rauhallisuutta, turvallisuutta ja luonnonläheisyyttä, mutta myös sitä, että lapsilla on kavereita kävelymatkan päässä ja lähikoulu on tasokas. Päätösvalta oman asumisen määrittelyssä näyttäytyy perheille kuitenkin tärkeänä, ja tarkoittaa useimmissa tapauksissa edelleen omaa taloa, pihaa ja autopaikkaa<sup>33</sup>. (Em. s. 195.) Kuten Pellervon tutkimuksessa, nähtävillä on kuitenkin lapsiperheiden asumisen kriteereiden erilaistumista samanlaisesta elämänvaiheesta huolimatta (*lapsiperheiden urbanisoitumista*). (Haltia ym. 2019; Strandell, 2017, sit. Terämä, 2020, s. 195)

**Kaupunkien elinvoiman, pitovoiman ja kestävän kasvun nähdään olevan pitkälti kytköksissä asukkaiden hyvinvointiin. Kestävää kaupunkikehitystä ja sosiaalista kestävyyttä tavoiteltaessa tulisi siis myös kysyä, millaisessa kaupungissa asukkaat haluavat asua.** (Terämä, 2020, s. 201; Saikkonen ym., 2018, s. 27).

---

<sup>33</sup> Pellervon asumispreferenssitutkimuksen mukaan kaikki vastaajat ovat valmiita maksamaan vehreydestä asunnon lähellä, mutta alle 40-vuotiaat haluttomimpia maksamaan autopaikoista (Haltia ym. 2019, sit. Terämä, 2020, s. 195).

## 4. TOIMENPIDESUOSITUKSET ASUINALUEIDEN ERIITYMISKEHITYKSEN HILLINTÄÄN JA ENNALTAEHKÄISYYN

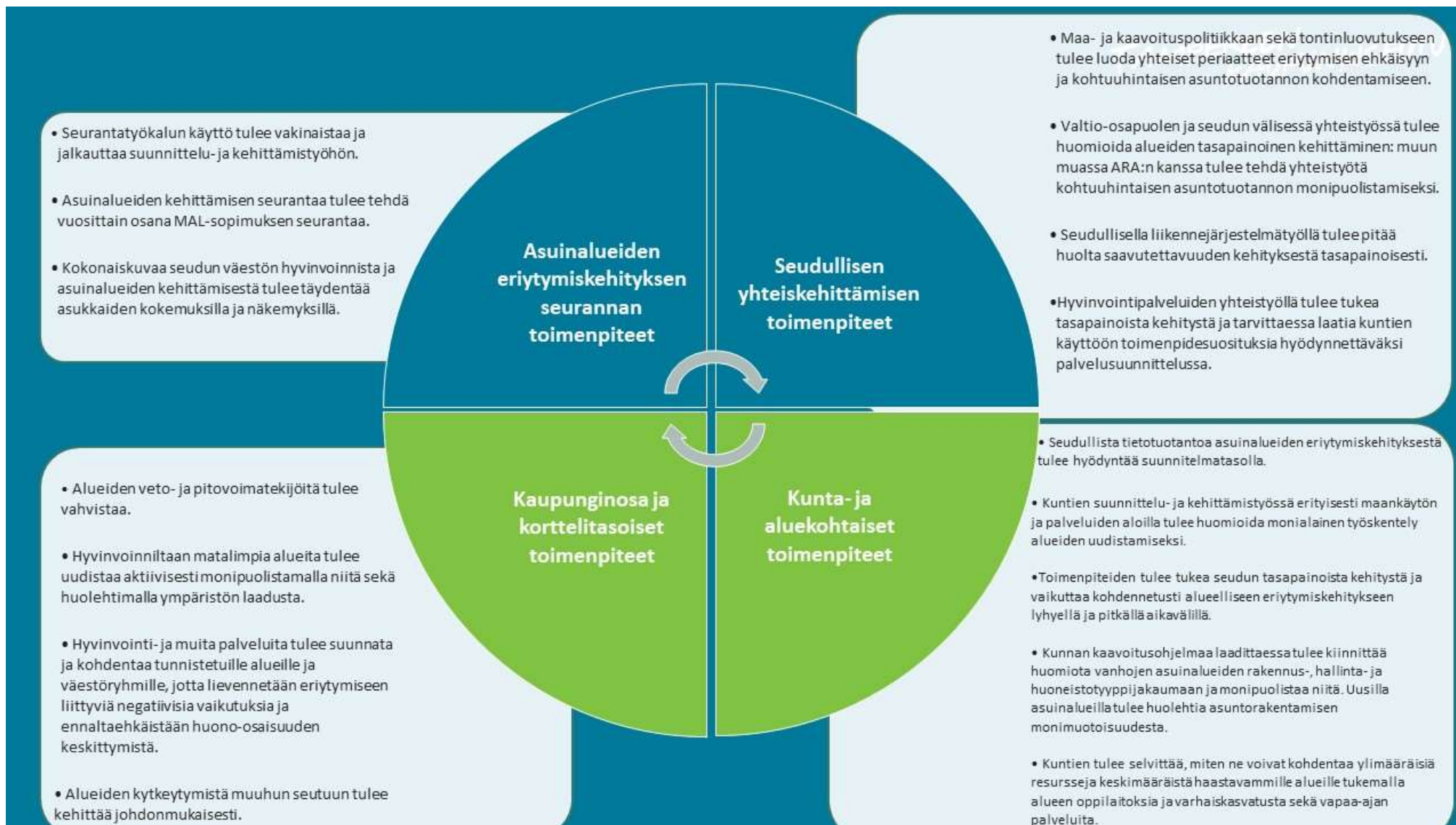
Toimenpidesuosituksille on määritetty neljä ulottuvuutta: *seuranta, seudullinen yhteiskehittäminen, kunta- ja aluekohtaiset toimenpiteet, sekä kaupunginosa- ja korttelitasoiset toimenpiteet.*

Asuinalueiden eriytymiskehityksen seudullisesta seurannasta luodaan säännöllinen prosessi, joka pohjautuu yhdessä sovituille periaatteille ja toimintasuunnitelmalle, ja jolla mahdollistetaan kunnissa tehtävää seuranta. Seurannan keskiössä olevan Power BI -työkalun hyödyntäminen ja jalkauttaminen kuntiin edellyttää lisäksi sopivan käyttöalustan löytämistä ja uusien aineistojen tilaamista muutaman vuoden välein.

*Seudullisen yhteiskehittämisen toimenpiteillä* tuetaan kuntien tasapainoista kehitystä ja luodaan edellytyksiä hyvinvoinnin tasaiselle jakautumiselle. Säännöllisen seurannan tuloksia hyödynnetään kuntien suunnittelu- ja kehittämistyössä: *kunta- ja aluekohtaisilla toimenpiteillä* turvataan asuinalueiden monimuotoisuutta, suunnataan resursseja, sekä vaikutetaan väestöryhmien rakenteelliseen ja sosiaaliseen eriytymiseen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Seudulle suuntautuvalla sekä seudun sisäisellä muuttoliikkeellä tulee oletettavasti tulevaisuudessa olemaan yhä suurempi vaikutus alueiden välisiin suhteisiin ja hyvinvoinnin jakautumiseen. *Kaupunginosa- ja korttelitasoisilla toimenpiteillä* vaikutetaankin kohdennetusti asuinalueiden veto- ja pitovoimatekijöihin, kohdennetaan resursseja tunnistetuille asuinalueille ja väestöryhmille huomioiden myös ikäystävällisyys, esteettömyys ja saavutettavuus, sekä ennaltaehkäistään pitkällä tähtäimellä matalamman hyvinvoinnin keskittymistä.

Toimenpidesuositusten nelikenttä on esitetty alla olevassa kuvassa.



Kuva 1. Toimenpiteiden nelikenttä asuinalueiden eriytymiskehityksen hillintään ja ennaltaehkäisyyn

## 5. LÄHTEET

- Aro, T. (2020). 2010-luvun muuttoliike on ollut alueellisesti keskittävää, valikoivaa ja polarisoivaa. Teoksessa T. Sorsa. (toim.), *Kestävän väestönkehityksen Suomi. Väestöliiton väestöpoliittinen raportti 2020* (s. 169–186) Helsinki: Väestöliitto ry.  
[https://www.vaestoliitto.fi/tieto\\_ja\\_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/kestavanvaestonkehityksensuomi/](https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/kestavanvaestonkehityksensuomi/)
- Berg, M. & Johansson, T. (2016). Trust and Safety in the Segregated City: Contextualizing the Relationship between Institutional Trust, Crime-related Insecurity and Generalized Trust. *Scandinavian Political Studies* 39(4): 458–481.
- Comolli, C. L. (2017). The fertility response to the Great Recession in Europe and the United States: Structural economic conditions and perceived economic uncertainty. *Demographic Research*, 36, 1549–1600.
- DIAK (2020). Huono-osaisuus Suomessa. Karttapalvelu. [http://82.181.82.12/diak\\_app/](http://82.181.82.12/diak_app/)
- Erola, J., Kallio, J. & Vauhkonen, T. (2017). Ylisukupolvinen kasautuva huono-osaisuus Turussa ja muissa Suomen suurissa kaupungeissa. Tutkimuskatsauksia 2/2017. Turun kaupunki: Kaupunkitutkimusohjelma.  
[https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/tutkimuskatsauksia\\_2-2017.pdf](https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/tutkimuskatsauksia_2-2017.pdf)
- Haltia, E., Keskinen, P., Karikallio, H., Alho, E., Vuori, L. & Alimov, N. (2019). Kaupunkiseutujen asukkaiden asumispreferenssit – Miten ja missä kaupunkilaiset haluavat asua? PTT raportteja 260. Haettu osoitteesta <https://www.ptt.fi/julkaisut-ja-hankkeet/kaikki-julkaisut/kaupunkiseutujen-asukkaiden-asumispreferenssit-miten-ja-missa-kaupunkilaiset-haluavat-asua.html>
- Hyötyläinen, M. (2019). *Divided by policy. Urban Inequality in Finland*. (Academic dissertation, University of Helsinki). Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3376-2>
- Karhula, A. & Sirniö, O. (2019). Ylisukupolvinen eriarvoisuus Suomessa. Poikkitieteellinen katsaus yhteiskunnallisiin tutkimuksiin. *Yhteiskuntapolitiikka* 84:5-6. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019112744447>
- Parikka, S., Koponen, P., Koskela, T., Härkänen, T., Kilpeläinen, K., Tarkiainen, L. . . . Koskinen, S. (2020). Teoksessa T. Sorsa. (toim.), *Kestävän väestönkehityksen Suomi. Väestöliiton väestöpoliittinen raportti 2020* (s. 91–116) Helsinki: Väestöliitto ry. Haettu osoitteesta [https://www.vaestoliitto.fi/tieto\\_ja\\_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/kestavanvaestonkehityksensuomi/](https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/kestavanvaestonkehityksensuomi/)
- Rotkirch, A. (2020). Syntyvyyden laskun ja muuttunut lastensaantimaisema. Teoksessa T. Sorsa. (toim.), *Kestävän väestönkehityksen Suomi. Väestöliiton väestöpoliittinen raportti 2020* (s. 27–48) Helsinki: Väestöliitto ry.  
[https://www.vaestoliitto.fi/tieto\\_ja\\_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/kestavanvaestonkehityksensuomi/](https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/kestavanvaestonkehityksensuomi/)

Saari, J., Eskelinen, N. & Björklund, L. (2020). *Raskas perintö. Ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa*. Gaudeamus.

Saikkonen, P., Hannikainen K., Kauppinen T., Rasinkangas, J. & Vaalavuo, M. (2018). *Sosiaalinen kestävyys: asuminen, segregatio ja tuloerot kolmella kaupunkiseudulla*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, raportti 2/2018. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-084-6>

Strandell, A. (2017). *Asukasbarometri 2016 – Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 19/2017*. Suomen ympäristökeskus. Haettu osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/193009>

Suomen virallinen tilasto (SVTa). (2020). *Tulonjakotilasto. Väestöryhmittäiset Tulot Ja Pienituloisuus 2018, 1. Pienituloisuuden kehitys Suomessa vuosina 1966–2018*. [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Haettu osoitteesta [http://www.stat.fi/til/tjt/2018/06/tjt\\_2018\\_06\\_2020-03-12\\_kat\\_001\\_fi.html](http://www.stat.fi/til/tjt/2018/06/tjt_2018_06_2020-03-12_kat_001_fi.html)

Suomen virallinen tilasto (SVTb). (2020). Työssäkäynti. Ammatti Ja Sosioekonominen Asema 2018, 1. Taloudellinen huoltosuhde oli 132 vuonna 2018. [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Haettu osoitteesta [http://www.stat.fi/til/tyokay/2018/01/tyokay\\_2018\\_01\\_2020-04-17\\_kat\\_001\\_fi.html](http://www.stat.fi/til/tyokay/2018/01/tyokay_2018_01_2020-04-17_kat_001_fi.html)

Tampereen kaupunkiseutu (2017). *Tulevaisuuden kaupunkiseutu -strategia. Toteutusohjelma 2017-2020*. Haettu osoitteesta [https://www.tampereenseutu.fi/site/assets/files/4062/toteutusohjelma\\_2017\\_2020\\_sh\\_22\\_2\\_2017.pdf](https://www.tampereenseutu.fi/site/assets/files/4062/toteutusohjelma_2017_2020_sh_22_2_2017.pdf)

Terämä, E. (2020). Lapsiperheiden urbanisoituminen ja muut kaupungistumisen trendit. Teoksessa T. Sorsa. (toim.), *Kestävän väestönkehityksen Suomi. Väestöliiton väestöpoliittinen raportti 2020* (s. 187–202) Helsinki: Väestöliitto ry. [https://www.vaestoliitto.fi/tieto\\_ja\\_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/kestavanvaestonkehityksensuomi/](https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/kestavanvaestonkehityksensuomi/)

Vaalavuo, M. & Kauppinen, T. M. (2018). *Muutot pois pienituloisilta alueilta: onko etnisten ryhmien välillä eroja?* Helsinki: URMI kaupunkianalyysi IV. Haettu osoitteesta <http://urmi.fi/portfolio/muutot-pois-pienituloisilta-alueilta-onko-etnisten-ryhmien-va%cc%88lilla%cc%88-eroja/>

Vauhkonen, T., Kallio, J. & Erola, J. (2017). Sosiaalisen huono-osaisuuden ylisukupolvisuus Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 82(5), 501–512. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2017102650308>

Ympäristöministeriö. (18.7.2019). Yhteistyössä kohti kestävämpiä kaupunkeja. Haettu osoitteesta <https://www.kestavakaupunki.fi/fi-FI/OHJELMA>



## 6. LIITTEET

### 6.1. LIITE 1. Käsitteet

#### Kappale 2

##### **Ekvivalentti tulo**

= talouden tulot jaettuna talouden kulutusyksiköiden määrällä.

Tulonjakotilastossa on käytetty vuodesta 2002 lähtien Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin suosittamaa ns. muunnettua OECD:n kulutusyksikköasteikkoa, jossa

- kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1
- muut yli 13-vuotiaat henkilöt saavat painon 0,5
- lapset saavat painon 0,3 (lapsiksi on määritelty 0-13-vuotiaat).

Oletuksena on, että kotitalouden sisällä tulot jakautuvat tasaisesti em. kulutustarpeen suhteessa kaikkien jäsenten kesken.

##### **Kokonaisnettomuutto**

Nettosiirtolaisuuden ja kuntien välisen nettomuuton summa.

##### **(Koti)talous**

Kotitalouden muodostavat kaikki ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan. Kotitalouden käsitettä käytetään ainoastaan haastattelututkimuksissa.

Kotitalousväestön ulkopuolelle jäävät pysyvästi ulkomailla asuvat ja laitospväestö (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat).

Vastaava rekisteripohjainen tieto on asuntokunta. Asuntokunta muodostuu henkilöistä, jotka asuvat vakituisesti samassa asunnossa tai osoitteessa. Samaan asuntokuntaan voi kuulua useampia kotitalouksia. Asuntokunta käsitettä käytetään rekisteripohjaisissa tilastoissa kotitalouden käsitteen sijasta.

##### **Koulutusaste**

Väestömuutostilastossa käytetään kuutta koulutusasteluokkaa: perusastetta, keskiastetta, alinta korkea-astetta, alemmaa ja ylempää korkeakouluastetta ja tutkijakoulutusastetta. Koulutusasteen mittaaminen perustuu koulutusaikaan. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen tutkintorekisteriin. Tutkinnon suorittaneet on luokiteltu koulutusasteittain korkeimman/viimeksi suoritettun ammatillisen tutkinnon mukaan.

- Perusasteen tutkinnon suorittaneilla on koulutusta korkeintaan 9 vuotta. Näitä koulutuksia ovat esim. kansa-, keski- ja peruskoulun tutkinnot.

- Keskiasteen tutkinnon suorittaneilla on koulutusta 11-12 vuotta. Näitä koulutuksia ovat esim. ylioppilastutkinnot, 1-3 -vuotiset ammatilliset tutkinnot ja ammatilliset perustutkinnot.
- Alimman korkea-asteen koulutus kestää 2-3 vuotta keskiasteen jälkeen. Näitä koulutuksia ovat esim. teknikon, merkonomin ja sairaanhoitajan tutkinnot, jotka eivät ole ammattikorkeakoulututkintoja.
- Alemman korkeakoulututkinnon suorittaminen vaatii 3-4 vuotta päätoimista opiskelua keskiasteen jälkeen. Alempaan korkeakouluasteeseen luetaan esim. ammattikorkeakoulututkinnot ja alemmat korkeakoulututkinnot.
- Ylemmän korkeakouluasteen tutkinnon suorittaminen vaatii pääsääntöisesti 5-6 vuotta päätoimista opiskelua keskiasteen jälkeen. Ylempään korkeakouluasteeseen luetaan esim. maisteritutkinnot ja lääkäreiden erikoistumistutkinnot.
- Tutkijakoulutusasteen tutkinnon suorittaminen edellyttää itsenäisen ja julkaisukelpoisen tutkimustyön tai väitöskirjan tekemistä. Tutkinnot ovat tieteellisiä lisensiaatin ja tohtorin tutkintoja.

### **Lapsitalous**

Lapsitalouksiin on luettu ne taloudet, joissa vähintään yksi lapsi on 0-17 -vuotias.

### **Luonnollinen väestönlisäys**

Luonnollinen väestönlisäys eli syntyneiden enemmyys on elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotus.

### **Mediaanitulot**

Mediaanitulot (€) saadaan, kun kaikki taloudet asetetaan käytettävissä olevien rahatulojen mukaan suuruusjärjestykseen. Mediaanitulo on keskimmäisen talouden tulo. Keskimmäisen talouden kummallekin puolelle jää yhtä monta taloutta.

### **Nettosiirtolaisuus**

Maahanmuuton ja maastamuuton erotus.

### **Pienituloisuus**

Pienituloisia ovat henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohti (ns. ekvivalentti rahatulo) ovat pienemmät kuin 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien rahatulojen mediaanitulosta. Tämän tulorajan alapuolelle jäävien osuutta väestöstä kutsutaan pienituloisuusasteeksi. Pienituloisuuden euromääräinen raja vaihtelee vuosittain. Määritelmä perustuu Euroopan unionin tilastolaitoksen Eurostatin suosituksiin. Suomessa ei ole virallista kansallista pienituloisten tai köyhyysrajan määritelmää.

### **Pääasiallinen toiminta**

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Väestö jaetaan työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin ja nämä ryhmät voidaan edelleen jakaa alaryhmiin. Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla.

- Pääasiallisen toiminnan mukainen luokitus on seuraava: työvoiman muodostavat työlliset ja työttömät.
- Työvoiman ulkopuolella olevat sisältävät: 0-14-vuotiaat, opiskelijat, koululaiset, eläkeläiset, varusmiehet, siviilipalvelusmiehet sekä muut työvoiman ulkopuolella olevat. Ryhmä "muut työvoiman ulkopuolella olevat" muodostuu henkilöistä, jotka ovat työvoiman ulkopuolella eivätkä myöskään kuulu seuraaviin ryhmiin: 0-14-vuotiaat, opiskelijat, varusmiehet tai eläkeläiset.

Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin.

Työvoimaan kuuluvuus on pääasiallisen toiminnan päättelyssä asetettu ensisijalle.

Työvoiman sisällä taas on työttömien päättely tehty ennen työllisten päättelyä.

### **Taloudellinen huoltosuhde**

Väestörakennetta mitataan ns. taloudellisella huoltosuhteella, jossa lasketaan kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on yhtä työllistä kohti.

### **Tulokymmenys**

Desiiliryhmät eli tulokymmenykset on muodostettu jakamalla ensin kotitalouden tulot talouden kulutusyksiköillä (ns. ekvivalentit tulot). Jokaiselle kotitalouden jäsenelle tulee sama ekvivalentti tulo. Henkilöt järjestetään tämän jälkeen tulojensa mukaiseen järjestykseen ja jaetaan kymmeneen yhtä suureen ryhmään. Jokaisessa tulokymmenyksessä on siten 10 prosenttia väestöstä. Ensimmäiseen tulokymmenykseen kuuluu pienituloisin kymmenes ja viimeiseen suurituloisin. Tulokymmenysten tulo-osuudet osoittavat, kuinka suuren osan kyseessä olevien tulojen kokonaissummasta kukin kymmenes saa.

### **Valtionveronalaiset tulot**

Valtionveronalaisiksi tuloiksi on katsottu tulot, joiden suuruus on vähintään 2 euroa.

Valtionveronalaiset tulot jaetaan tulolähteen mukaan seuraaviin ryhmiin:

#### **1) palkkatulot:**

ennakonkannonalaiset palkkatulot, merityötulo, työnantajan maksamat kustannusten korvaukset, rakennusalan lomapalkka, reserviläispalkka, Suomessa verotettu ulkomaan tulo, hankintatyön arvo metsätaloudessa, hankintatyön arvo yhtymästä sekä lunastukset, palvelurahat yms. ennakonkannon alaiset tulot

#### **2) yrittäjätulot:**

maatilatalouden ansio- ja pääomatulot, elinkeinotoiminnan ansio- ja pääomatulot sekä tulot yhtymästä

#### **3) muut valtionveronalaiset tulot:**

muut ansiotulot, eläketulot, työttömyysturvaetuudet sekä muut sosiaaliturvaetuudet.

Henkilön ansiotulot muodostuvat yrittäjä- ja palkkatuloista. Valtionveronalaisia tuloja eivät ole mm. julkisyhteisöiltä saadut stipendit ja apurahat, ulkomailta saadut palkkatulot, jos työskentely ulkomailla on kestänyt vähintään puoli vuotta, osa julkiselta sektorilta saaduista sosiaaliturvaetuuksista sekä verovapaat korkotulot.

## **Väestönlisäys**

Väestönlisäys on luonnollisen väestönlisäyksen, kuntien välisen nettomuuton ja nettosiirtolaisuuden summa.

## **Kappale 3**

### **Desiili**

Otoksen kymmenesosa. Hyvinvointi-indeksin jakauma muodostuu kymmenestä desiilistä eli yhtä paljon ruutuja sisältävästä osasta.

### **Keskiväkiluku**

Tietyn vuoden keskiväkiluku on kahden peräkkäisen vuoden väkilukujen keskiarvo. Kun tilastovuodelle lasketaan jotakin ilmiötä kuvaava suhdeluku, yleensä ko. ilmiön tapahtumien määrä suhteutetaan juuri tapahtumalle alttiina olevan väestön tai väestön osan keskiväkilukuun. Nämä väestöllisiä ilmiöitä kuvaavat luvut ilmoitetaan yleensä promilleina eli em. jakolaskun tulos kerrotaan tuhannella.

### **Klusteri**

Rypäs/ryhmittymä/keskittymä.

### **Klusteroituminen**

Samankaltaisten ruutujen muodostamat keskittymät/ryhmittymät. Syntyneiden keskittymien välillä on selkeitä eroavaisuuksia toistensa välillä.

### **Kvintiili**

Otoksen viidesosa. Kvintiilit muodostetaan hyvinvointi-indeksin desiileistä.

### **Muuttoalttius**

Maassamuuttoalttiudella tai -vilkkaudella tarkoitetaan muuttaneiden määrää lähtöalueen keskiväkiluvun 1000 henkeä kohden.

### **Paikkatieto**

Paikkatieto on sijaintitiedon ja kohteen tai ilmiön ominaisuuksia kuvaavan ominaisuustiedon muodostama tietokokonaisuus. Tilastokeskuksen paikkatietoaineistoja ovat mm. väestöruutuaineistot, Paavo-postinumeroalueet ja tieliikenneonnettomuudet.

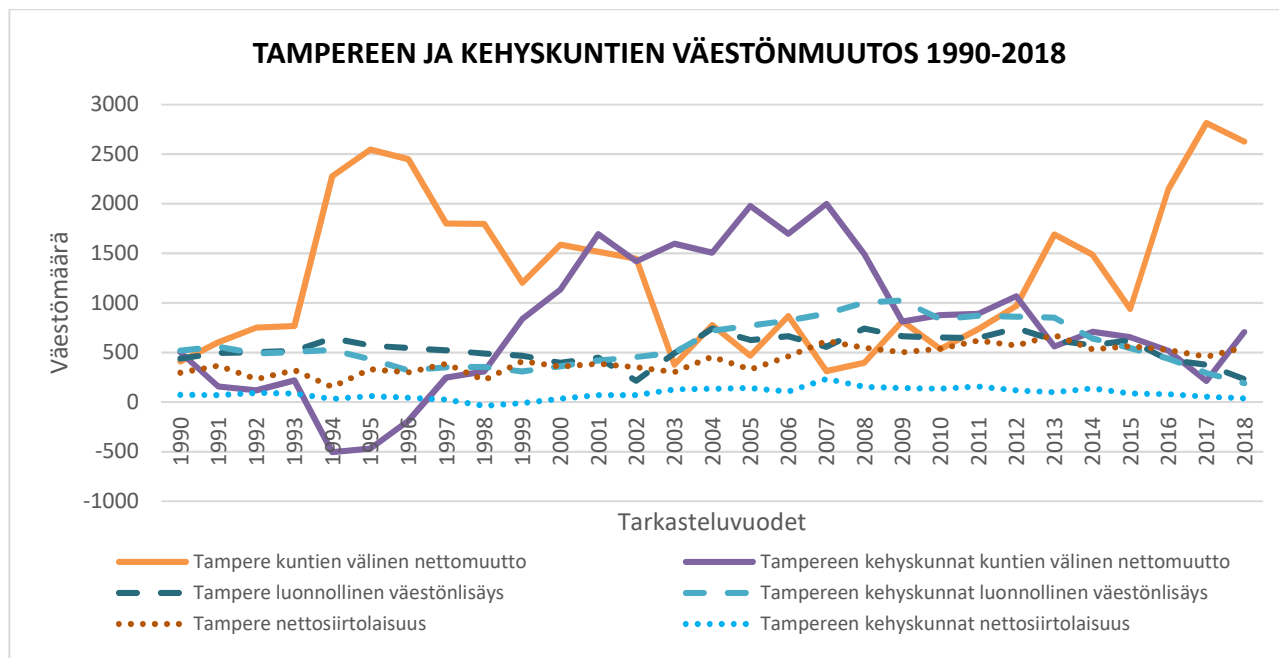
### **Suojaussääntö**

Määrittää, että ruudussa oleva tieto on joiltakin osin salattua.

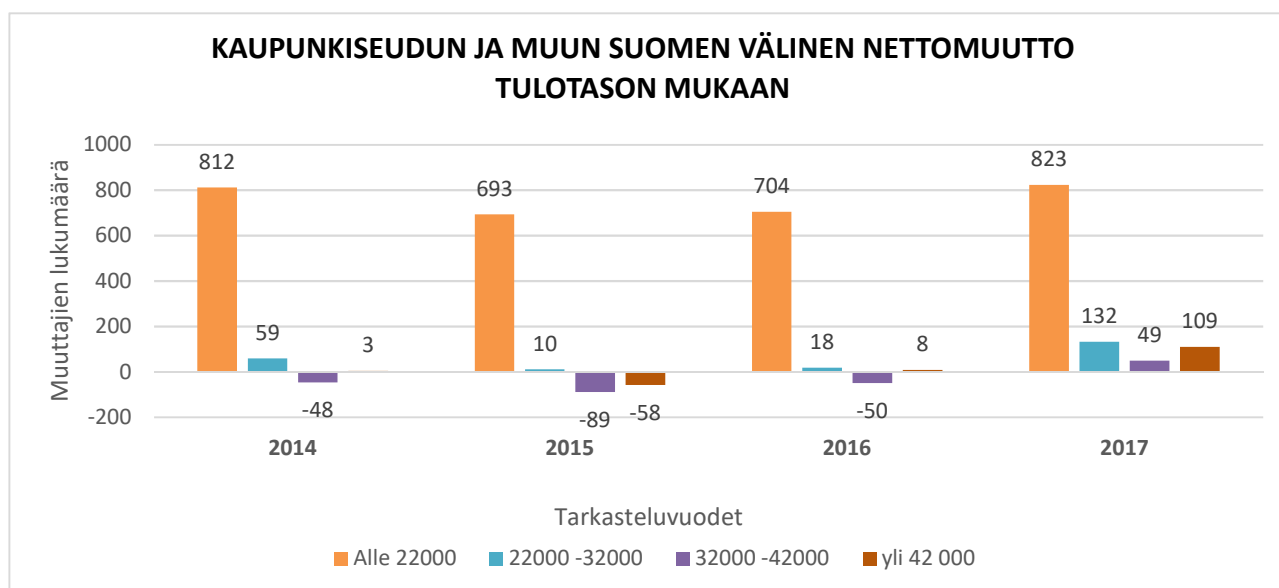
Käsitteet on haettu Tilastokeskuksen Tietoa tilastoista -sivustolta sekä otettu StatFin -tietokannasta haettujen tilastojen kuvauksista.

## 6.2. LIITE 2. Liitekaaviot

### 6.2.1. Kappale 2. KAUPUNKISEUDUN KEHITYS TILASTOISSA

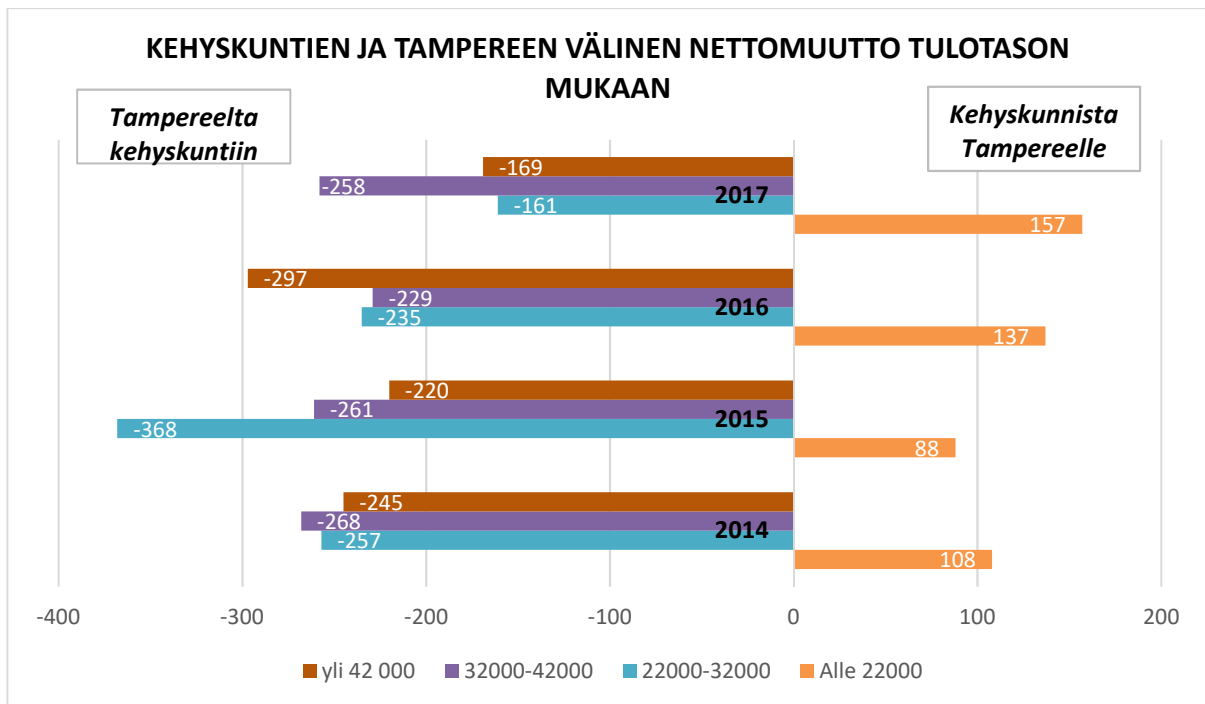


Kaavio 1. Tampereen ja kehyskuntien väestönmuutoksen osatekijät pohjautuen kuntien väliseen nettomuuttoon (tulo-lähtömuutto), luonnolliseen väestönlisäykseen (elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotus) sekä nettosiirtolaisuuteen (maahanmuuton ja maastamuuton erotus). Kotikuntalain (201/1994) voimaan tulon myötä opiskelijoiden muutot opiskelupaikkakunnalle voitiin katsoa vakituksiksi, mikä osaltaan selittää Tampereen 90-luvun puolivälin muuttopiikkiä ja kehyskuntien nettomuuton laskua. (Tilastokeskus.)

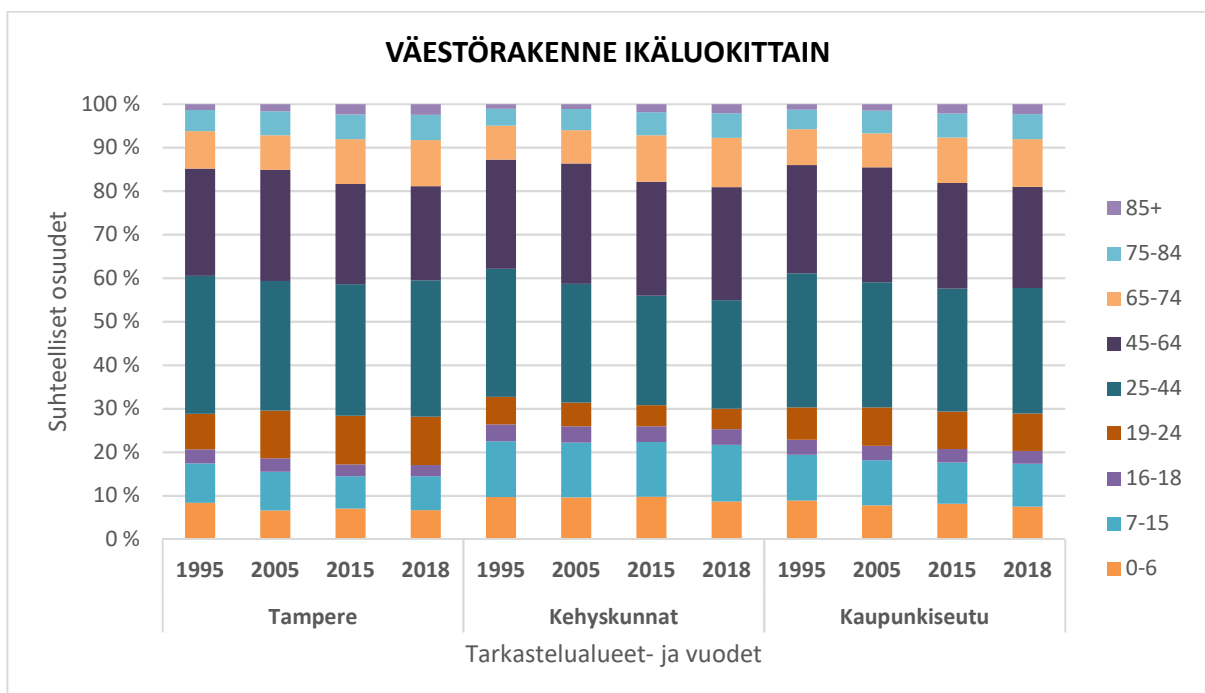


Kaavio 2. Valtionveronalaista tuloa saaneiden nettomuutto (tulo-lähtömuutto) tulotason mukaan Tampereen kaupunkiseudun ja muun Suomen välillä vuosina 2014–2017. Vuodesta 2012 lähtien tulotiedot koskevat henkilön kaikkia muuttoja, mikäli muuttoja on useampia. (Tilastokeskus.)<sup>34</sup>

<sup>34</sup> Jos kunnasta tai kuntaan muuttaneita on alle viisi henkilöä, tulotietoja ei ole tietosuojan vuoksi otettu mukaan.

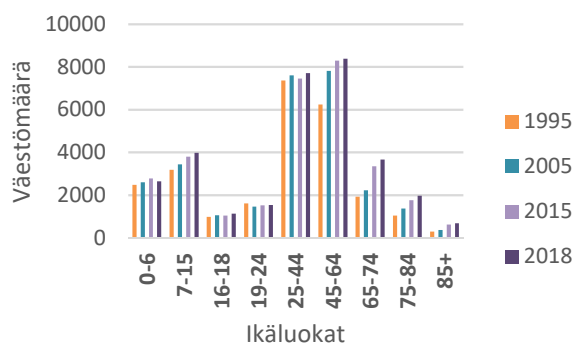
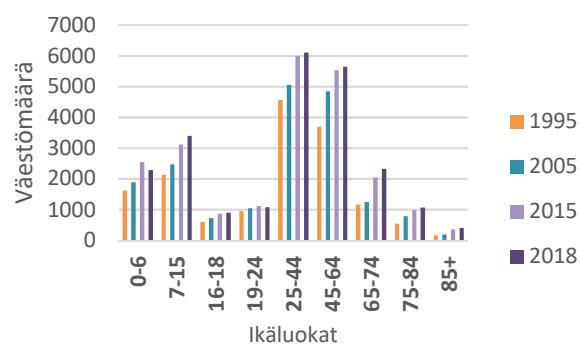
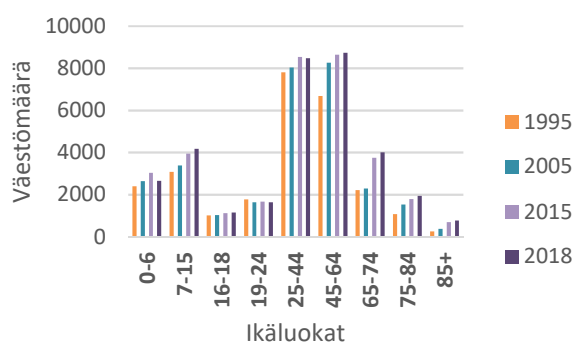
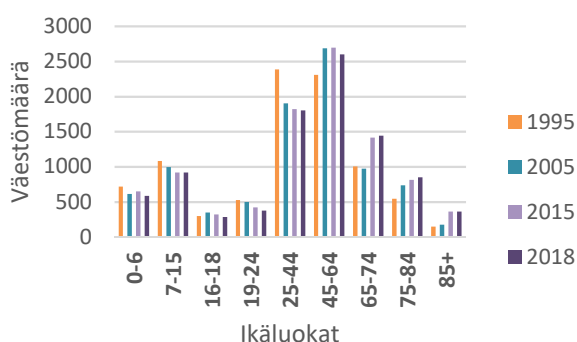
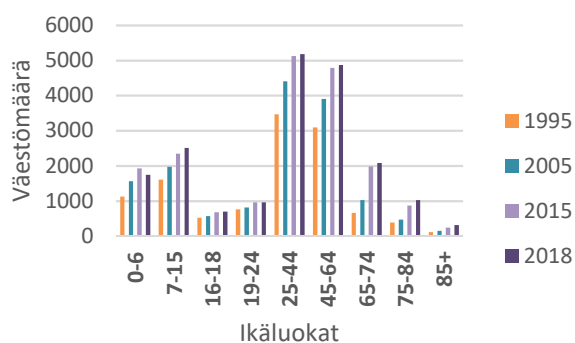
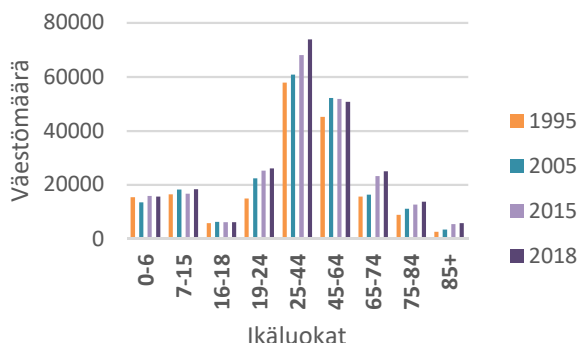
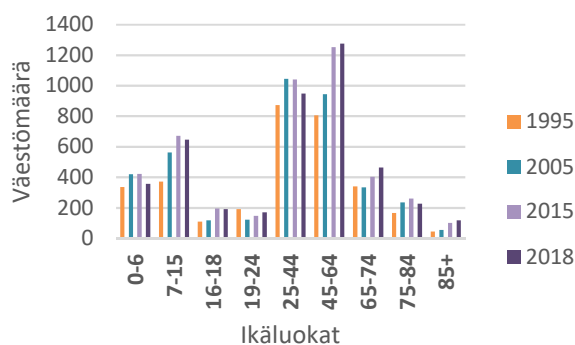
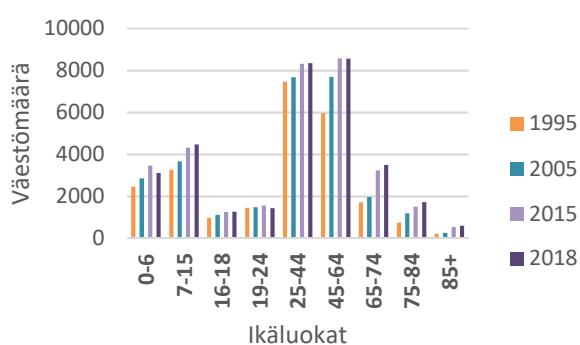


Kaavio 3. Tampereelta kehyskuntiin ja kehyskunnista Tampereelle suuntautunut nettomuutto (tulo-lähtömuutto) tulotason mukaan vuosina 2014–2017 (Tilastokeskus).

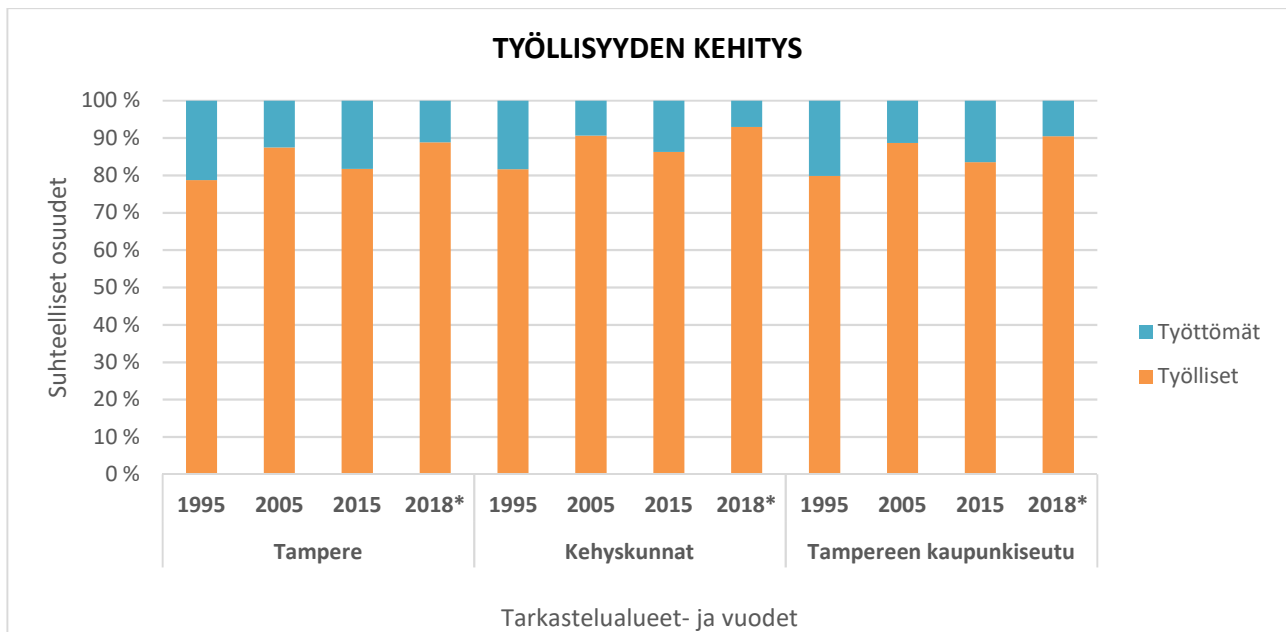


Kaavio 4. Väestörakenne ikäluokittain Tampereella, kehyskunnissa sekä kaupunkiseudulla vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2018 (Tilastokeskus).

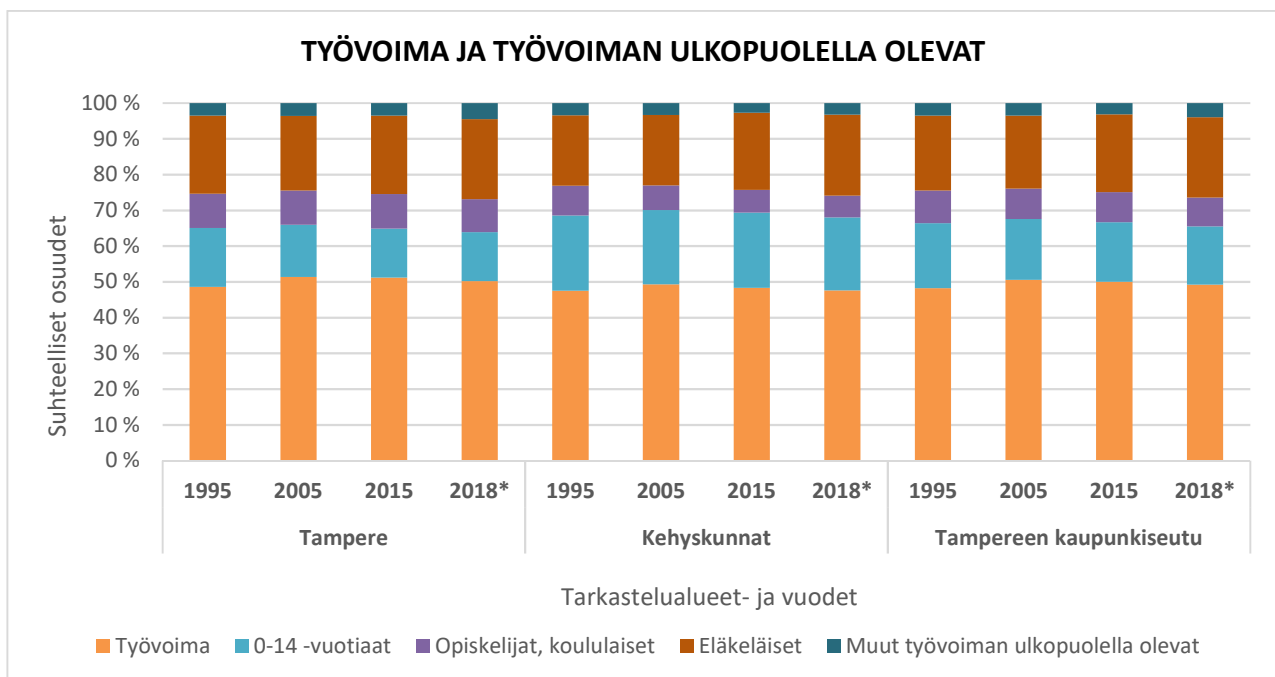


**KANGASALA, VÄESTÖRAKENNE****LEMPÄÄLÄ, VÄESTÖRAKENNE****NOKIA, VÄESTÖRAKENNE****ORIVESI, VÄESTÖRAKENNE****PIRKKALA, VÄESTÖRAKENNE****TAMPERE, VÄESTÖRAKENNE****VESILAHTI, VÄESTÖRAKENNE****YLÖJÄRVI, VÄESTÖRAKENNE**

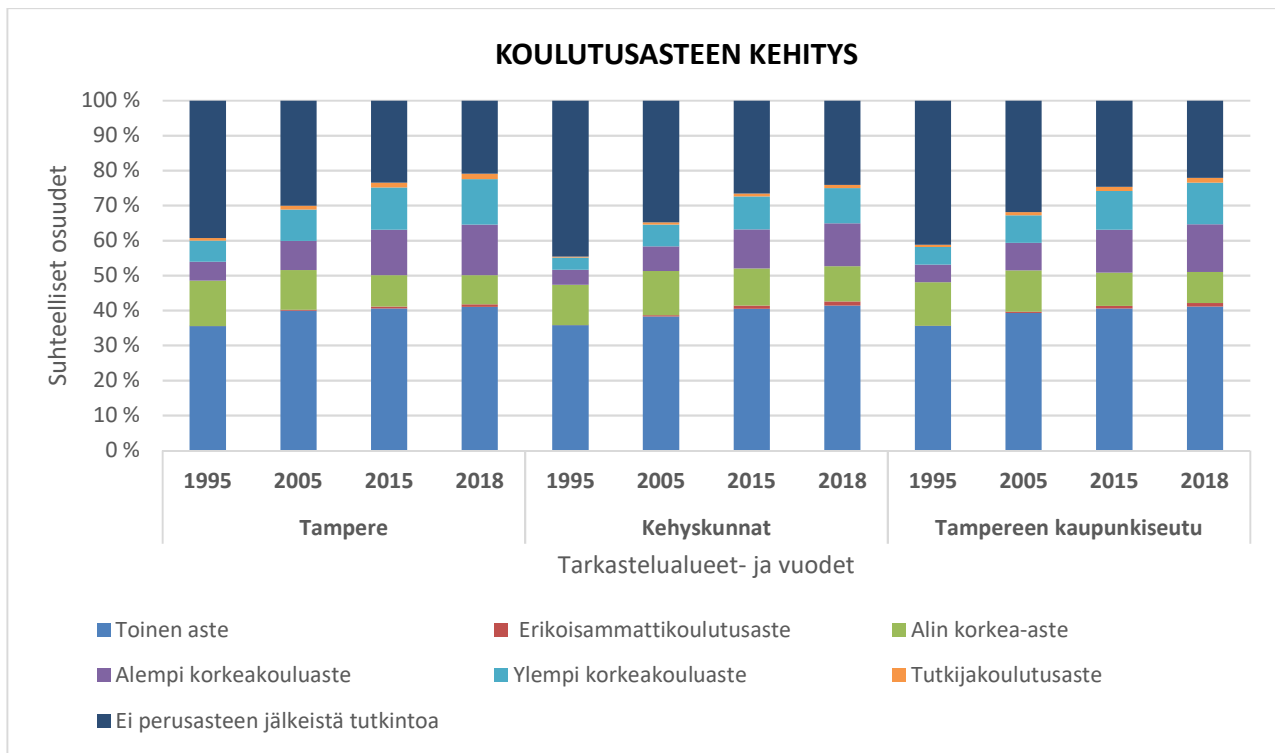
Kaaviot 5-12. Väestö rakenne kunnittain 1995–2018 (Tilastokeskus).



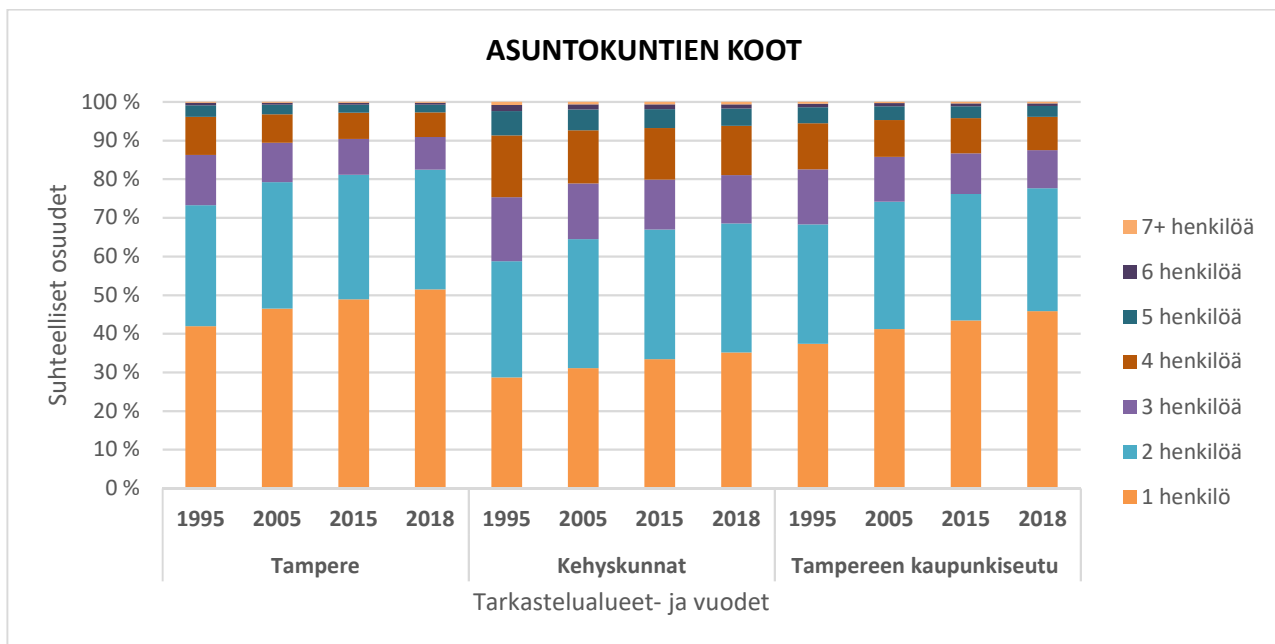
Kaavio 13. Työllisten ja työttömien suhteelliset osuudet Tampereella, kehyskunnissa ja Tampereen kaupunkiseudulla vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2018.\* Vuoden 2018 tiedot ovat ennakkotietoja (Tilastokeskus). Työeläkeuudistuksesta johtuen vuonna 2005 työllisten alaikäraja työssäkäyntitilastossa nousi 15 ikävuodesta 18 vuoteen. Muutos näkyy nuorten työllisyyden vähenemisenä ja opiskelijoiden määrän kasvuna (Tilastokeskus).



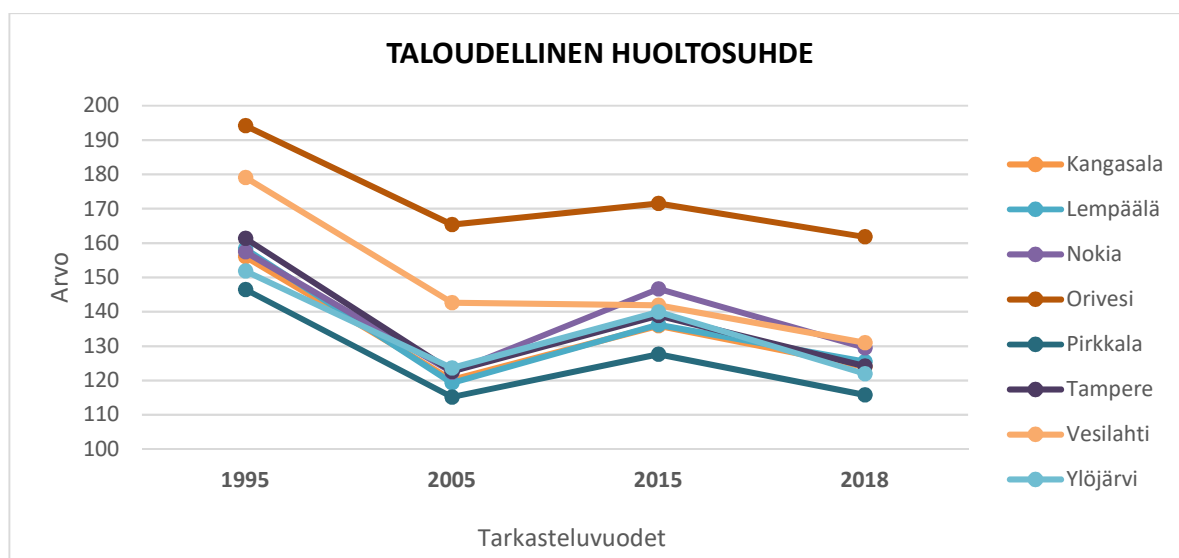
Kaavio 14. Työvoiman (sis. työlliset ja työttömät) ja työvoiman ulkopuolella olevan väestön suhteelliset osuudet pääasiallisen toiminnan mukaan Tampereella, kehyskunnissa ja Tampereen kaupunkiseudulla vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2018. Tässä kuvaajassa ”muut työvoiman ulkopuolella olevat” sisältää myös varusmiehet ja siviilipalvelusmiehet. \*Vuoden 2018 tiedot ovat ennakkotietoja. (Tilastokeskus.)



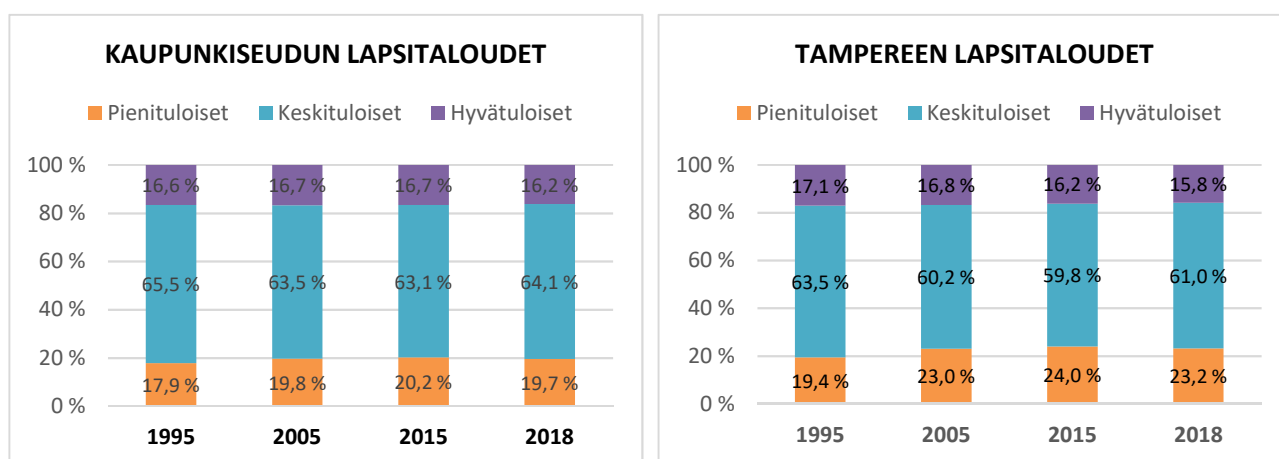
Kaavio 15. 15-vuotta täyttäneen väestön koulutusasteen kehitys Tampereella, kehyskunnissa ja Tampereen kaupunkiseudulla vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2018 (Tilastokeskus).



Kaavio 16. Asuntokuntien koot Tampereella, kehyskunnissa ja Tampereen kaupunkiseudulla vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2018. Asuntokuntia oli yhteensä 195 237 vuonna 2018. Tampereella asuntokuntien määrä oli kasvanut 40 592 ollen 127 639, ja kehyskunnissa 22 132 ollen 67 598 vuonna 2018. (Tilastokeskus.)



Kaavio 17. Taloudellisen huoltosuhteen kehitys kunnittain vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2018 (Tilastokeskus.)



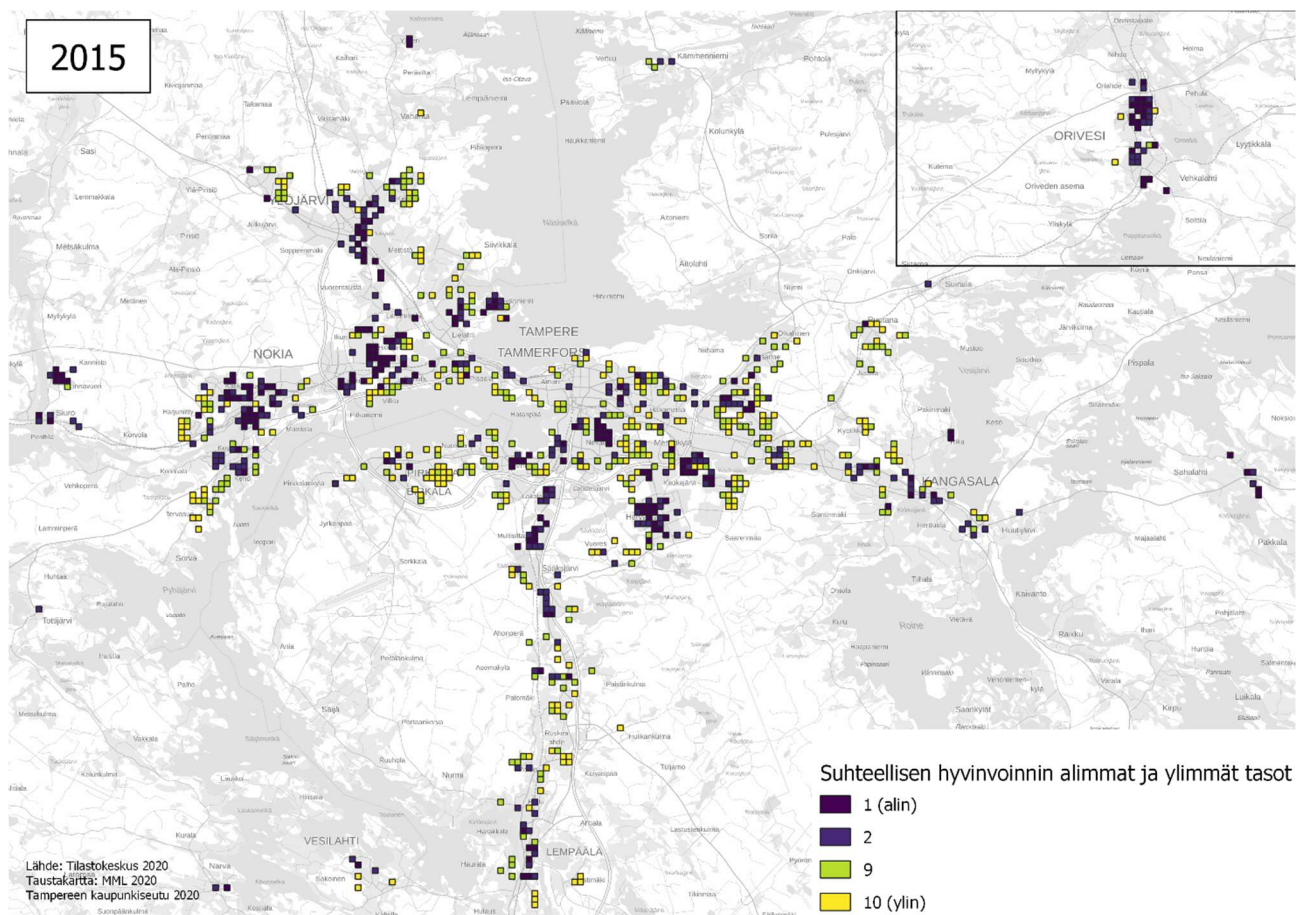
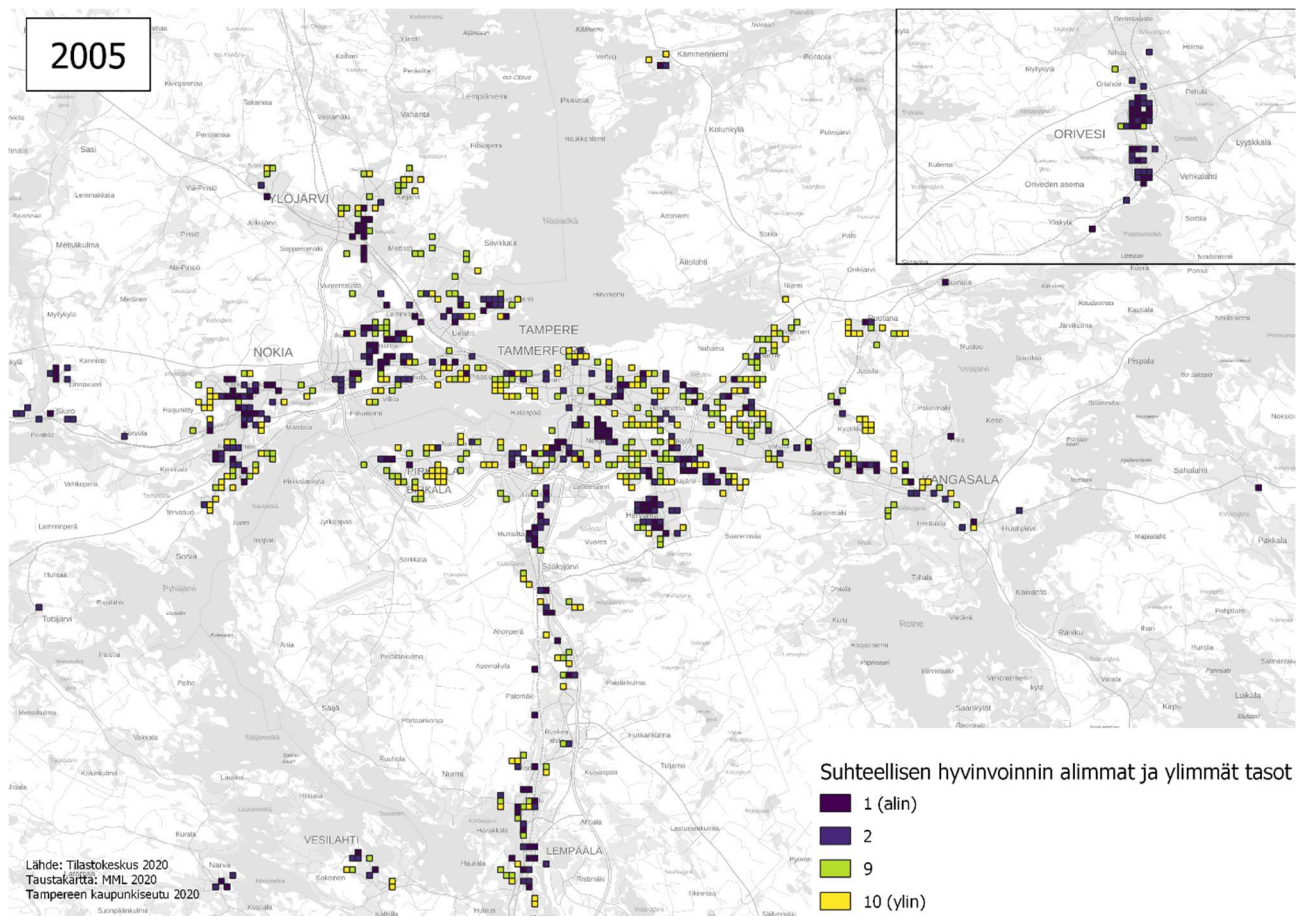
Kaaviot 18–19. Pieni-, keski- ja hyvätuloisten lapsitalouksien osuudet kaupunkiseudulla ja Tampereella 1995, 2005, 2015 ja 2018. Pienituloisiin (tulokymmenykset 1–2) kuuluvat taloudet ansaitsivat tarkasteluvuosittain enintään 9 054 €, 12 087 €, 16 466 € ja 17 301 €. Hyvätuloisiin (kymmenykset 9–10) kuuluvat ansaitsivat yli 16 534 €, 25 736 €, 34 087 € ja 36 278 €. Kymmenykset on muodostettu talouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen perusteella. (Tilastokeskus.)<sup>35</sup>

<sup>35</sup> Ruututietokannan suojaussääntöjen mukaisesti mukaan on otettu ruudut, joissa sekä talouksien että lapsitalouksien määrä on vähintään 10, ja ruudussa olevien lapsitalouksien määrän on oltava suurempi kuin ruudussa olevien pieni-/keski-/hyvätuloisten talouksien määrä. Jos kaikki ruudun lapsitaloudet kuuluvat siis samaan luokkaan, tieto tuloluokasta on suojattu.

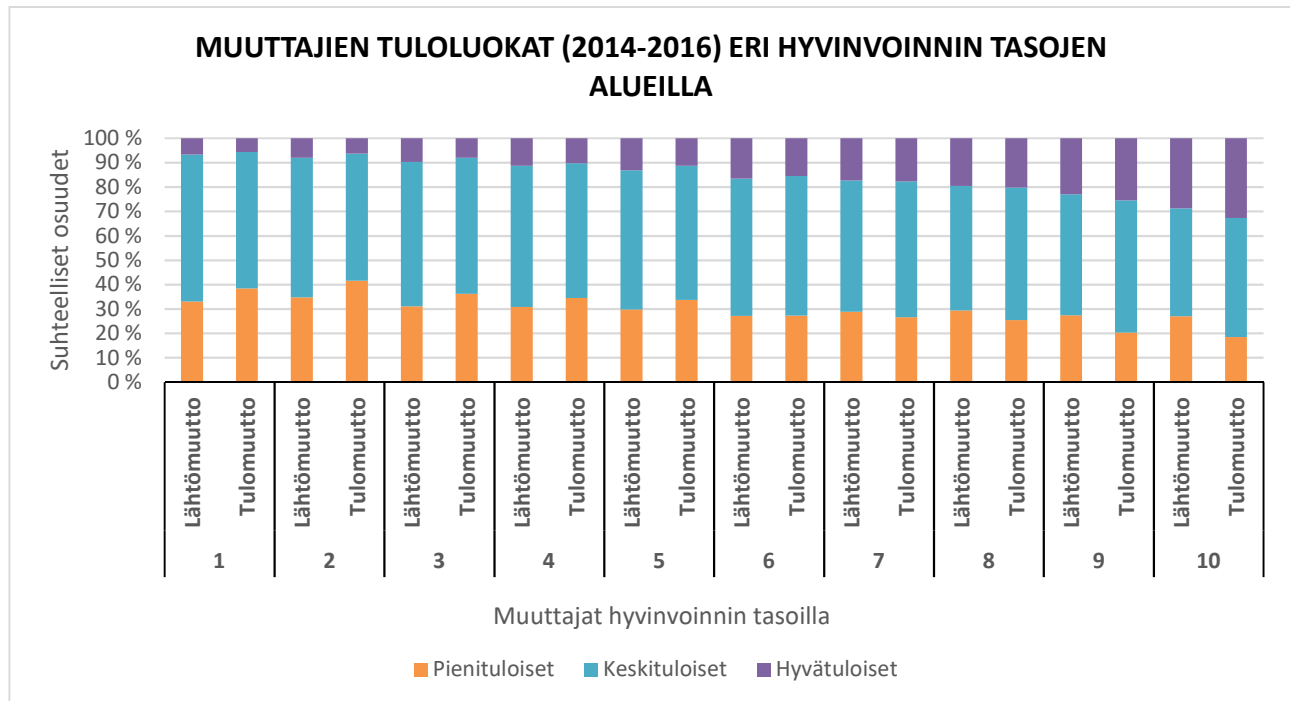
| HUONO-OSAISUUDEN MUUTTUJAT                                                  | Kangasala | Lempäälä | Nokia | Orivesi | Pirkkala | Tampere | Vesilahti | Ylöjärvi |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----------|----------|-------|---------|----------|---------|-----------|----------|
| <b>Huono-osaisuus yhteensä</b>                                              | 208       | 212      | 144   | 86      | 263      | 14      | 252       | 206      |
| Inhimillinen huono-osaisuus                                                 | 183       | 149      | 133   | 84      | 197      | 8       | 234       | 217      |
| Huono-osaisuuden sosiaaliset seuraukset                                     | 219       | 217      | 151   | 65      | 266      | 29      | 206       | 189      |
| Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet                                     | 188       | 233      | 150   | 95      | 252      | 31      | 266       | 182      |
| Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat                             | 176       | 181      | 205   | 111     | 264      | 212     | 248       | 262      |
| Nuorisotyöttömyys                                                           | 109       | 136      | 44    | 95      | 156      | 100     | 114       | 129      |
| Pitkäaikaistyöttömyys                                                       | 130       | 174      | 92    | 137     | 178      | 10      | 156       | 160      |
| Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat                     | 129       | 64       | 103   | 43      | 121      | 40      | 142       | 171      |
| Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat                     | 158       | 55       | 81    | 90      | 60       | 4       | 253       | 108      |
| Kunnan yleinen pienituloisuusaste                                           | 266       | 271      | 259   | 125     | 287      | 70      | 235       | 270      |
| Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 – 17-vuotiaat                               | 205       | 208      | 211   | 104     | 226      | 67      | 129       | 187      |
| Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset        | 161       | 190      | 89    | 73      | 274      | 34      | 222       | 142      |
| Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäillyt   | 164       | 184      | 82    | 19      | 214      | 7       | 270       | 163      |
| 0 - 17-vuotiaat lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus               | 214       | 165      | 181   | 163     | 237      | 159     | 81        | 194      |
| Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki                                        | 100       | 149      | 97    | 57      | 164      | 2       | 251       | 139      |
| Lastensuojelun laitos- ja perhehoidon nettokäyttökustannukset               | 141       | 130      | 175   | 20      | 217      | 61      | 65        | 54       |
| Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit                                   | 60        | 294      | 211   | 21      | 171      | 167     | 258       | 163      |
| Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut | 220       | 199      | 183   | 73      | 257      | 180     | 267       | 234      |
| Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita                                     | 217       | 201      | 162   | 245     | 212      | 108     | 208       | 199      |
| Täydentävä toimeentulotuki                                                  | 177       | 98       | 57    | 101     | 184      | 32      | 264       | 161      |

Taulukko 1. Kaupunkiseudun kunnat sekä niiden sijoitus suhteessa muihin Suomen kuntiin (295) määritettyjen huono-osaisuuden indikaattoreiden osalta. Taulukkoon on merkitty punaisella, mikäli kunta sijoittui heikoimman kolmanneksen osioon (sijat 1–98) tai vihreällä, mikäli kunta sijoittui parhaimman kolmanneksen osioon (sijat 197–295). Karttapalvelu pohjautuu Sotkanet-tietokantaan ja käytetyt muuttujat pääosin vuosien 2016–2018 tilastojen keskiarvoihin. ([DIAK, 2020](#).)

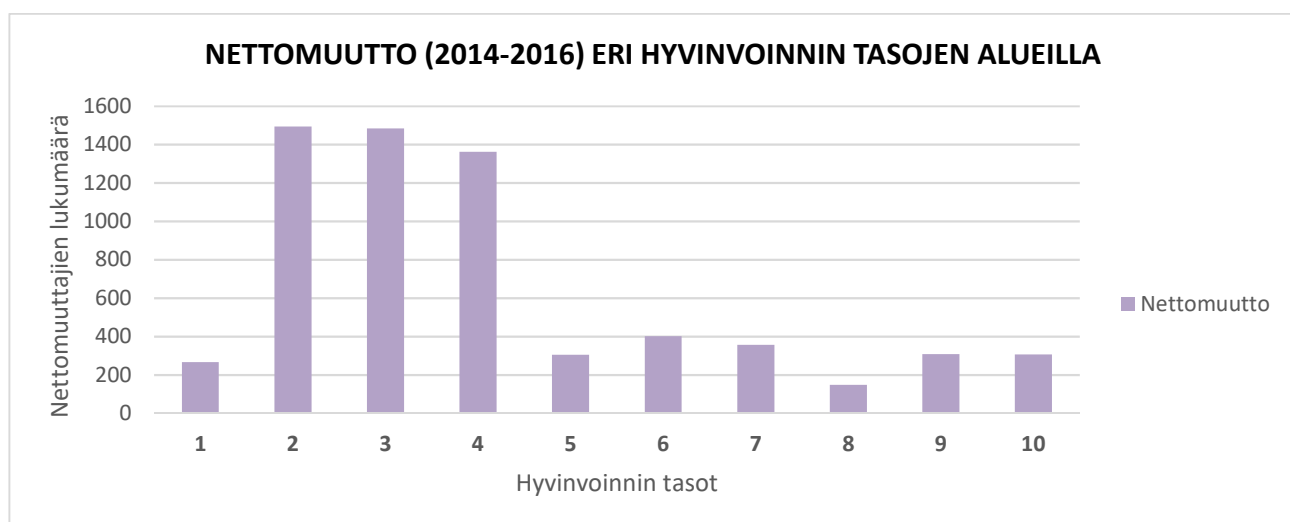
## 6.2.2. Kappale 3. SUHTEELLISEN HYVINVOINNIN JAKAUTUMINEN



Kartat 3–4. Hyvinvointi-indeksin kaksi alinta ja ylintä tasoa (alin ja ylin kvintiili) vuonna 2015 ja 2015. Joitakin yksittäisiä haja-asutusalueen ruutuja on jäänyt kartan ulkopuolelle. Aineistossa mukana olevien ruutujen määrä oli tarkasteluvuosittain 2066 ja 2327.

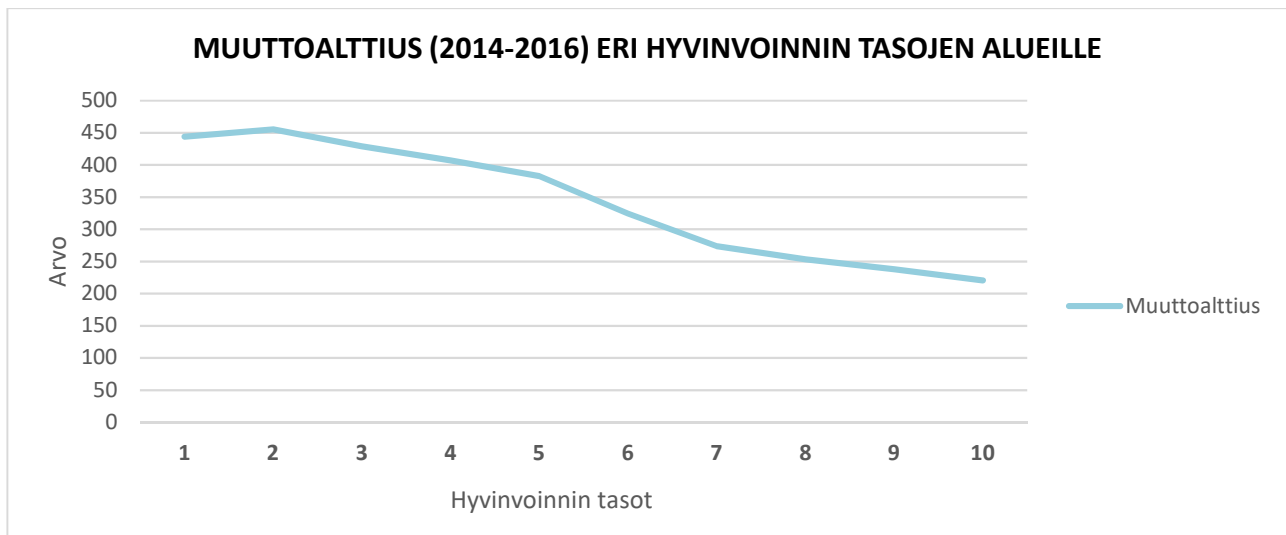


Kaavio 20. Tulo- ja lähtömuuttajien (2014–2016) suhteelliset osuudet tuloluokittain eri hyvinvoinnin tasojen alueilla vuonna 2015.

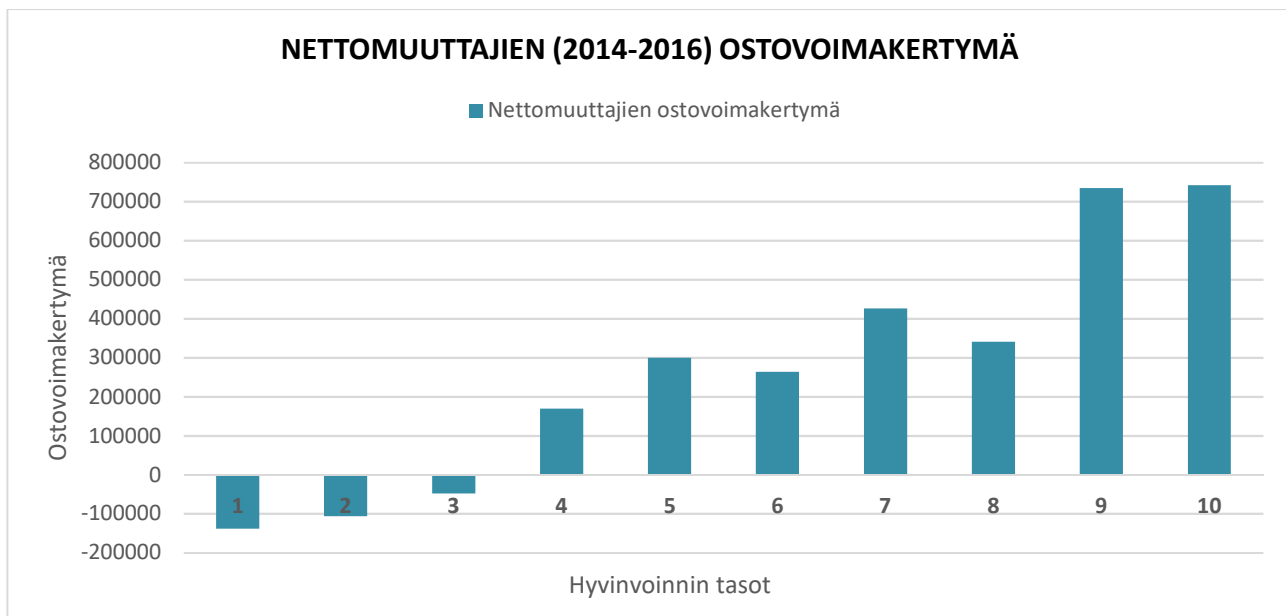


Kaavio 21. Nettomuutto (2014–2016) eri hyvinvoinnin tasojen alueilla vuonna 2015.

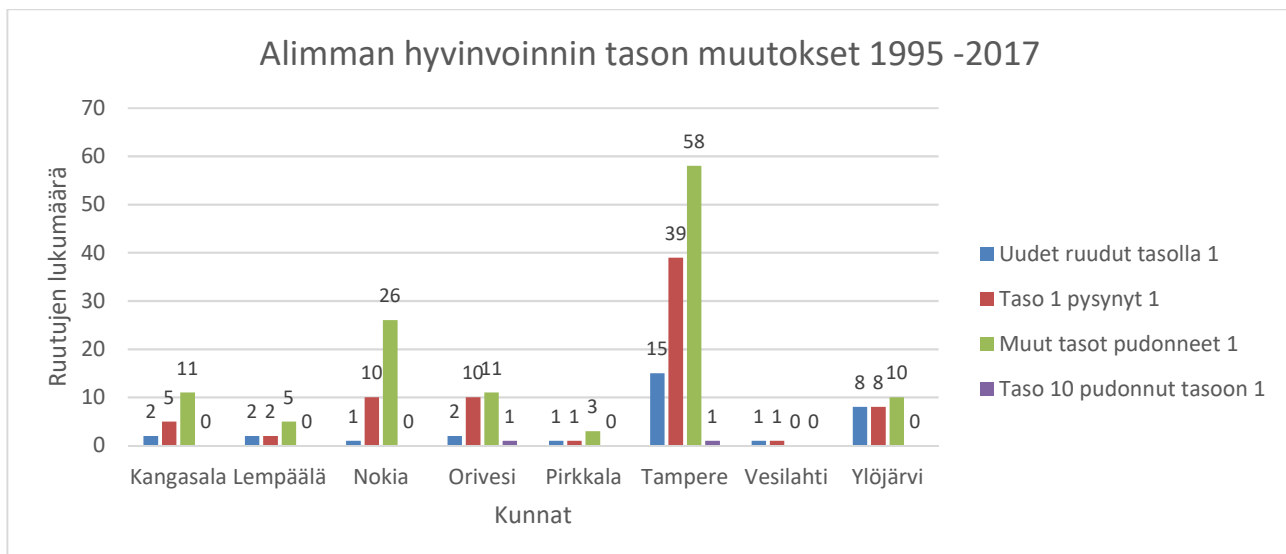




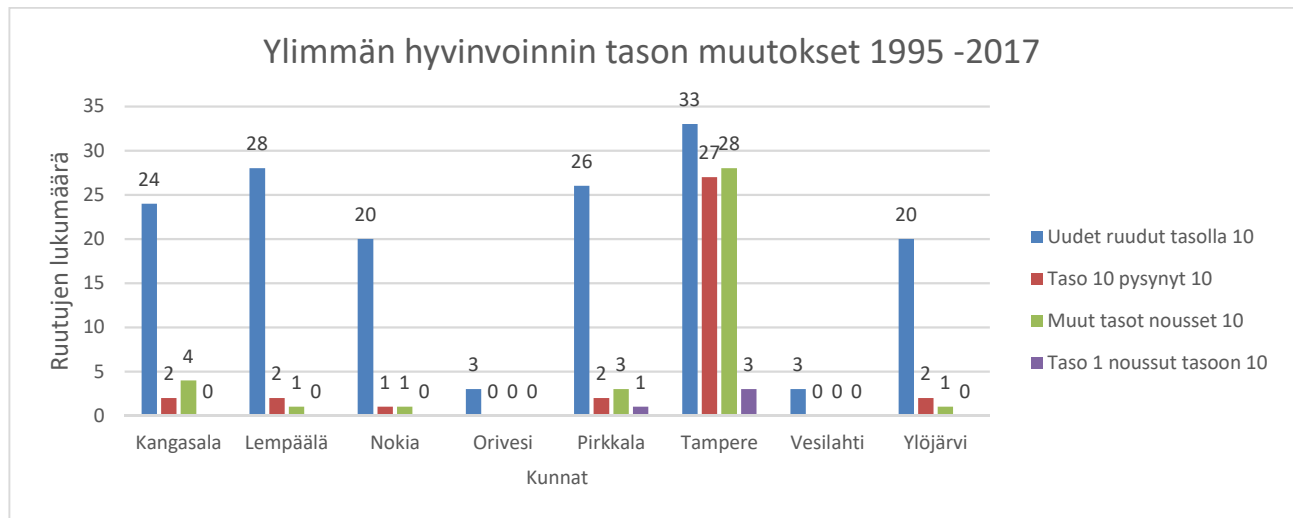
Kaavio 22. Muuttoalttius (2014–2016) eri hyvinvoinnin tasojen alueilla vuonna 2015.



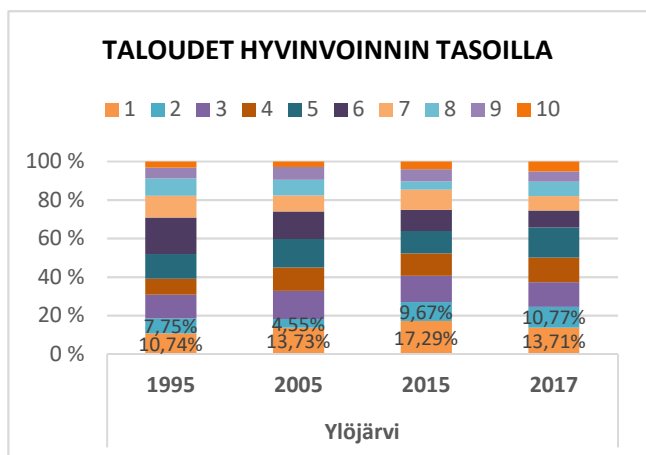
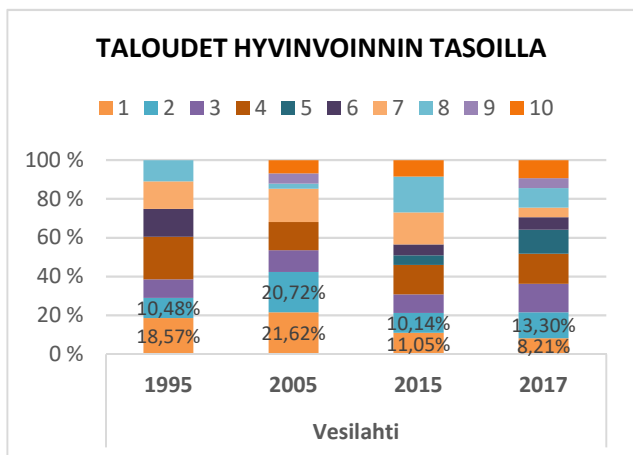
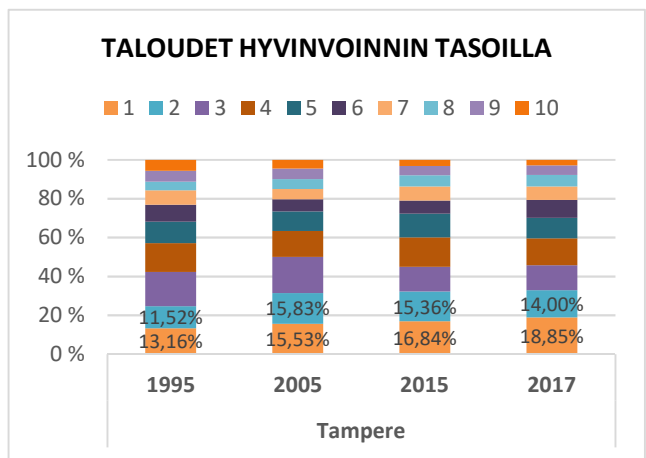
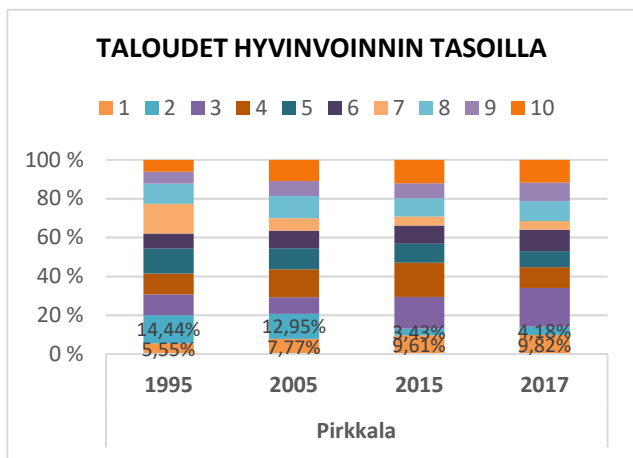
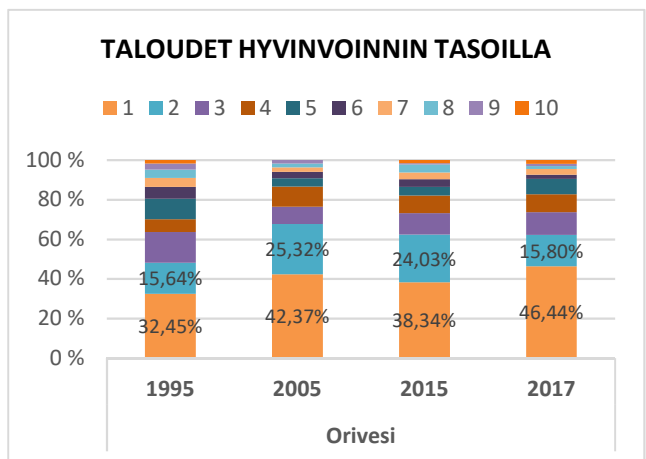
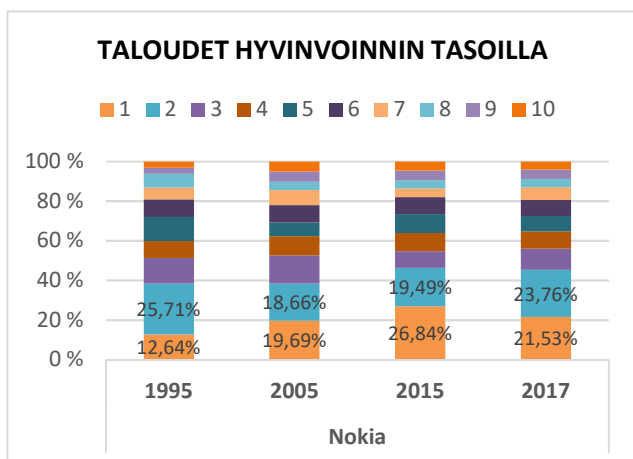
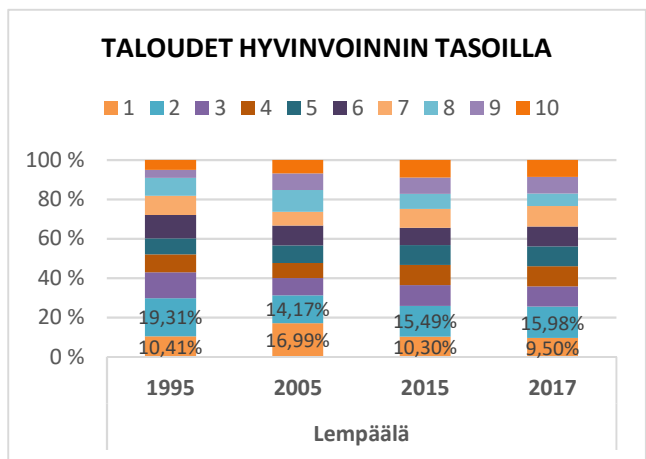
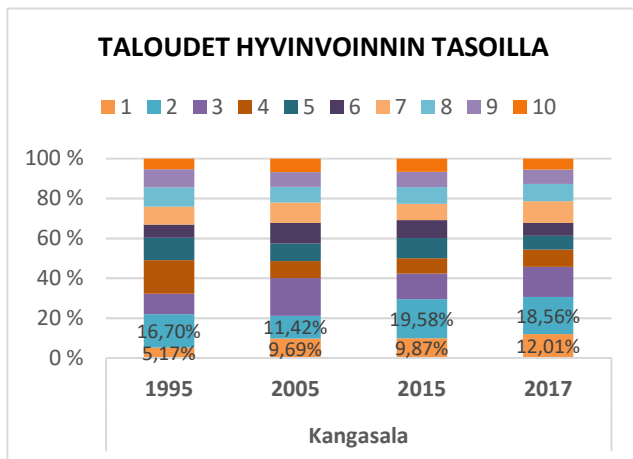
Kaavio 23. Nettomuuttajien (2014–2016) ostovoimakertymä vuonna 2015.



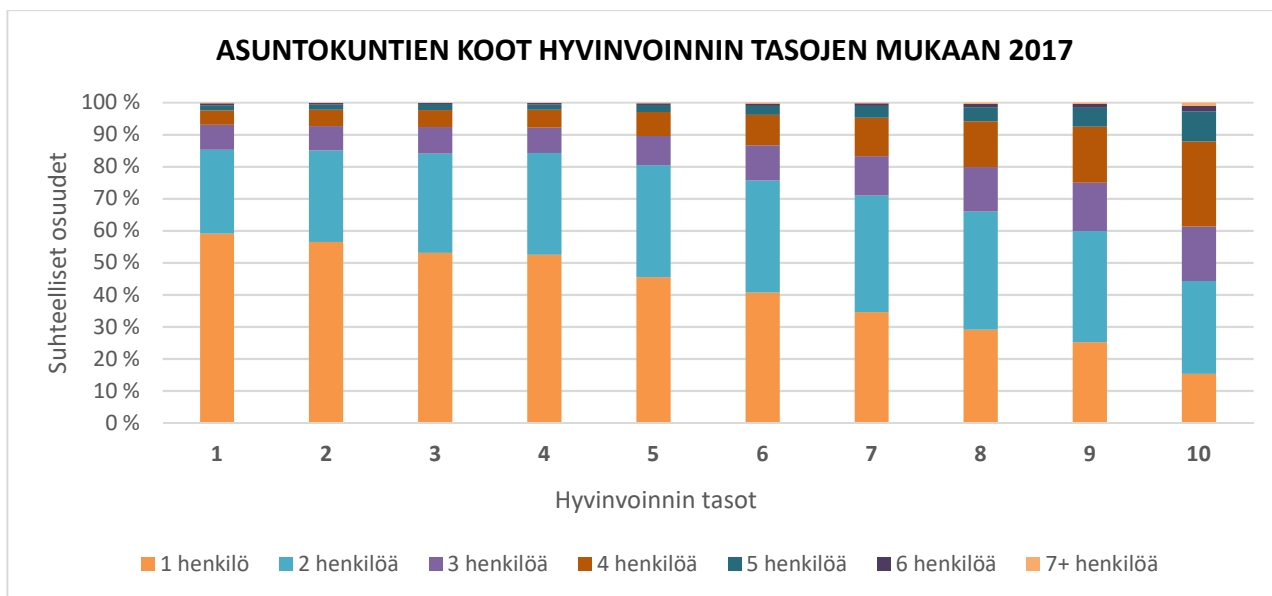
Kaavio 24. Alimman hyvinvoinnin tason muutokset kunnittain 1995–2017: uudet alimman tason ruudut, alimmassa tasossa pysyneet ruudut ja alimpaan tasoon pudonneet ruudut (Tilastokeskuksen ruututietokanta).



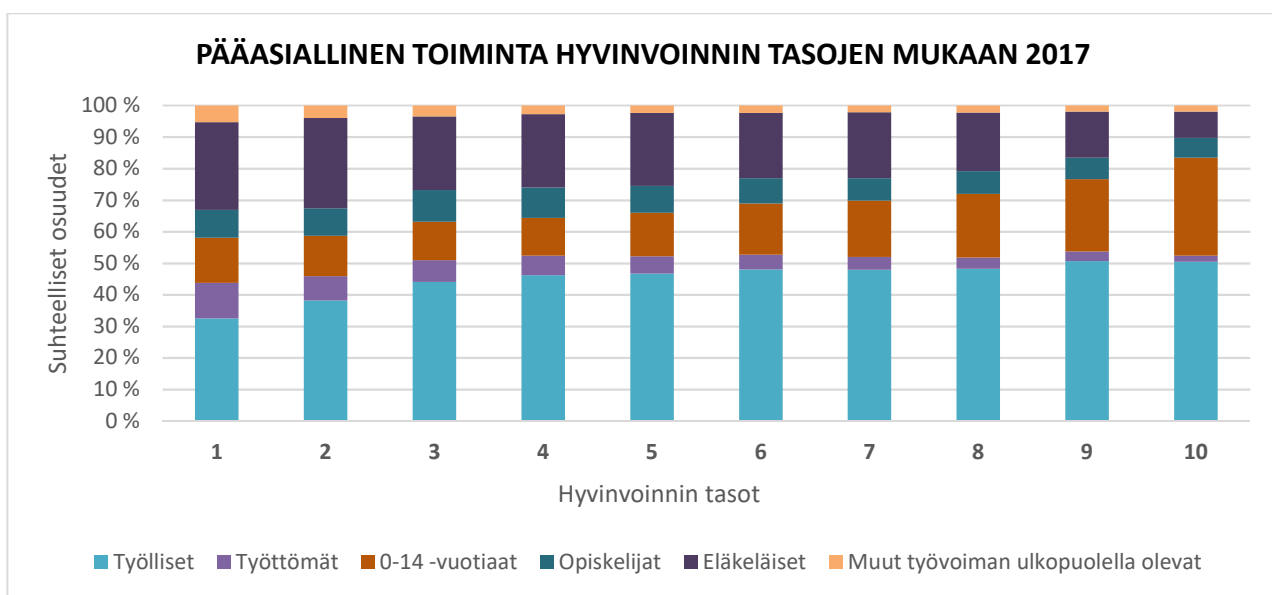
Kaavio 25. Ylimmän hyvinvoinnin tason muutokset kunnittain 1995–2017: ylimmässä tasossa pysyneet ruudut, uudet ylimmän tason ruudut sekä ylöspäin tasoon nousseet ruudut (Tilastokeskuksen ruututietokanta).



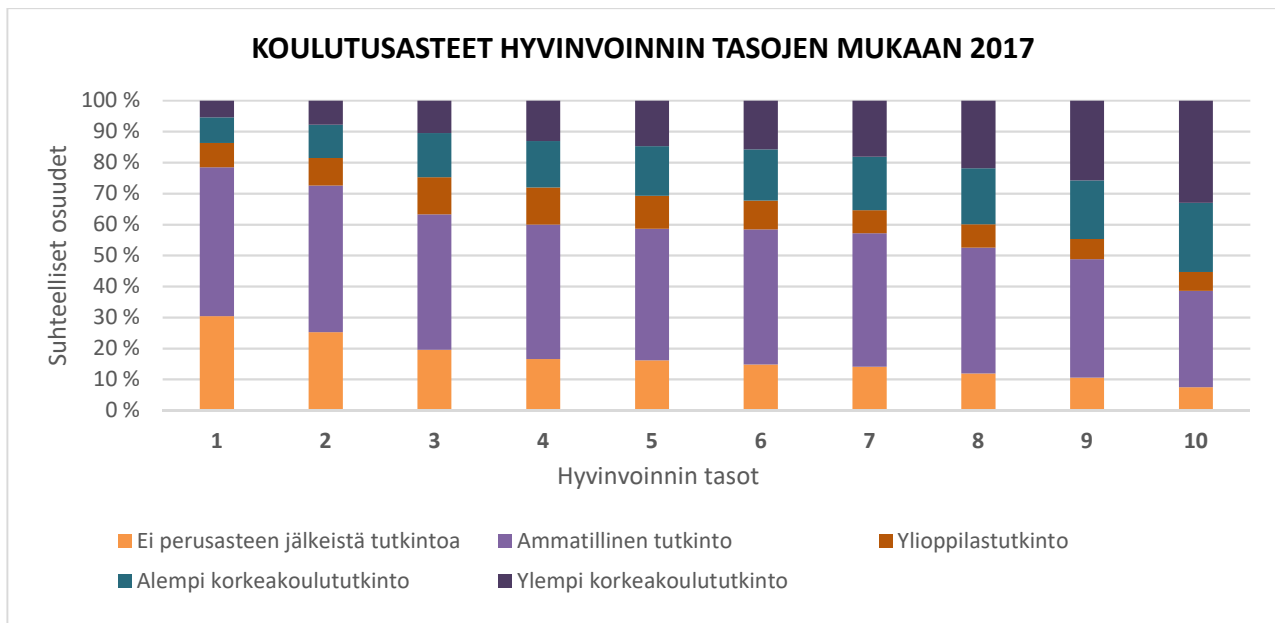
Kaaviot 26—33. Talouksien suhteelliset osuudet hyvinvoinnin tasoilla 1994, 2005, 2015 ja 2017



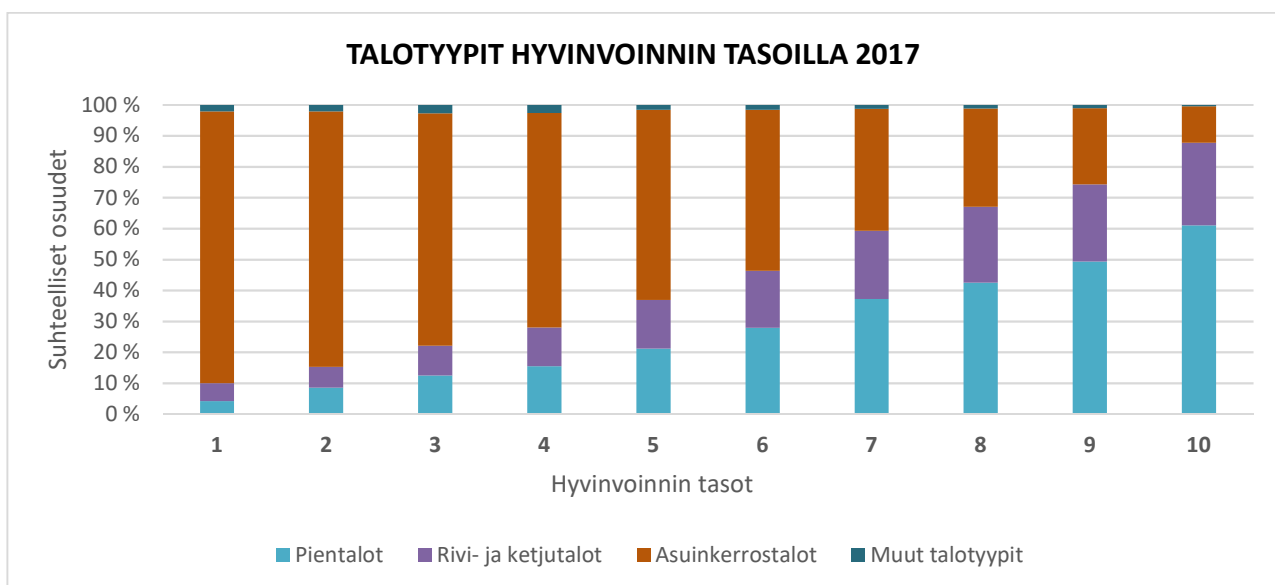
Kaavio 34. Asuntokuntien koot hyvinvoinnin tasojen mukaan vuonna 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).



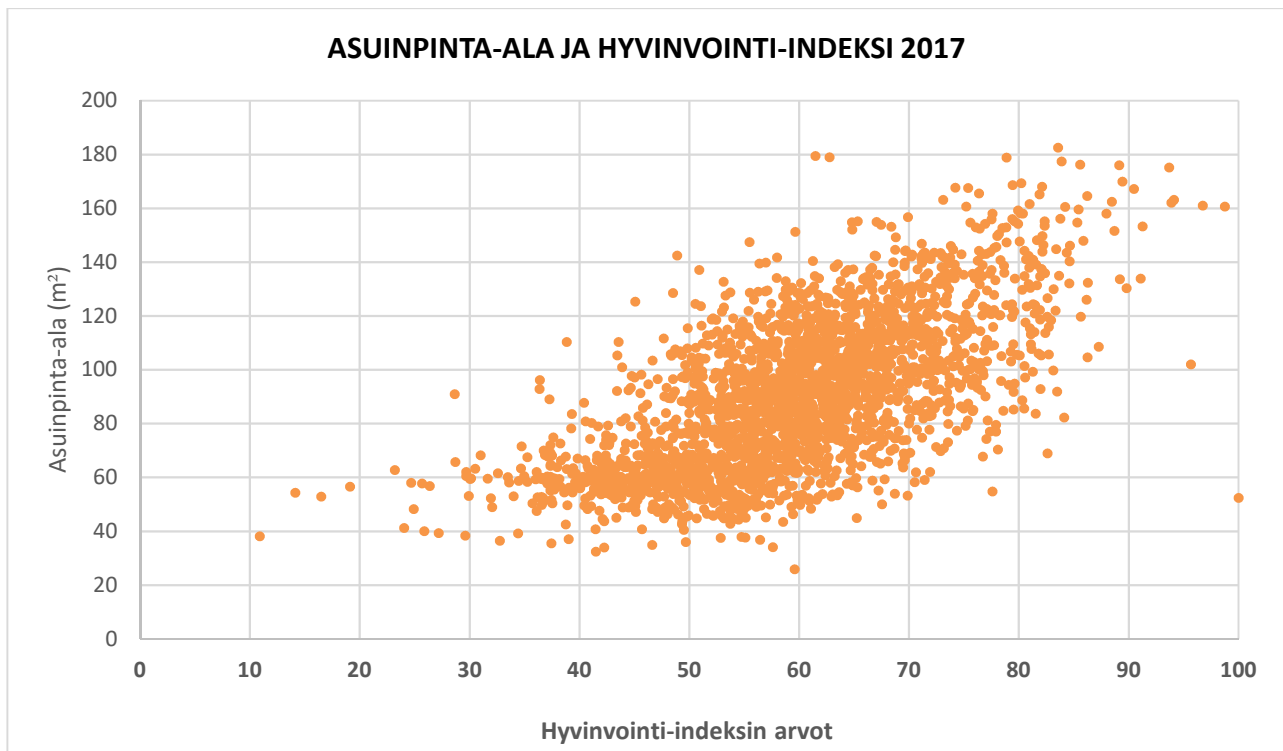
Kaavio 36. Väestön pääasiallinen toiminta hyvinvoinnin tasojen mukaan vuonna 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).



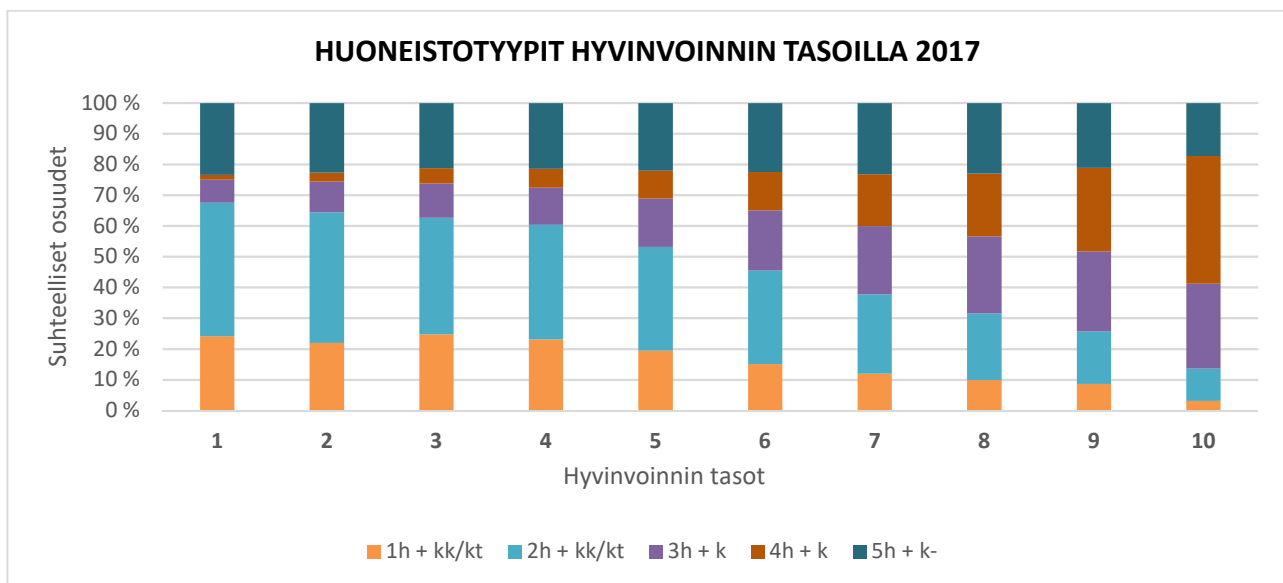
Kaavio 37. 15-vuotta täyttäneen väestön koulutusasteet hyvinvoinnin tasojen mukaan vuonna 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).



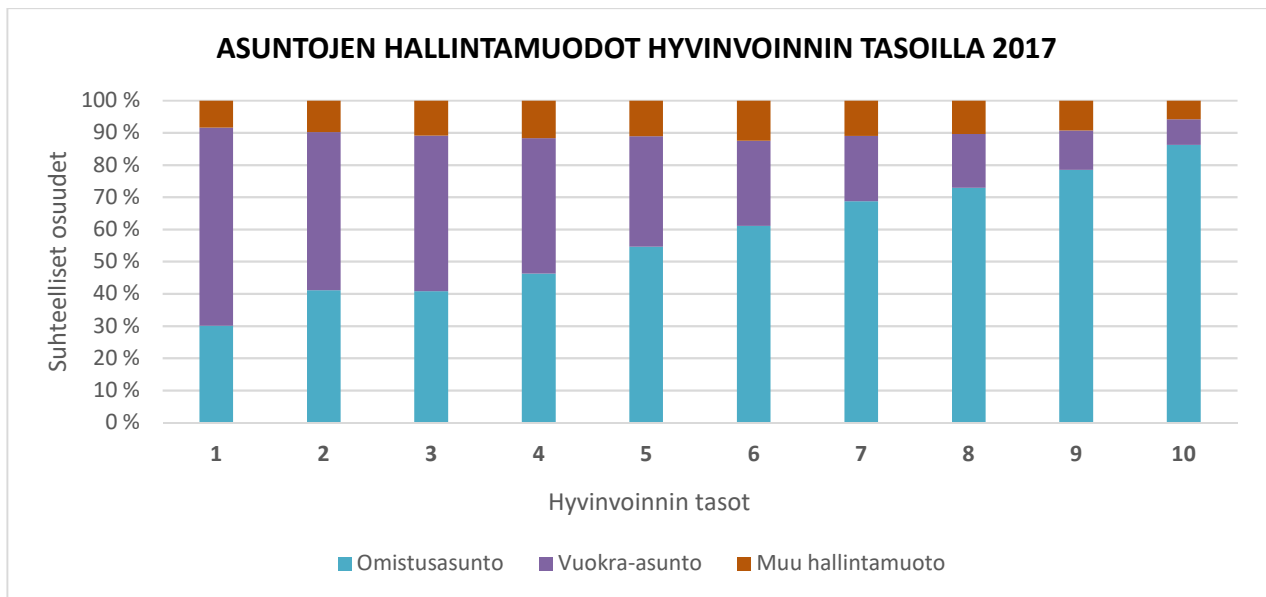
Kaavio 38. Seudun talotyyppit hyvinvoinnin tasoilla vuonna 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).



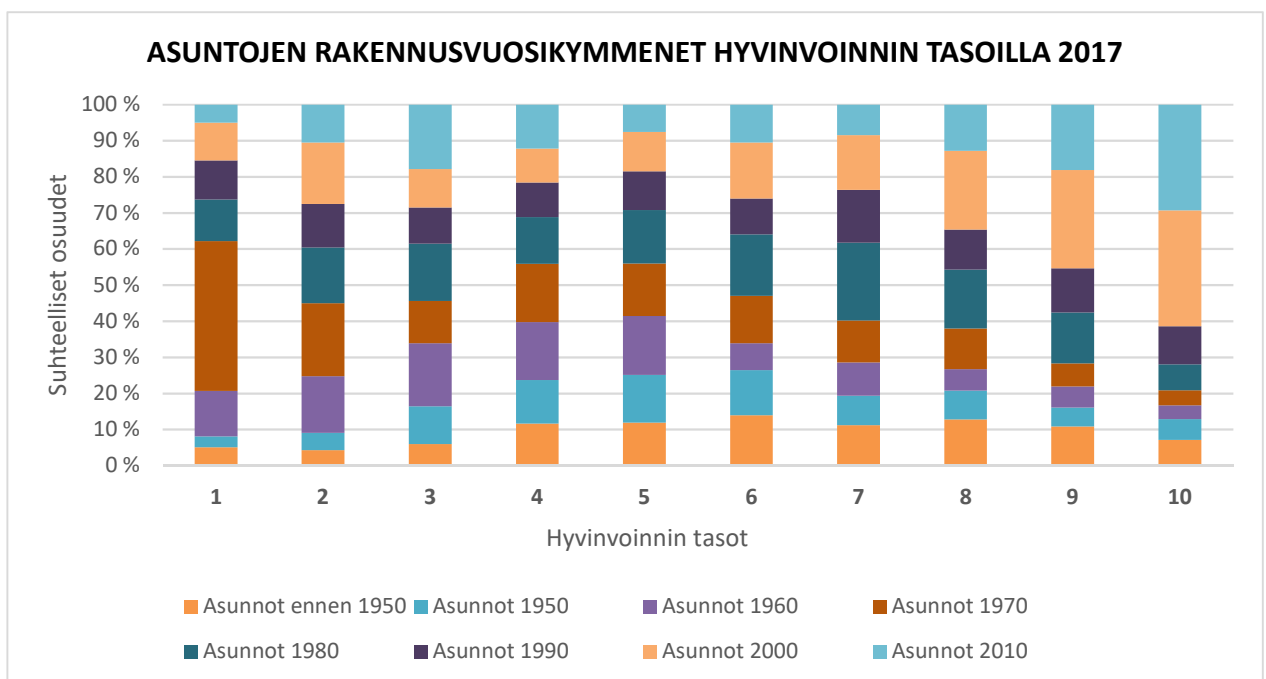
Kaavio 39. Asuntojen asuinpinta-alat suhteessa hyvinvointi-indeksin arvoihin 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).



Kaavio 40. Huoneistotyytit hyvinvoinnin tasoilla vuonna 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).

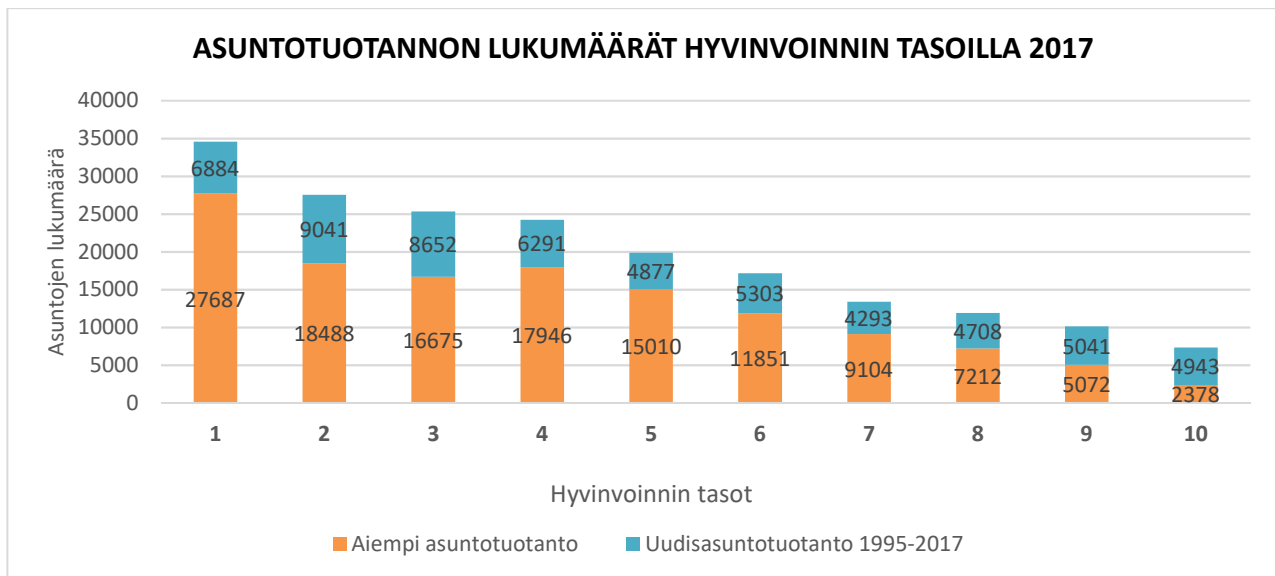


Kaavio 41. Asuntojen hallintamuodot hyvinvoinnin tasoilla vuonna 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).

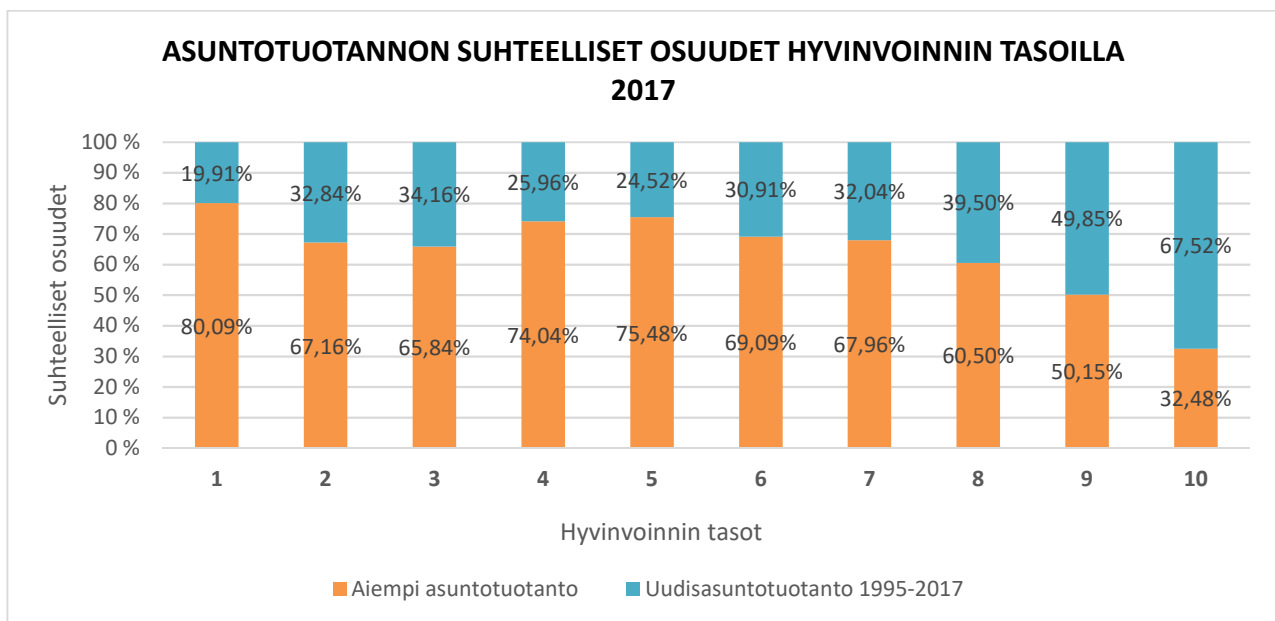


Kaavio 42. Asuntojen rakennusvuosikymmenet hyvinvoinnin tasoilla 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).

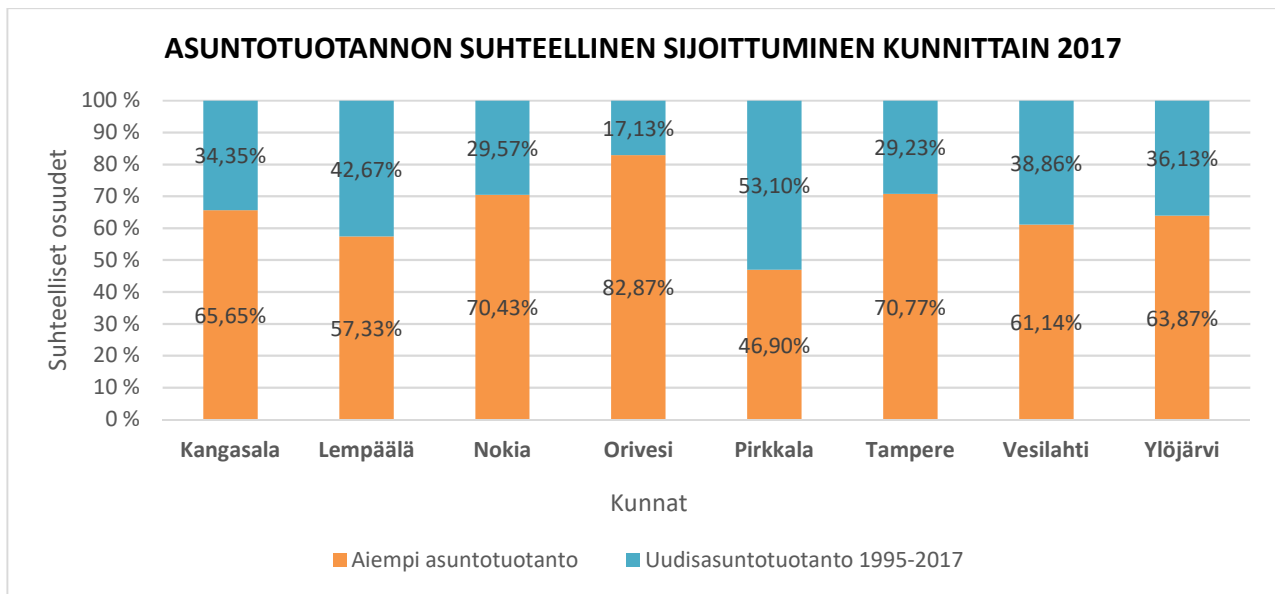




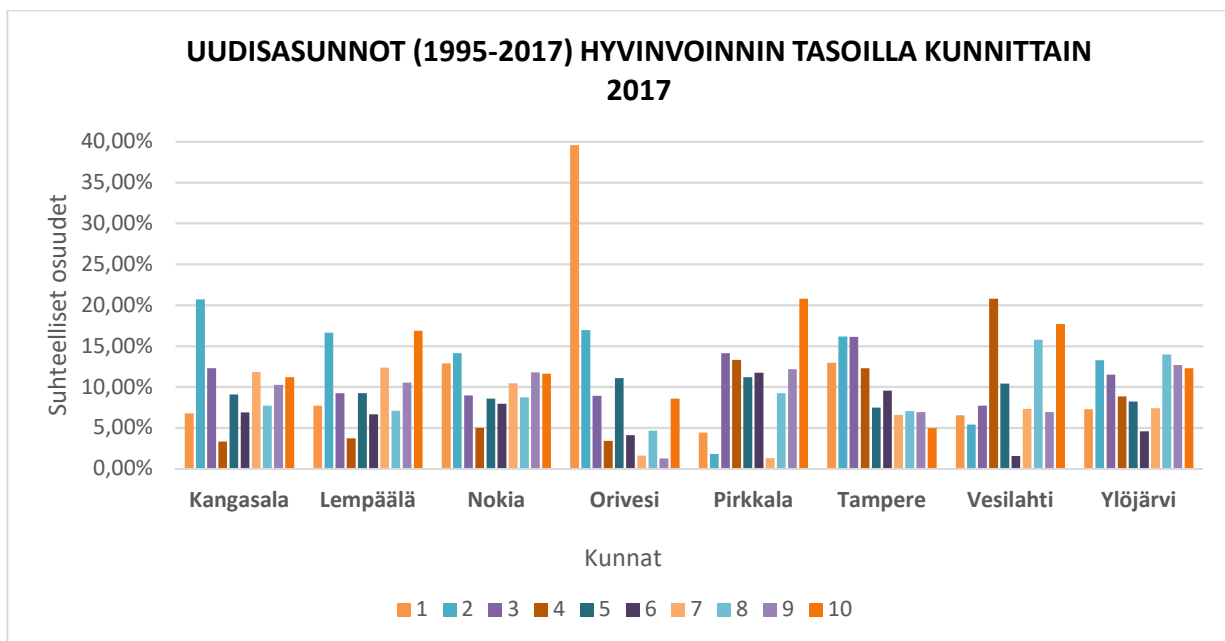
Kaavio 43. Asuntotuotannon lukumäärät hyvinvoinnin tasoilla vuonna 2017.



Kaavio 44. Asuntotuotannon suhteellinen sijoittuminen hyvinvoinnin tasoilla 2017.

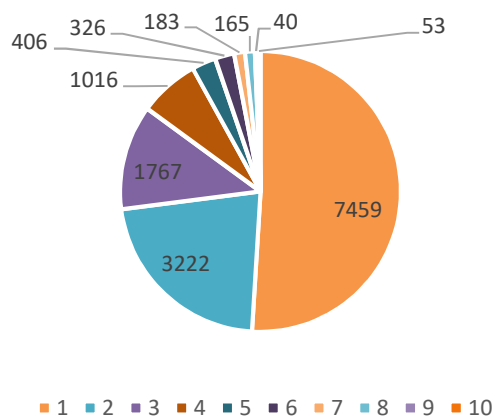


Kaavio 45. Asuntotuotannon suhteellinen sijoittuminen kunnittain 2017.

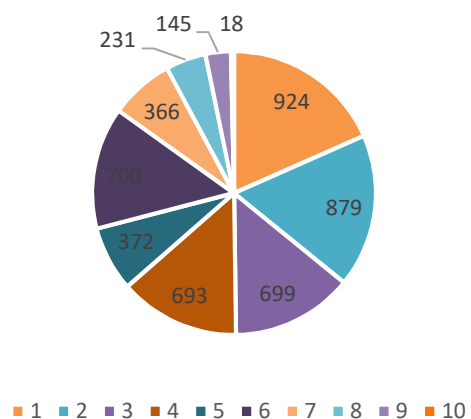


Kaavio 46. Uudisasunnot (1995–2017) hyvinvoinnin tasoilla kunnittain vuonna 2017.

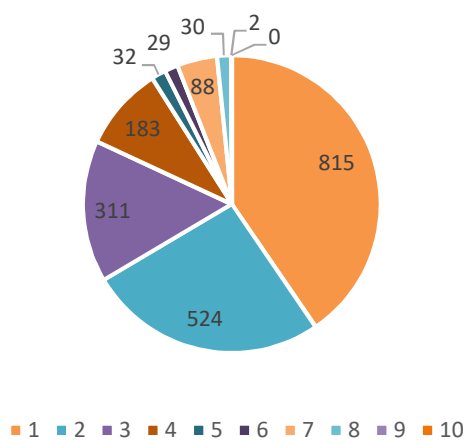
**ARA:n vuokrahuoneistot**



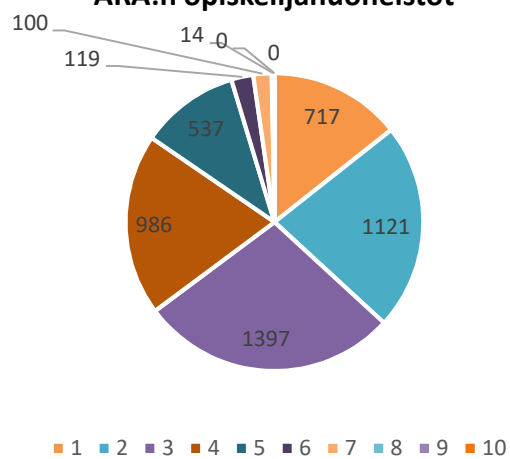
**ARA:n asumisoikeushuoneistot**



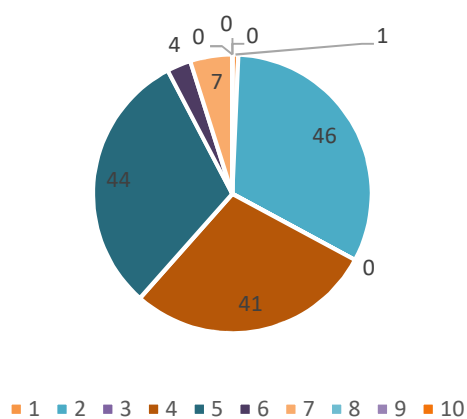
**ARA:n ikäihmisten huoneistot**



**ARA:n opiskelijahuoneistot**



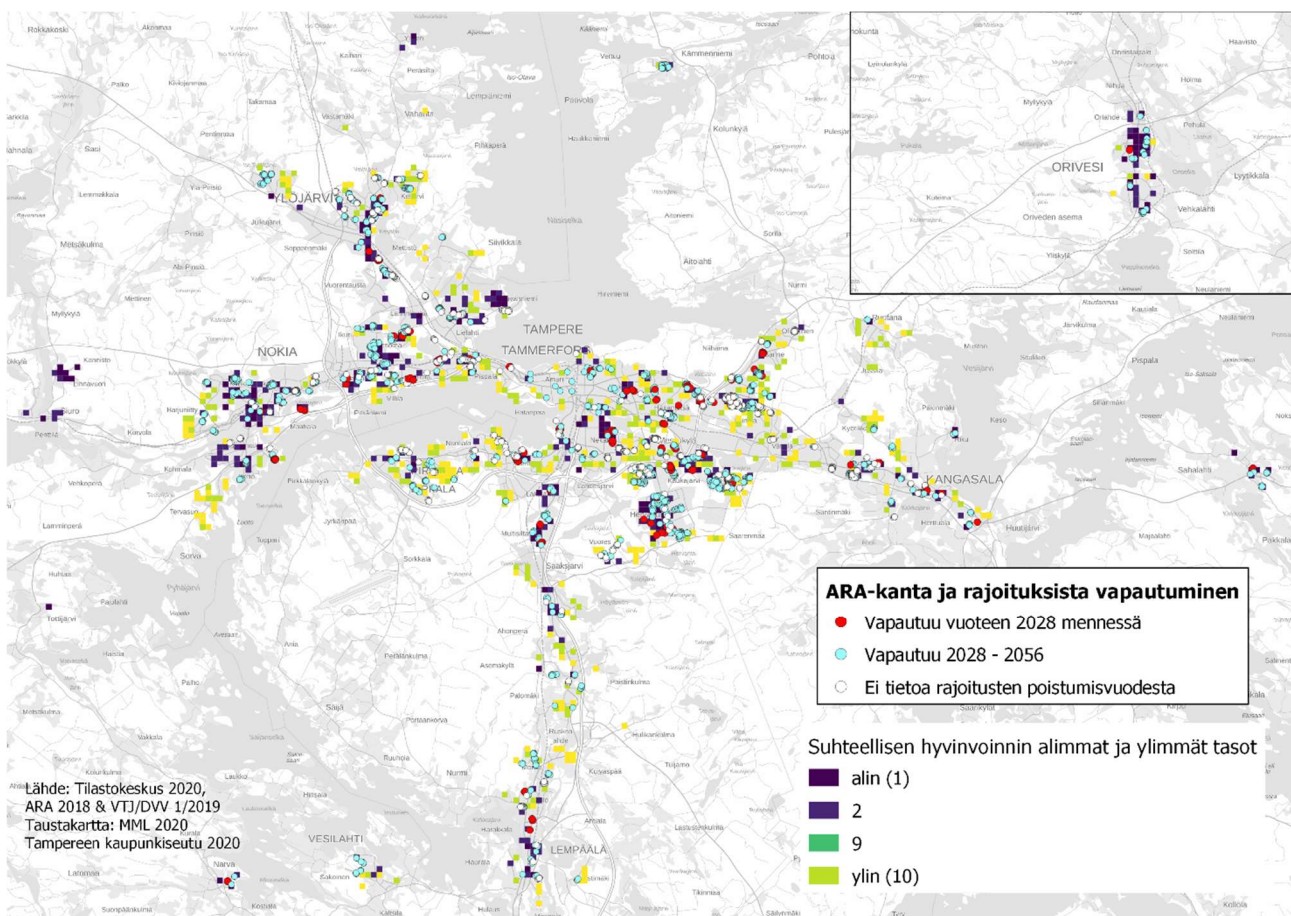
**ARA:n muut huoneistot**



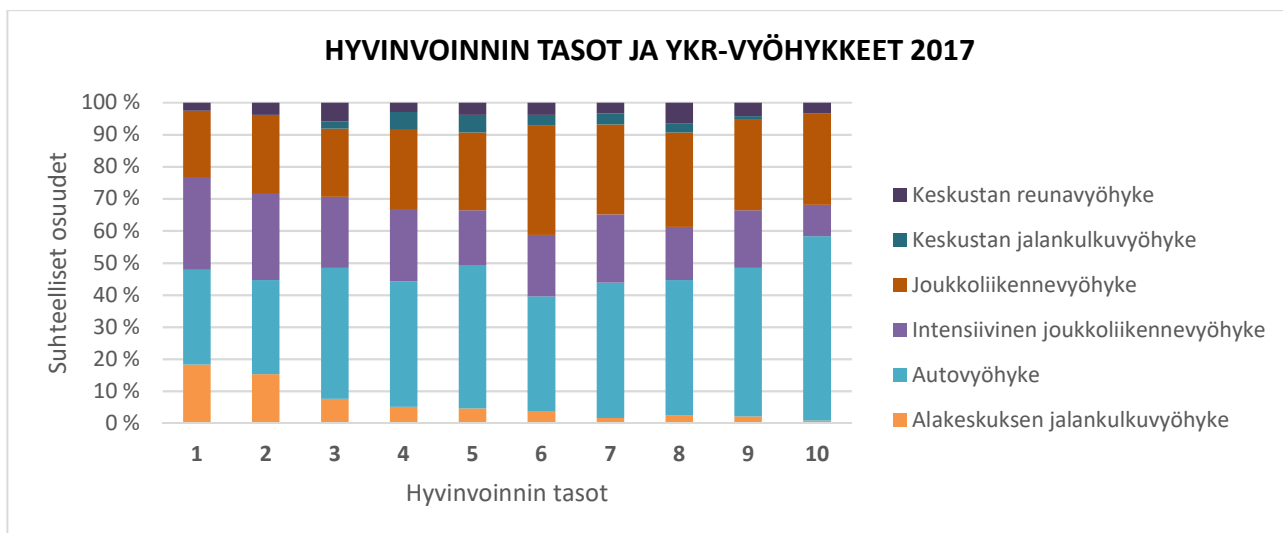
Kaaviot 47–51. ARA:n eri huoneistotyytit hyvinvoinnin tasoilla vuonna 2017.

| Hyvinvoinnin tasot 2017 | ARA:n vuokra- ja<br>asumisoikeushuoneistot,<br>ikäihmisten ja<br>opiskelijoiden<br>huoneistot sekä muut<br>huoneistot | Vuoteen 2028<br>mennessä<br>rajoituksista<br>vapautuvat<br>huoneistot | Vapautuvien<br>suhteellinen osuus |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|
| 1                       | 9916                                                                                                                  | 1708                                                                  | 17,22 %                           |
| 2                       | 5792                                                                                                                  | 1286                                                                  | 22,20 %                           |
| 3                       | 4174                                                                                                                  | 562                                                                   | 13,46 %                           |
| 4                       | 2919                                                                                                                  | 162                                                                   | 5,55 %                            |
| 5                       | 1391                                                                                                                  | 26                                                                    | 1,87 %                            |
| 6                       | 1178                                                                                                                  | 72                                                                    | 6,11 %                            |
| 7                       | 744                                                                                                                   | 10                                                                    | 1,34 %                            |
| 8                       | 440                                                                                                                   | 9                                                                     | 2,05 %                            |
| 9                       | 187                                                                                                                   | 0                                                                     | 0,00 %                            |
| 10                      | 71                                                                                                                    | 0                                                                     | 0,00 %                            |
|                         | <b>26812</b>                                                                                                          | <b>3835</b>                                                           | <b>14,30 %</b>                    |

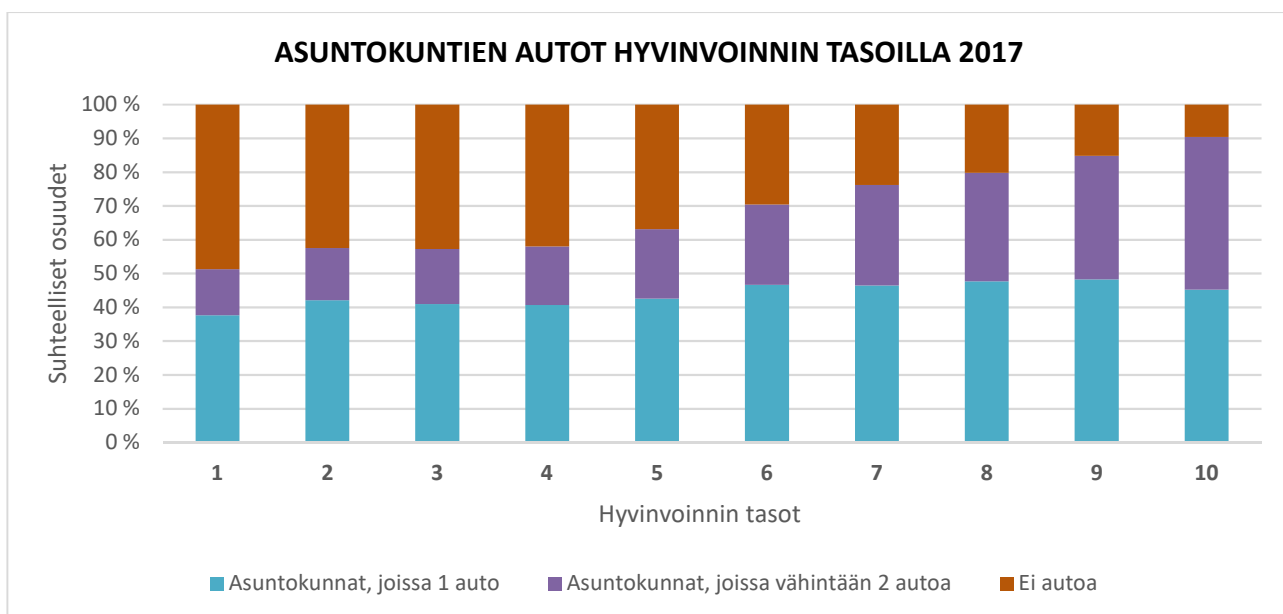
Taulukko 2. ARA:n huoneistojen lukumäärät ja vapautuvien huoneistojen suhteelliset osuudet.



Kartta 8. ARA-kohteiden maantieteellinen sijoittuminen ja rajoituksista vapautuvat kohteet suhteessa hyvinvoinnin alimpiin ja ylimpiin tasoihin (2017). Kartasta on jätetty pois rajoitusten piiristä poistuneet ja tyhjiillään olevat kohteet.

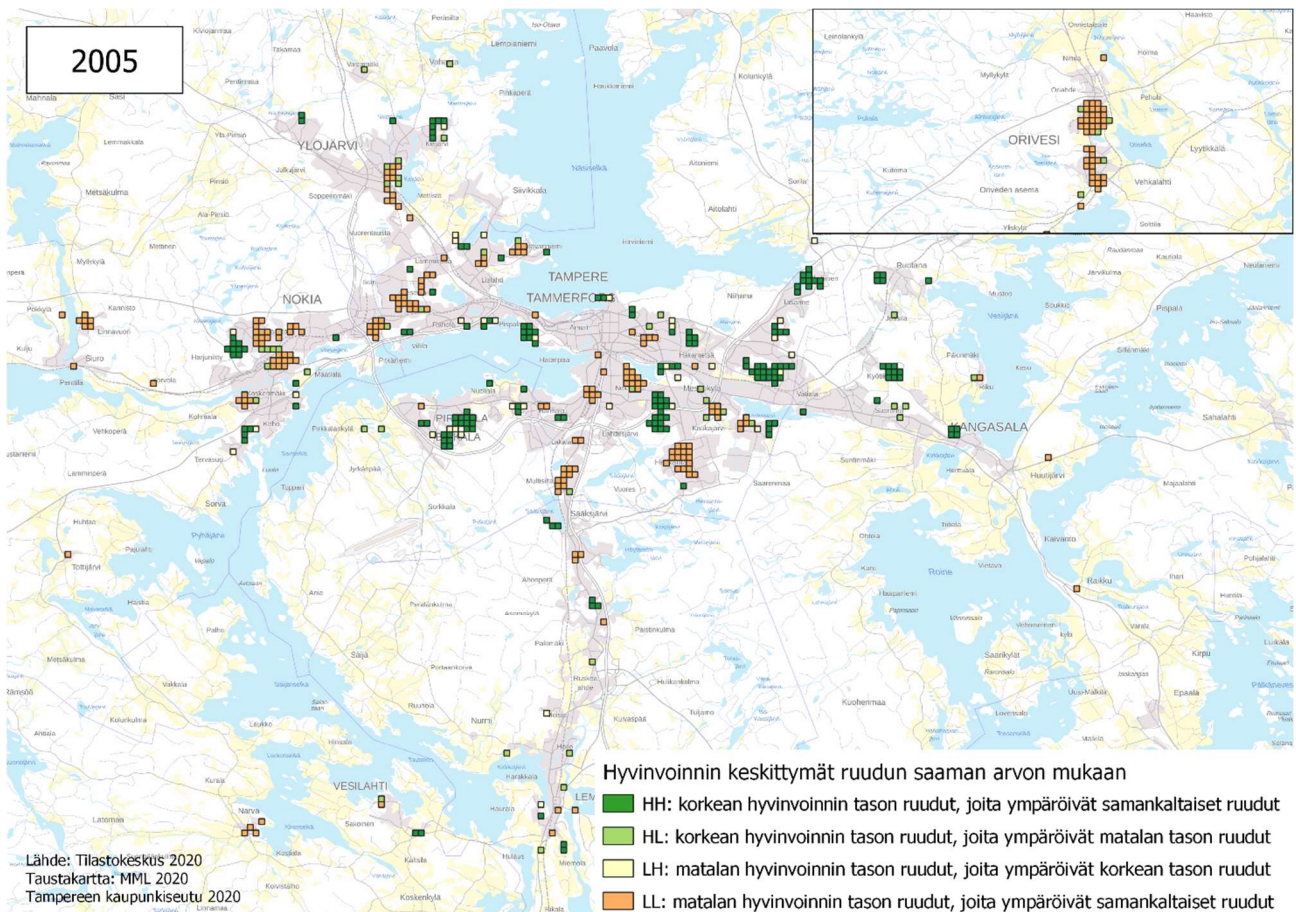
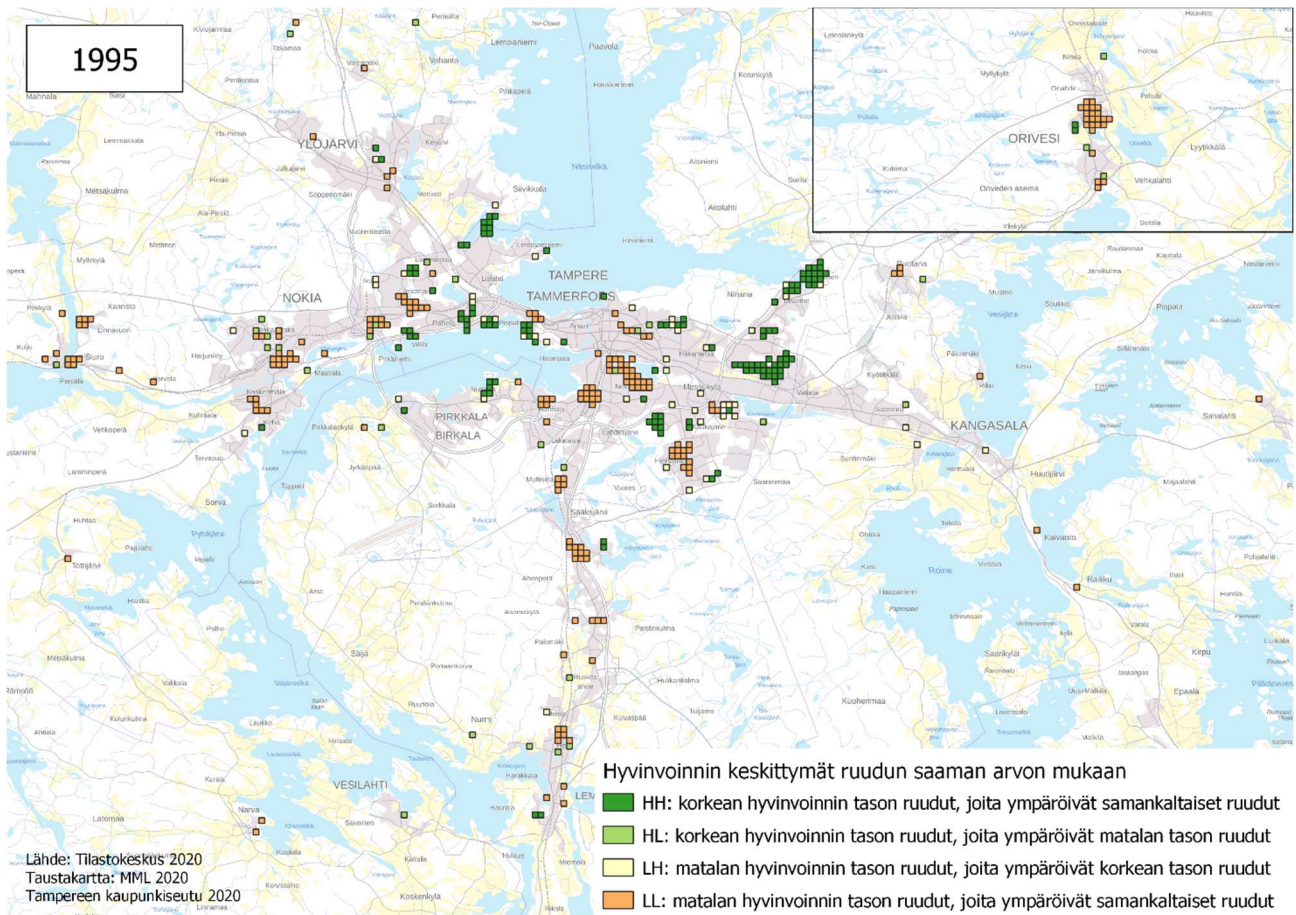


Kaavio 52. Hyvinvoinnin tasot suhteessa YKR-vyöhykkeisiin 2017.

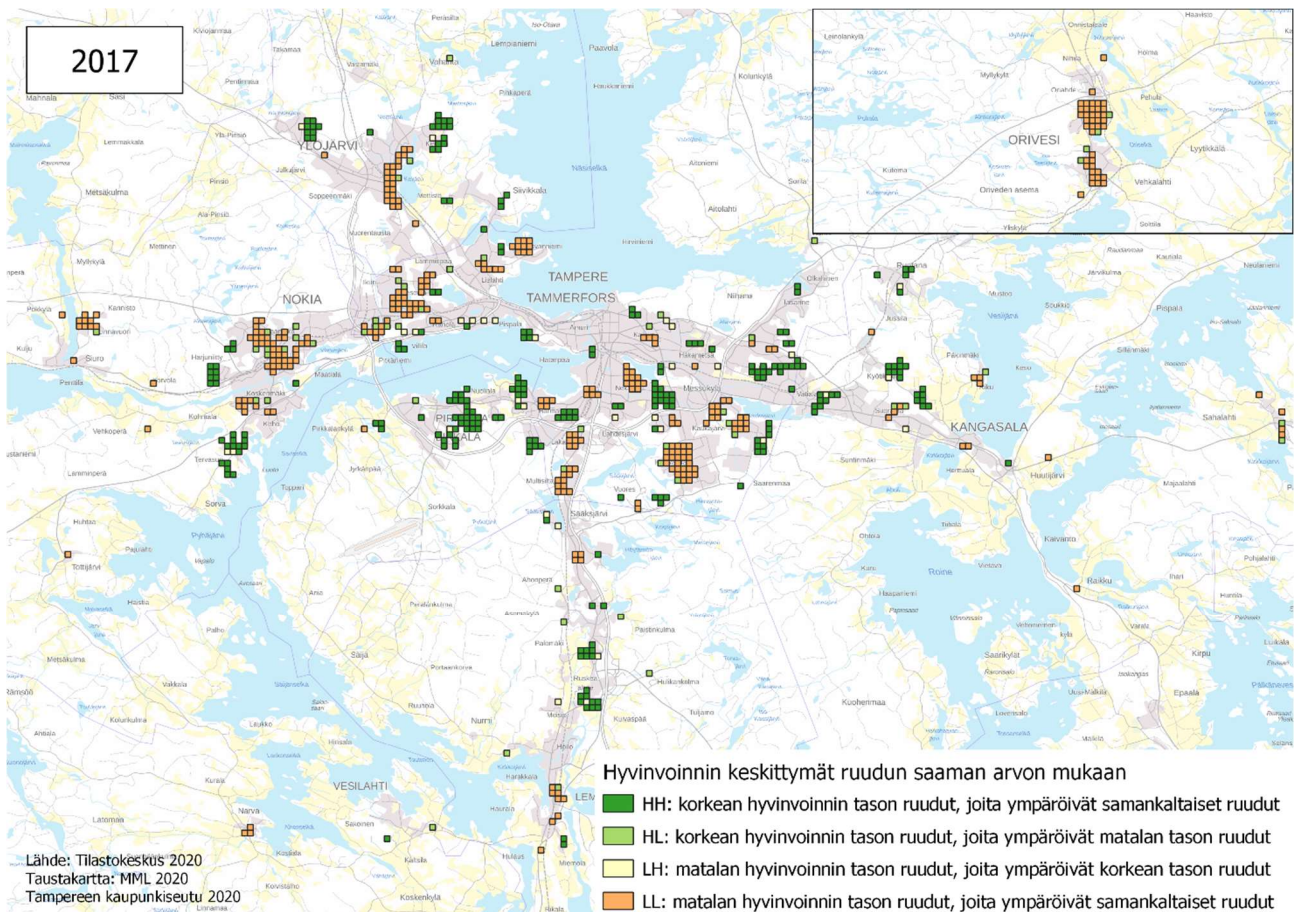
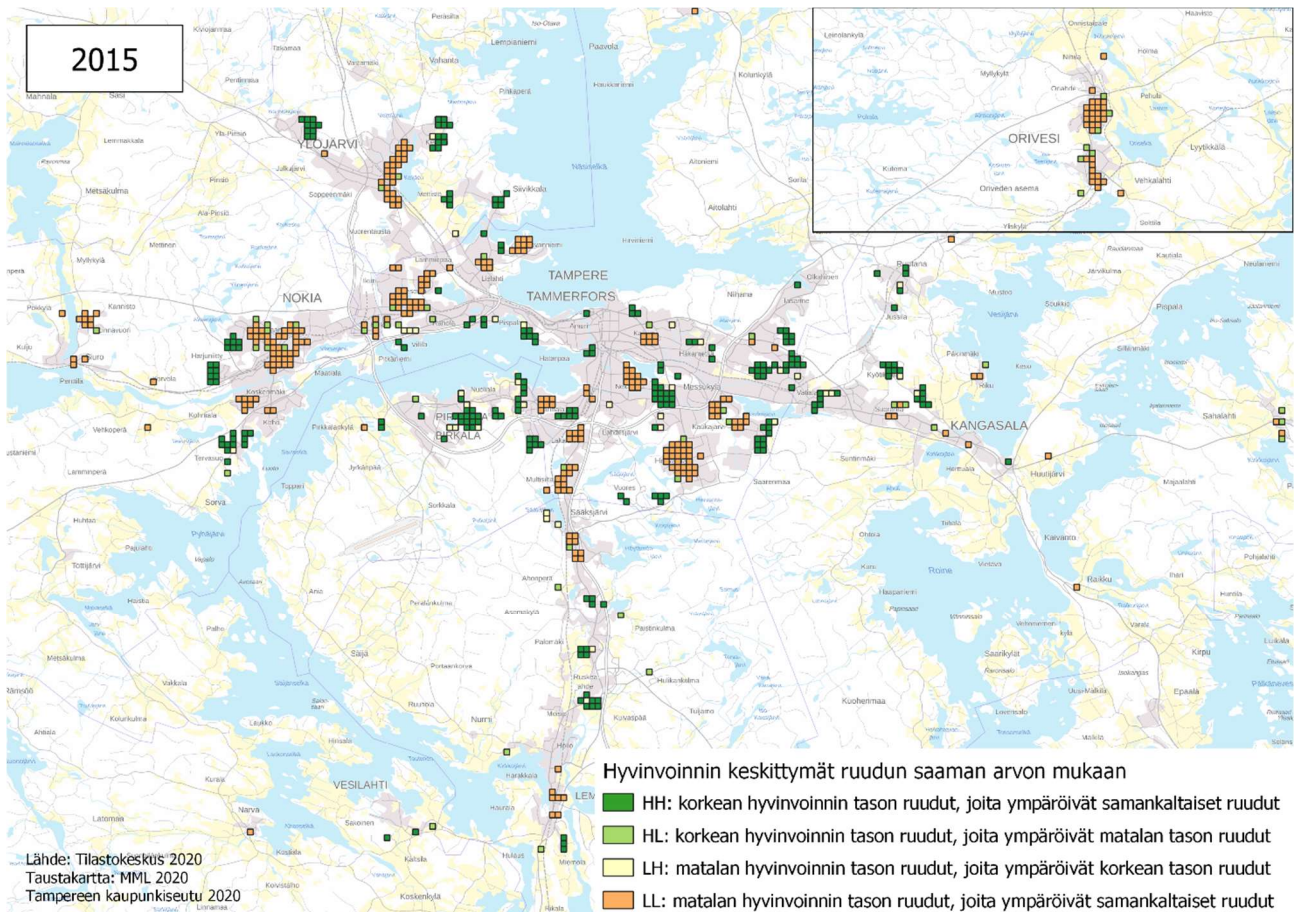


Kaavio 53. Asuntokuntien autot hyvinvoinnin tasoilla 2017 (Tilastokeskuksen ruututietokanta).



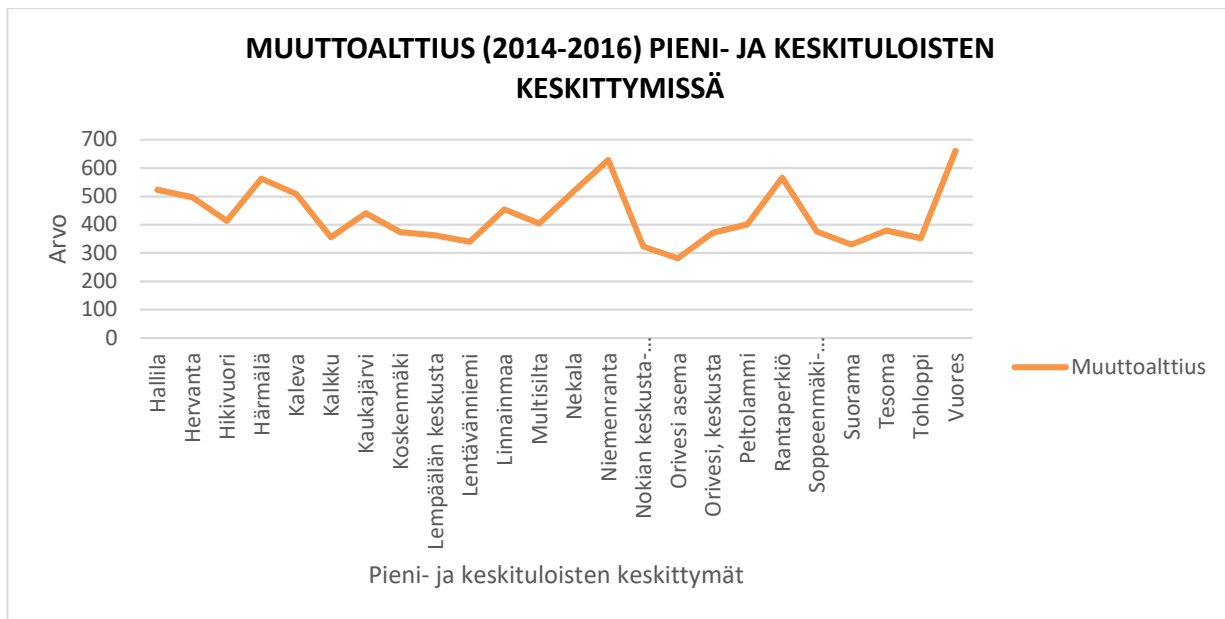




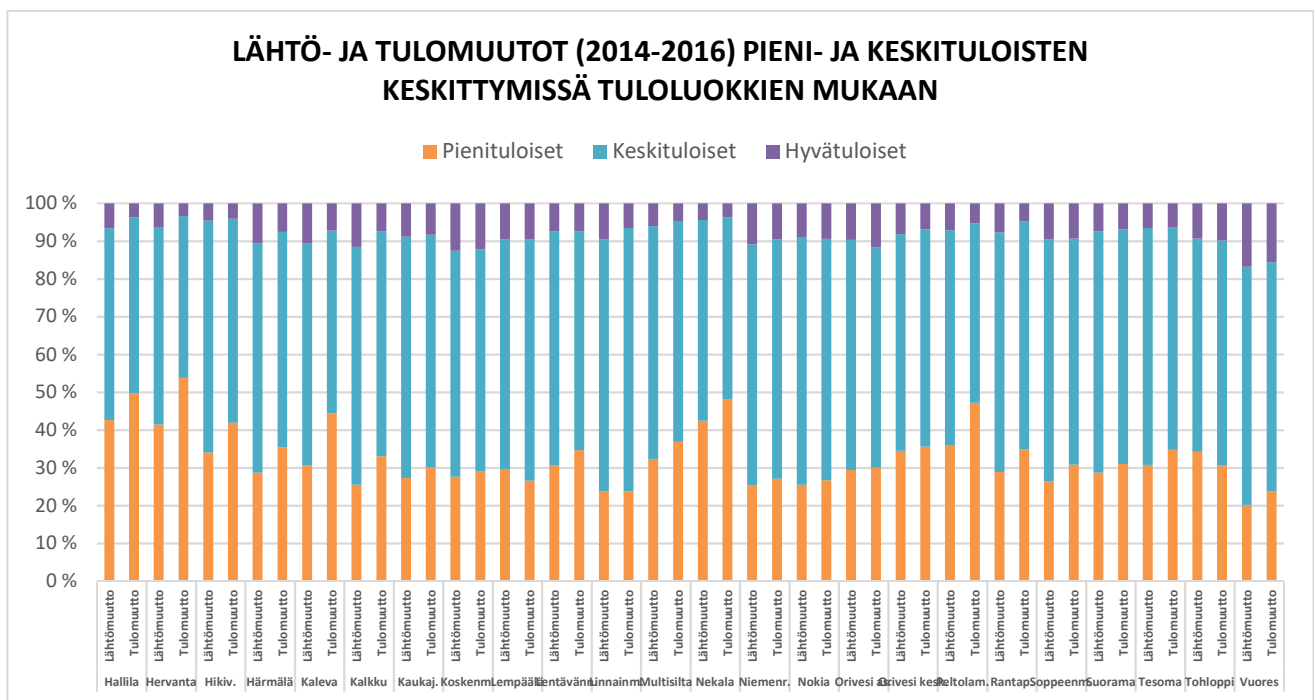


Kartat 7–10. Hyvinvoinniltaan samanlaisten ruutujen keskittymät vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2017. Kartoissa esitetään ainoastaan ruudut, joissa keskittyminen oli tilastollisesti merkittävää ( $p < 0,05$ ).



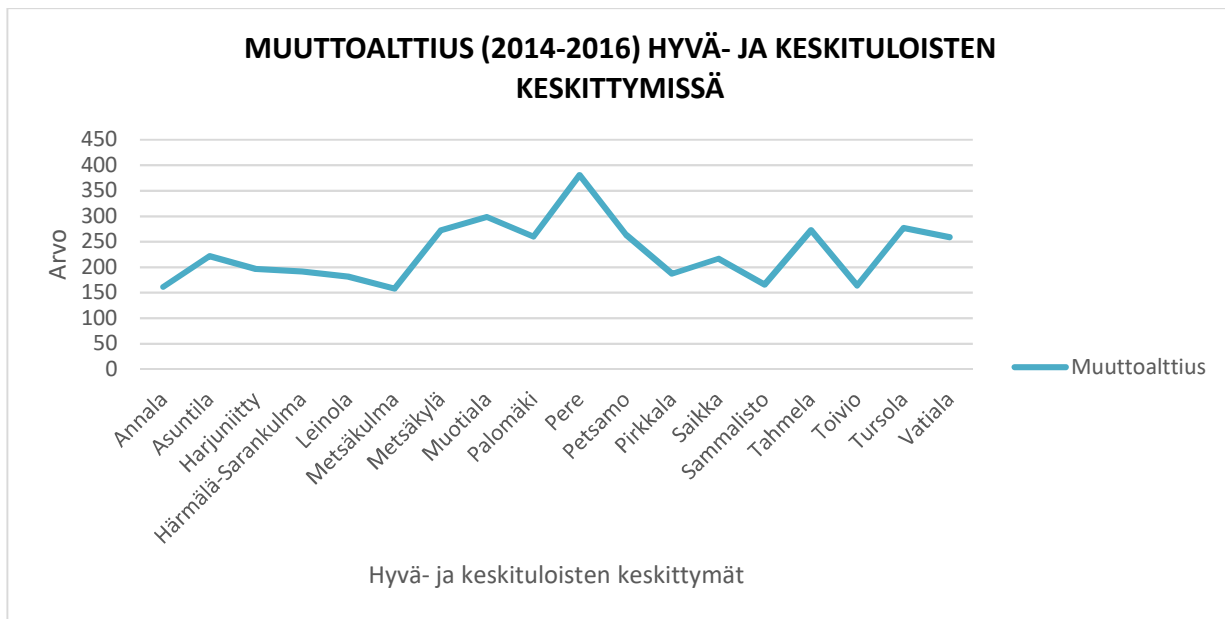


Kaavio 54. Muuttoalttius (2014-2016) pieni- ja keskituloisten keskittymissä<sup>36</sup>

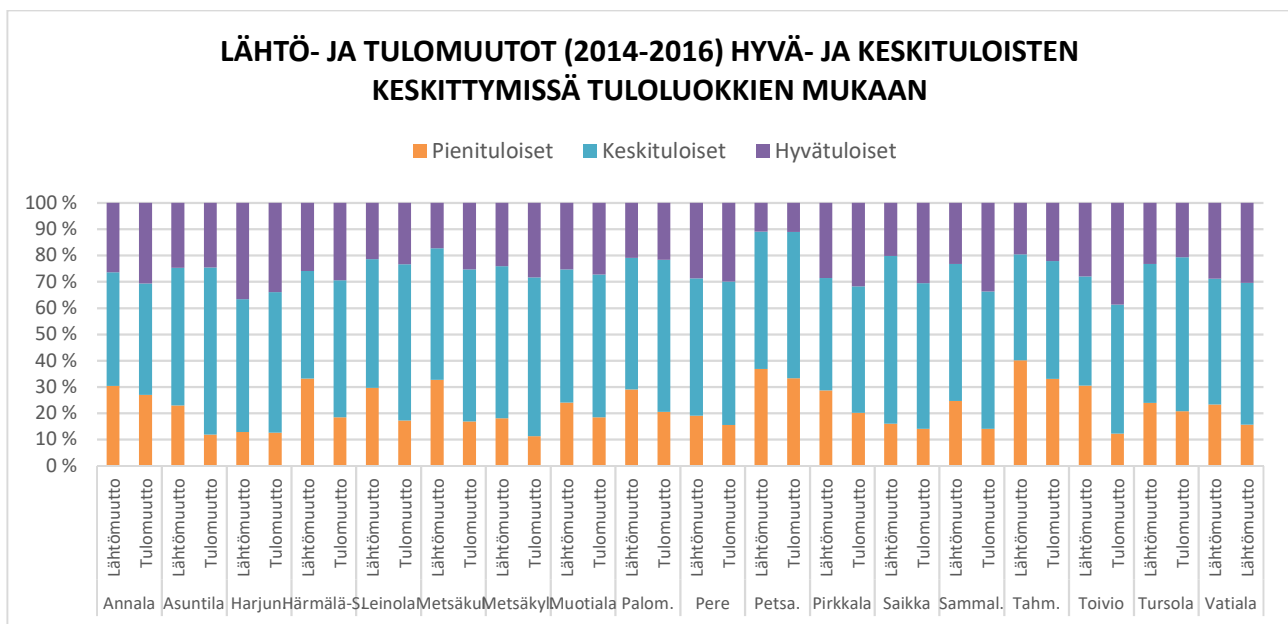


Kaavio 55. Lähtö- ja tulomuutot (2014-2016) pieni- ja keskituloisten keskittymissä tuloluokkien mukaan.

<sup>36</sup> Muuttoalttius on laskettu vuosien 2014–2016 lähtö- ja tulomuutosta, suhteessa vuosien 2013–2017 keskiarvoon.



Kaavio 56. Muuttoalttius (2014-2016) hyvä- ja keskituloisten keskittymässä.



Kaavio 57. Lähtö- ja tulomuutot (2014-2016) hyvä- ja keskituloisten keskittymässä tuloluokkien mukaan.

|                                  | Asukas-<br>määrä<br>yhteensä | Pieni-<br>tuloisten<br>asukkaiden<br>osuus | Hyvä-<br>tuloisten<br>asukkaiden<br>osuus | Korkea-<br>koulutettujen<br>asukkaiden<br>osuus | Asukkaiden<br>osuus, joilla<br>ei ole<br>perusasteen<br>jälkeistä<br>tutkintoa | Työttömien<br>osuus | Talouksien<br>lukumäärä<br>yhteensä | Taloudet,<br>joissa 0-17-<br>vuotiaita,<br>kaikista<br>talouksista | Nuorten<br>aikuisten<br>taloudet (18-<br>34) kaikista<br>talouksista | Taloudet,<br>joissa<br>vähintään<br>yksi<br>eläkeläinen<br>(65+)<br>kaikista<br>talouksista | Taloudet,<br>joissa 18-64 -<br>vuotiaita | Yksin-<br>asuvien<br>taloudet<br>kaikista<br>talouksista | Yksinasuvat<br>eläkeläiset<br>(65+)<br>kaikista<br>talouksista | Lapsi-<br>talouksien<br>lukumäärä | Pieni-<br>tuloisten<br>lapsi-<br>talouksien<br>osuus<br>kaikista<br>lapsi-<br>talouksista | Hyvä-<br>tuloisten<br>lapsi-<br>talouksien<br>osuus | Yksin-<br>huoltajien<br>osuus<br>kaikista<br>lapsi-<br>talouksista | Muu kieli<br>kuin suomi,<br>ruotsi tai<br>saame | Ei autoa | Asunto-<br>kunnalla<br>vähintään<br>kaksi autoa |
|----------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|----------|-------------------------------------------------|
| Hallila                          | 891                          | 36,0 %                                     | 6,6 %                                     | 19,0 %                                          | 22,5 %                                                                         | 26,4 %              | 535                                 | 17,8 %                                                             | 31,4 %                                                               | 12,5 %                                                                                      | 70,1                                     | 58,3 %                                                   | 7,9 %                                                          | 99                                | 46,5 %                                                                                    | 2,0 %                                               | 34,7 %                                                             | 16,7 %                                          | 50,4 %   | 12,7 %                                          |
| Hervanta                         | 17493                        | 34,9 %                                     | 6,6 %                                     | 22,1 %                                          | 26,5 %                                                                         | 21,4 %              | 10611                               | 13,2 %                                                             | 39,8 %                                                               | 22,9 %                                                                                      | 64,0                                     | 59,1 %                                                   | 14,7 %                                                         | 1423                              | 46,8 %                                                                                    | 2,7 %                                               | 39,1 %                                                             | 25,4 %                                          | 57,6 %   | 8,7 %                                           |
| Hikivuori                        | 2071                         | 28,0 %                                     | 7,5 %                                     | 17,1 %                                          | 27,3 %                                                                         | 23,9 %              | 1212                                | 17,7 %                                                             | 26,5 %                                                               | 23,5 %                                                                                      | 58,7                                     | 54,6 %                                                   | 13,8 %                                                         | 228                               | 33,8 %                                                                                    | 2,2 %                                               | 43,0 %                                                             | 13,4 %                                          | 44,8 %   | 12,5 %                                          |
| Härmälä                          | 2679                         | 25,2 %                                     | 9,8 %                                     | 23,4 %                                          | 21,4 %                                                                         | 22,0 %              | 1683                                | 13,5 %                                                             | 38,8 %                                                               | 16,0 %                                                                                      | 70,5                                     | 60,1 %                                                   | 9,9 %                                                          | 253                               | 49,0 %                                                                                    | 3,6 %                                               | 44,5 %                                                             | 15,4 %                                          | 51,2 %   | 9,6 %                                           |
| Kaleva                           | 1569                         | 28,3 %                                     | 9,4 %                                     | 25,8 %                                          | 17,6 %                                                                         | 14,5 %              | 1063                                | 9,2 %                                                              | 40,8 %                                                               | 22,7 %                                                                                      | 68,1                                     | 65,6 %                                                   | 15,6 %                                                         | 93                                | 28,0 %                                                                                    | 4,3 %                                               | 37,8 %                                                             | 4,1 %                                           | 58,8 %   | 7,7 %                                           |
| Kalkku                           | 1045                         | 21,3 %                                     | 8,9 %                                     | 13,6 %                                          | 25,2 %                                                                         | 19,5 %              | 643                                 | 15,7 %                                                             | 19,1 %                                                               | 29,4 %                                                                                      | 55,1                                     | 60,3 %                                                   | 19,1 %                                                         | 105                               | 33,3 %                                                                                    | 3,8 %                                               | 32,7 %                                                             | 5,9 %                                           | 36,3 %   | 19,0 %                                          |
| Kaukajärvi                       | 3119                         | 23,2 %                                     | 7,7 %                                     | 14,7 %                                          | 28,8 %                                                                         | 23,2 %              | 1864                                | 17,0 %                                                             | 21,6 %                                                               | 31,5 %                                                                                      | 51,5                                     | 56,6 %                                                   | 19,9 %                                                         | 306                               | 43,8 %                                                                                    | 3,9 %                                               | 46,4 %                                                             | 16,5 %                                          | 48,7 %   | 10,7 %                                          |
| Koskenmäki                       | 977                          | 20,3 %                                     | 15,8 %                                    | 14,3 %                                          | 24,9 %                                                                         | 12,9 %              | 493                                 | 24,9 %                                                             | 16,4 %                                                               | 26,2 %                                                                                      | 48,9                                     | 42,6 %                                                   | 12,4 %                                                         | 107                               | 19,6 %                                                                                    | 4,7 %                                               | 34,1 %                                                             | 3,4 %                                           | 20,2 %   | 34,1 %                                          |
| Lempäälän<br>keskusta            | 793                          | 22,6 %                                     | 9,8 %                                     | 13,7 %                                          | 31,3 %                                                                         | 17,9 %              | 528                                 | 8,1 %                                                              | 18,2 %                                                               | 42,6 %                                                                                      | 49,4                                     | 62,7 %                                                   | 25,4 %                                                         | 33                                | 36,4 %                                                                                    | 6,1 %                                               | 48,8 %                                                             | 4,7 %                                           | 42,7 %   | 14,2 %                                          |
| Lentävänniemi                    | 3143                         | 21,8 %                                     | 9,0 %                                     | 15,4 %                                          | 25,0 %                                                                         | 20,7 %              | 1932                                | 12,4 %                                                             | 22,2 %                                                               | 36,1 %                                                                                      | 51,9                                     | 56,3 %                                                   | 21,1 %                                                         | 244                               | 26,2 %                                                                                    | 3,3 %                                               | 36,8 %                                                             | 8,6 %                                           | 40,2 %   | 13,8 %                                          |
| Linnainmaa                       | 545                          | 17,9 %                                     | 8,7 %                                     | 18,1 %                                          | 19,3 %                                                                         | 14,8 %              | 327                                 | 17,4 %                                                             | 30,6 %                                                               | 23,2 %                                                                                      | 59,3                                     | 62,4 %                                                   | 15,9 %                                                         | 66                                | 19,7 %                                                                                    | 1,5 %                                               | 29,8 %                                                             | 4,8 %                                           | 35,7 %   | 14,5 %                                          |
| Multisilta                       | 2345                         | 23,3 %                                     | 8,7 %                                     | 14,1 %                                          | 27,8 %                                                                         | 22,5 %              | 1355                                | 17,3 %                                                             | 21,3 %                                                               | 26,4 %                                                                                      | 56,7                                     | 54,5 %                                                   | 16,5 %                                                         | 234                               | 40,2 %                                                                                    | 3,4 %                                               | 38,9 %                                                             | 13,7 %                                          | 42,0 %   | 16,7 %                                          |
| Nekala                           | 2406                         | 28,0 %                                     | 8,2 %                                     | 19,2 %                                          | 25,2 %                                                                         | 26,4 %              | 1735                                | 8,1 %                                                              | 33,3 %                                                               | 26,0 %                                                                                      | 66,0                                     | 76,5 %                                                   | 20,3 %                                                         | 152                               | 32,9 %                                                                                    | 11,2 %                                              | 25,0 %                                                             | 7,8 %                                           | 59,5 %   | 9,2 %                                           |
| Niemenranta                      | 1800                         | 21,7 %                                     | 10,0 %                                    | 20,4 %                                          | 23,5 %                                                                         | 18,4 %              | 1063                                | 18,5 %                                                             | 31,1 %                                                               | 23,2 %                                                                                      | 58,2                                     | 57,4 %                                                   | 15,2 %                                                         | 193                               | 33,7 %                                                                                    | 4,1 %                                               | 46,2 %                                                             | 10,4 %                                          | 45,1 %   | 12,4 %                                          |
| Nokian<br>keskusta-<br>Myllyhaka | 6143                         | 19,4 %                                     | 10,9 %                                    | 12,1 %                                          | 33,9 %                                                                         | 14,9 %              | 3779                                | 13,1 %                                                             | 13,8 %                                                               | 44,5 %                                                                                      | 42,6                                     | 58,8 %                                                   | 28,4 %                                                         | 402                               | 23,9 %                                                                                    | 6,2 %                                               | 42,3 %                                                             | 4,0 %                                           | 37,8 %   | 17,5 %                                          |
| Orivesi asema                    | 602                          | 22,7 %                                     | 13,7 %                                    | 11,5 %                                          | 26,2 %                                                                         | 16,1 %              | 294                                 | 22,8 %                                                             | 7,1 %                                                                | 32,0 %                                                                                      | 45,6                                     | 37,4 %                                                   | 13,9 %                                                         |                                   |                                                                                           |                                                     | 22,4 %                                                             | 2,7 %                                           | 12,8 %   | 48,3 %                                          |
| Orivesi,<br>keskusta             | 2066                         | 24,2 %                                     | 8,1 %                                     | 11,8 %                                          | 35,4 %                                                                         | 17,5 %              | 1330                                | 10,9 %                                                             | 13,2 %                                                               | 48,8 %                                                                                      | 40,4                                     | 65,3 %                                                   | 33,2 %                                                         | 31                                | 41,9 %                                                                                    | 0,0 %                                               | 43,4 %                                                             | 1,3 %                                           | 41,8 %   | 18,6 %                                          |
| Peltolampi                       | 1422                         | 27,7 %                                     | 8,1 %                                     | 20,5 %                                          | 22,3 %                                                                         | 17,5 %              | 918                                 | 10,3 %                                                             | 33,3 %                                                               | 28,4 %                                                                                      | 61,4                                     | 59,5 %                                                   | 15,9 %                                                         | 96                                | 32,3 %                                                                                    | 0,0 %                                               | 41,1 %                                                             | 8,9 %                                           | 42,8 %   | 14,7 %                                          |
| Rantaperkiö                      | 1044                         | 26,2 %                                     | 8,6 %                                     | 24,1 %                                          | 21,7 %                                                                         | 20,3 %              | 712                                 | 9,0 %                                                              | 38,6 %                                                               | 19,8 %                                                                                      | 71,3                                     | 63,3 %                                                   | 14,5 %                                                         | 43                                | 37,2 %                                                                                    | 0,0 %                                               | 45,3 %                                                             | 7,2 %                                           | 53,6 %   | 9,1 %                                           |
| Soppeenmäki-<br>Kirkonseutu      | 3056                         | 19,5 %                                     | 10,3 %                                    | 12,3 %                                          | 31,1 %                                                                         | 16,1 %              | 1755                                | 18,5 %                                                             | 14,6 %                                                               | 41,9 %                                                                                      | 39,9                                     | 53,8 %                                                   | 26,0 %                                                         | 258                               | 28,7 %                                                                                    | 3,9 %                                               | 41,5 %                                                             | 6,6 %                                           | 37,3 %   | 17,3 %                                          |
| Suorama                          | 617                          | 21,8 %                                     | 7,0 %                                     | 13,1 %                                          | 27,8 %                                                                         | 14,8 %              | 363                                 | 18,5 %                                                             | 22,0 %                                                               | 26,4 %                                                                                      | 55,6                                     | 56,2 %                                                   | 15,7 %                                                         | 75                                | 26,7 %                                                                                    | 4,0 %                                               | 43,3 %                                                             | 7,6 %                                           | 31,7 %   | 23,8 %                                          |
| Tesoma                           | 4415                         | 22,6 %                                     | 8,3 %                                     | 11,0 %                                          | 30,9 %                                                                         | 23,5 %              | 2562                                | 18,7 %                                                             | 15,3 %                                                               | 34,2 %                                                                                      | 47,2                                     | 55,1 %                                                   | 21,3 %                                                         | 469                               | 39,4 %                                                                                    | 1,9 %                                               | 50,7 %                                                             | 10,9 %                                          | 45,8 %   | 14,6 %                                          |
| Tohloppi                         | 1182                         | 21,0 %                                     | 12,4 %                                    | 17,3 %                                          | 24,2 %                                                                         | 21,6 %              | 578                                 | 26,5 %                                                             | 12,8 %                                                               | 27,9 %                                                                                      | 45,8                                     | 41,2 %                                                   | 14,9 %                                                         | 157                               | 31,8 %                                                                                    | 5,1 %                                               | 37,9 %                                                             | 9,5 %                                           | 31,1 %   | 20,7 %                                          |
| Vuores                           | 655                          | 20,4 %                                     | 18,9 %                                    | 30,4 %                                          | 11,3 %                                                                         | 14,3 %              | 429                                 | 12,1 %                                                             | 49,0 %                                                               | 7,7 %                                                                                       | 80,2                                     | 60,4 %                                                   | 3,5 %                                                          | 59                                | 23,7 %                                                                                    | 15,3 %                                              | 23,1 %                                                             | 6,6 %                                           | 37,5 %   | 14,2 %                                          |

Taulukko 5. Pieni- ja keskituloisten keskittymien väestörakennetta kuvaavia muuttujia

|                        | Asukas-<br>määrä<br>yhteensä | Pieni-<br>tuloisten<br>asukkaiden<br>osuus | Hyvä-<br>tuloisten<br>asukkaiden<br>osuus | Korkea-<br>koulutettujen<br>asukkaiden<br>osuus | Asukkaiden<br>osuus, joilla<br>ei ole<br>perusasteen<br>jälkeistä<br>tutkimtoa | Työttömien<br>osuus | Talouksien<br>lukumäärä<br>yhteensä | Taloudet,<br>joissa 0-17-<br>vuotiaita,<br>kaikista<br>talouksista | Nuorten<br>aikuisten<br>taloudet (18-<br>34) kaikista<br>talouksista | Taloudet,<br>joissa<br>vähintään<br>yksi<br>eläkeläinen<br>(65+)<br>kaikista<br>talouksista | Taloudet,<br>joissa 18-64 -<br>vuotiaita | Yksin-<br>asuvien<br>taloudet<br>kaikista<br>talouksista | Yksinasuvat<br>eläkeläiset<br>(65+)<br>kaikista<br>talouksista | Lapsi-<br>talouksien<br>lukumäärä | Pieni-<br>tuloisten<br>lapsi-<br>talouksien<br>osuus<br>kaikista<br>lapsi-<br>talouksista | Hyvä-<br>tuloisten<br>lapsi-<br>talouksien<br>osuus | Yksin-<br>huoltajien<br>osuus<br>kaikista<br>lapsi-<br>talouksista | Muu kieli<br>kuin suomi,<br>ruotsi tai<br>saame | Ei autoa | Asunto-<br>kunnalla<br>vähintään<br>kaksi autoa |
|------------------------|------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|----------|-------------------------------------------------|
| Annala                 | 667                          | 12,9 %                                     | 42,2 %                                    | 52,1 %                                          | 7,4 %                                                                          | 5,7 %               | 180                                 | 66,1 %                                                             | 5,6 %                                                                | 6,7 %                                                                                       | 27,8 %                                   | 6,1 %                                                    | 2,2 %                                                          | 124                               | 7,3 %                                                                                     | 29,0 %                                              | 4,2 %                                                              | 5,4 %                                           | 5,0 %    | 40,6 %                                          |
| Asuntila               | 1469                         | 9,9 %                                      | 37,7 %                                    | 42,7 %                                          | 9,0 %                                                                          | 4,6 %               | 440                                 | 69,3 %                                                             | 3,0 %                                                                | 7,5 %                                                                                       | 23,6 %                                   | 7,5 %                                                    | 1,1 %                                                          | 299                               | 9,0 %                                                                                     | 19,7 %                                              | 10,8 %                                                             | 1,2 %                                           | 3,9 %    | 60,3 %                                          |
| Harjuniitty            | 713                          | 6,7 %                                      | 45,9 %                                    | 53,1 %                                          | 5,2 %                                                                          | 3,9 %               | 209                                 | 69,4 %                                                             | 7,2 %                                                                | 8,6 %                                                                                       | 22,0 %                                   | 7,7 %                                                    | 1,9 %                                                          | 135                               | 3,7 %                                                                                     | 30,4 %                                              | 9,0 %                                                              | 1,1 %                                           | 3,8 %    | 65,4 %                                          |
| Härmälä-<br>Sarankulma | 811                          | 12,8 %                                     | 34,0 %                                    | 50,0 %                                          | 9,3 %                                                                          | 6,7 %               | 305                                 | 37,4 %                                                             | 5,6 %                                                                | 28,9 %                                                                                      | 34,1 %                                   | 10,5 %                                                   | 4,6 %                                                          | 114                               | 4,4 %                                                                                     | 28,1 %                                              | 9,6 %                                                              | 2,8 %                                           | 9,5 %    | 34,5 %                                          |
| Leinola                | 1370                         | 13,5 %                                     | 33,1 %                                    | 39,5 %                                          | 12,4 %                                                                         | 5,1 %               | 538                                 | 33,1 %                                                             | 2,6 %                                                                | 34,2 %                                                                                      | 33,3 %                                   | 16,7 %                                                   | 8,2 %                                                          | 122                               | 5,7 %                                                                                     | 25,4 %                                              | 9,0 %                                                              | 2,8 %                                           | 6,3 %    | 38,7 %                                          |
| Metsäkulma             | 657                          | 12,2 %                                     | 44,0 %                                    | 47,1 %                                          | 9,1 %                                                                          | 7,7 %               | 213                                 | 57,3 %                                                             | 6,1 %                                                                | 6,1 %                                                                                       | 36,6 %                                   | 15,5 %                                                   | 2,8 %                                                          | 109                               | 10,1 %                                                                                    | 24,8 %                                              | 8,2 %                                                              | 2,7 %                                           | 6,5 %    | 62,3 %                                          |
| Metsäkylä              | 1141                         | 9,0 %                                      | 35,7 %                                    | 39,7 %                                          | 9,1 %                                                                          | 3,8 %               | 373                                 | 58,2 %                                                             | 11,8 %                                                               | 9,1 %                                                                                       | 32,7 %                                   | 20,1 %                                                   | 4,8 %                                                          | 188                               | 9,6 %                                                                                     | 19,1 %                                              | 9,2 %                                                              | 2,9 %                                           | 5,7 %    | 53,4 %                                          |
| Muotiala               | 2505                         | 13,1 %                                     | 35,8 %                                    | 48,9 %                                          | 13,3 %                                                                         | 6,8 %               | 1076                                | 36,9 %                                                             | 15,8 %                                                               | 18,8 %                                                                                      | 45,1 %                                   | 30,5 %                                                   | 7,6 %                                                          | 371                               | 9,7 %                                                                                     | 30,2 %                                              | 18,9 %                                                             | 5,9 %                                           | 20,9 %   | 24,5 %                                          |
| Palomäki               | 647                          | 13,0 %                                     | 34,2 %                                    | 44,8 %                                          | 8,4 %                                                                          | 5,0 %               | 242                                 | 45,5 %                                                             | 12,8 %                                                               | 11,2 %                                                                                      | 43,4 %                                   | 20,7 %                                                   | 3,7 %                                                          | 97                                | 8,2 %                                                                                     | 28,9 %                                              | 11,8 %                                                             | 2,3 %                                           | 7,7 %    | 47,7 %                                          |
| Pere                   | 1125                         | 10,2 %                                     | 35,3 %                                    | 42,6 %                                          | 11,2 %                                                                         | 5,8 %               | 513                                 | 26,5 %                                                             | 10,5 %                                                               | 27,1 %                                                                                      | 46,4 %                                   | 32,9 %                                                   | 9,7 %                                                          | 144                               | 8,3 %                                                                                     | 34,7 %                                              | 18,4 %                                                             | 3,6 %                                           | 15,4 %   | 26,7 %                                          |
| Petsamo                | 602                          | 19,8 %                                     | 29,8 %                                    | 47,5 %                                          | 15,1 %                                                                         | 6,7 %               | 266                                 | 28,2 %                                                             | 21,8 %                                                               | 23,7 %                                                                                      | 48,5 %                                   | 35,0 %                                                   | 8,6 %                                                          | 74                                | 4,1 %                                                                                     | 51,4 %                                              | 5,3 %                                                              | 3,7 %                                           | 42,4 %   | 22,3 %                                          |
| Pirkkala               | 3135                         | 13,0 %                                     | 38,6 %                                    | 43,3 %                                          | 11,4 %                                                                         | 4,5 %               | 1217                                | 41,1 %                                                             | 7,9 %                                                                | 21,1 %                                                                                      | 38,0 %                                   | 22,0 %                                                   | 8,2 %                                                          | 442                               | 4,1 %                                                                                     | 29,2 %                                              | 14,2 %                                                             | 2,0 %                                           | 9,8 %    | 38,6 %                                          |
| Saikka                 | 536                          | 8,5 %                                      | 39,1 %                                    | 50,5 %                                          | 7,7 %                                                                          | 4,9 %               | 167                                 | 63,5 %                                                             | 6,6 %                                                                | 10,8 %                                                                                      | 25,7 %                                   | 15,0 %                                                   | 3,0 %                                                          | 99                                | 8,1 %                                                                                     | 34,3 %                                              | 8,5 %                                                              | 2,6 %                                           | 4,2 %    | 57,2 %                                          |
| Sammalisto             | 1138                         | 10,3 %                                     | 43,2 %                                    | 47,0 %                                          | 8,5 %                                                                          | 4,3 %               | 351                                 | 64,4 %                                                             | 4,8 %                                                                | 4,6 %                                                                                       | 31,1 %                                   | 11,1 %                                                   | 2,3 %                                                          | 224                               | 4,5 %                                                                                     | 26,3 %                                              | 8,0 %                                                              | 2,3 %                                           | 5,3 %    | 69,0 %                                          |
| Tahmela                | 659                          | 13,3 %                                     | 37,8 %                                    | 46,5 %                                          | 12,2 %                                                                         | 11,6 %              | 303                                 | 28,1 %                                                             | 15,2 %                                                               | 24,8 %                                                                                      | 48,2 %                                   | 37,6 %                                                   | 9,6 %                                                          | 72                                | 15,3 %                                                                                    | 45,8 %                                              | 14,1 %                                                             | 2,3 %                                           | 28,1 %   | 25,1 %                                          |
| Toivio                 | 650                          | 12,4 %                                     | 41,1 %                                    | 48,3 %                                          | 12,0 %                                                                         | 3,3 %               | 213                                 | 54,9 %                                                             | 2,3 %                                                                | 17,4 %                                                                                      | 29,1 %                                   | 10,8 %                                                   | 5,2 %                                                          | 119                               | 5,0 %                                                                                     | 43,7 %                                              | 9,4 %                                                              | 2,0 %                                           | 8,0 %    | 51,2 %                                          |
| Tursola                | 647                          | 10,2 %                                     | 41,6 %                                    | 48,8 %                                          | 9,1 %                                                                          | 4,3 %               | 192                                 | 68,8 %                                                             | 8,3 %                                                                | 9,4 %                                                                                       | 21,9 %                                   | 10,9 %                                                   | 1,0 %                                                          | 122                               | 6,6 %                                                                                     | 30,3 %                                              | 4,5 %                                                              | 2,2 %                                           | 3,7 %    | 65,4 %                                          |
| Vatiala                | 827                          | 11,6 %                                     | 34,2 %                                    | 41,7 %                                          | 11,9 %                                                                         | 4,0 %               | 301                                 | 49,8 %                                                             | 10,3 %                                                               | 12,0 %                                                                                      | 38,2 %                                   | 19,9 %                                                   | 5,0 %                                                          | 129                               | 9,3 %                                                                                     | 29,5 %                                              | 13,3 %                                                             | 3,6 %                                           | 13,6 %   | 39,9 %                                          |

Taulukko 6. Hyvä- ja keskituloisten keskittymien väestörakennetta kuvaavia muuttujia

|                                  | Huoneistojen kokonais-<br>määrä | Väestön-<br>tiheys<br>(asukkaita/h<br>ehtaari) | Asuin-<br>kerrostalo-<br>huoneistojen<br>osuus | Pientalo-<br>huoneistojen<br>osuus | Rivi- ja<br>ketjutalo-<br>huoneistojen<br>osuus | 1995-2017<br>välisen<br>uudisasunto-<br>tuotannon<br>osuus | 1h     | 2h     | 3h     | 4h     | 5h-    | Vuokra-<br>asuntojen<br>osuus | Omistus-<br>asuntojen<br>osuus | ARA:n vuokra-<br>huoneistojen<br>määrä | ARA:n osuus<br>kaikista<br>huoneistoista |
|----------------------------------|---------------------------------|------------------------------------------------|------------------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|-------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------|------------------------------------------|
| Hallila                          | 546                             | 52                                             | 96,0 %                                         | 1,5 %                              | 2,6 %                                           | 11,9 %                                                     | 18,3 % | 43,4 % | 22,0 % | 8,4 %  | 1,5 %  | 69,4 %                        | 17,4 %                         | 241                                    | 72,0 %                                   |
| Hervanta                         | 11240                           | 100                                            | 92,9 %                                         | 0,2 %                              | 2,0 %                                           | 20,0 %                                                     | 27,4 % | 40,8 % | 26,1 % | 6,0 %  | 0,2 %  | 68,4 %                        | 24,8 %                         | 913                                    | 28,8 %                                   |
| Hikivuori                        | 1338                            | 46                                             | 90,1 %                                         | 0,7 %                              | 6,5 %                                           | 7,7 %                                                      | 17,1 % | 47,2 % | 23,6 % | 10,7 % | 0,7 %  | 53,7 %                        | 36,4 %                         | 247                                    | 28,2 %                                   |
| Härmälä                          | 1828                            | 87                                             | 97,9 %                                         | 2,1 %                              | 0,0 %                                           | 57,7 %                                                     | 33,5 % | 42,0 % | 20,1 % | 5,1 %  | 0,5 %  | 62,6 %                        | 21,8 %                         | 163                                    | 21,6 %                                   |
| Kaleva                           | 1133                            | 62                                             | 99,9 %                                         | 0,1 %                              | 0,0 %                                           | 14,0 %                                                     | 33,2 % | 43,4 % | 17,7 % | 5,7 %  | 0,0 %  | 65,3 %                        | 29,7 %                         | 106                                    | 9,4 %                                    |
| Kalkku                           | 702                             | 25                                             | 86,8 %                                         | 7,3 %                              | 5,1 %                                           | 29,8 %                                                     | 15,1 % | 50,9 % | 21,2 % | 9,3 %  | 1,1 %  | 45,9 %                        | 40,3 %                         | 182                                    | 30,1 %                                   |
| Kaukajärvi                       | 1951                            | 55                                             | 95,7 %                                         | 1,1 %                              | 3,1 %                                           | 41,1 %                                                     | 18,2 % | 50,8 % | 25,0 % | 6,2 %  | 1,0 %  | 67,5 %                        | 23,9 %                         | 555                                    | 30,0 %                                   |
| Koskenmäki                       | 535                             | 23                                             | 58,5 %                                         | 37,2 %                             | 4,3 %                                           | 6,7 %                                                      | 10,8 % | 35,3 % | 20,4 % | 26,9 % | 5,4 %  | 35,9 %                        | 55,1 %                         | 0                                      | 0,0 %                                    |
| Lempäälän<br>keskusta            | 571                             | 25                                             | 88,1 %                                         | 7,7 %                              | 3,7 %                                           | 52,4 %                                                     | 15,2 % | 48,9 % | 25,6 % | 9,3 %  | 2,1 %  | 42,6 %                        | 50,3 %                         | 39                                     | 12,4 %                                   |
| Lentävänniemi                    | 2055                            | 52                                             | 92,6 %                                         | 0,2 %                              | 7,2 %                                           | 11,7 %                                                     | 18,0 % | 42,3 % | 28,3 % | 10,4 % | 0,9 %  | 35,2 %                        | 57,1 %                         | 0                                      | 0,0 %                                    |
| Linnainmaa                       | 337                             | 51                                             | 91,7 %                                         | 1,8 %                              | 6,5 %                                           | 87,5 %                                                     | 19,0 % | 54,0 % | 20,8 % | 5,0 %  | 1,5 %  | 51,6 %                        | 43,3 %                         | 67                                     | 19,9 %                                   |
| Multisilta                       | 1446                            | 36                                             | 92,7 %                                         | 3,2 %                              | 4,1 %                                           | 8,1 %                                                      | 14,2 % | 45,5 % | 28,5 % | 11,8 % | 1,8 %  | 51,4 %                        | 43,6 %                         | 452                                    | 31,3 %                                   |
| Nekala                           | 1991                            | 33                                             | 74,7 %                                         | 13,4 %                             | 0,0 %                                           | 7,1 %                                                      | 56,2 % | 34,0 % | 8,1 %  | 3,8 %  | 1,3 %  | 67,1 %                        | 24,4 %                         | 177                                    | 10,8 %                                   |
| Niemenranta                      | 1128                            | 48                                             | 88,9 %                                         | 0,8 %                              | 9,5 %                                           | 76,2 %                                                     | 23,1 % | 48,8 % | 22,6 % | 5,6 %  | 0,2 %  | 65,7 %                        | 20,7 %                         | 163                                    | 22,2 %                                   |
| Nokian<br>keskusta-<br>Myllyhaka | 4114                            | 27                                             | 76,3 %                                         | 10,5 %                             | 10,3 %                                          | 26,3 %                                                     | 18,0 % | 43,0 % | 26,0 % | 11,1 % | 3,3 %  | 38,2 %                        | 49,6 %                         | 513                                    | 15,2 %                                   |
| Orivesi asema                    | 330                             | 7                                              | 12,7 %                                         | 57,3 %                             | 27,9 %                                          | 10,3 %                                                     | 8,2 %  | 26,4 % | 20,3 % | 29,7 % | 13,9 % | 27,6 %                        | 61,8 %                         | 51                                     | 15,5 %                                   |
| Orivesi,<br>keskusta             | 1759                            | 14                                             | 53,8 %                                         | 14,8 %                             | 18,5 %                                          | 16,4 %                                                     | 31,4 % | 37,3 % | 18,1 % | 7,8 %  | 5,3 %  | 46,2 %                        | 41,2 %                         | 95                                     | 7,0 %                                    |
| Peltolampi                       | 1000                            | 36                                             | 88,9 %                                         | 0,0 %                              | 2,9 %                                           | 7,1 %                                                      | 21,8 % | 41,9 % | 27,7 % | 11,2 % | 0,2 %  | 46,8 %                        | 46,7 %                         | 120                                    | 23,6 %                                   |
| Rantaperkiö                      | 772                             | 34                                             | 96,5 %                                         | 3,4 %                              | 0,0 %                                           | 23,4 %                                                     | 21,1 % | 65,0 % | 10,1 % | 3,6 %  | 0,3 %  | 65,9 %                        | 26,6 %                         | 47                                     | 6,1 %                                    |
| Soppeenmäki-<br>Kirkonseutu      | 1897                            | 21                                             | 69,0 %                                         | 5,6 %                              | 17,6 %                                          | 33,0 %                                                     | 18,1 % | 37,0 % | 31,6 % | 11,5 % | 3,1 %  | 41,1 %                        | 46,3 %                         | 189                                    | 16,9 %                                   |
| Suorama                          | 395                             | 33                                             | 92,2 %                                         | 0,3 %                              | 7,3 %                                           | 22,0 %                                                     | 13,7 % | 46,3 % | 32,4 % | 7,6 %  | 1,3 %  | 54,9 %                        | 37,0 %                         | 64                                     | 17,5 %                                   |
| Tesoma                           | 2676                            | 41                                             | 92,3 %                                         | 4,6 %                              | 3,0 %                                           | 10,9 %                                                     | 15,2 % | 43,3 % | 28,3 % | 13,3 % | 1,4 %  | 54,0 %                        | 39,6 %                         | 850                                    | 31,8 %                                   |
| Tohloppi                         | 598                             | 28                                             | 52,5 %                                         | 13,7 %                             | 33,4 %                                          | 14,0 %                                                     | 9,9 %  | 28,8 % | 36,8 % | 20,7 % | 5,0 %  | 48,8 %                        | 40,6 %                         | 186                                    | 32,8 %                                   |
| Vuores                           | 459                             | 55                                             | 98,0 %                                         | 0,4 %                              | 1,5 %                                           | 100,0 %                                                    | 23,3 % | 50,8 % | 19,4 % | 3,5 %  | 1,3 %  | 59,3 %                        | 34,6 %                         | 47                                     | 10,2 %                                   |

Taulukko 7. Pieni- ja keskituloiset keskittymien rakennuskantaa kuvaavia muuttujia

|                     | Huoneistojen kokonais- määrä | Väestön- tiheys (asukkaita/ hehtaari) | Asuin- kerrostalo- huoneistojen osuus | Pientalo- huoneistojen osuus | Rivi- ja ketjutalo- huoneistojen osuus | 1995-2017 välisen uudisasunto- tuotannon osuus | 1h     | 2h     | 3h     | 4h     | 5h-    | Vuokra- asuntojen osuus | Omistus- asuntojen osuus | ARA:n vuokra- huoneistojen määrä | ARA:n osuus kaikista huoneist oista |
|---------------------|------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|------------------------------|----------------------------------------|------------------------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|-------------------------|--------------------------|----------------------------------|-------------------------------------|
| Annala              | 180                          | 21                                    | 0,0 %                                 | 78,9 %                       | 21,1 %                                 | 98,3 %                                         | 0,0 %  | 8,3 %  | 16,1 % | 18,9 % | 56,7 % | 1,1 %                   | 91,7 %                   | 0                                | 0,0 %                               |
| Asuntila            | 431                          | 18                                    | 0,0 %                                 | 61,0 %                       | 39,0 %                                 | 100,0 %                                        | 0,0 %  | 2,3 %  | 23,0 % | 29,9 % | 45,2 % | 9,0 %                   | 82,1 %                   | 0                                | 3,0 %                               |
| Harjuniitty         | 209                          | 14                                    | 0,0 %                                 | 75,6 %                       | 24,4 %                                 | 95,7 %                                         | 1,0 %  | 8,1 %  | 12,9 % | 18,2 % | 59,8 % | 9,1 %                   | 87,1 %                   | 0                                | 0,0 %                               |
| Härmälä- Sarankulma | 321                          | 18                                    | 2,8 %                                 | 66,4 %                       | 30,8 %                                 | 34,9 %                                         | 3,7 %  | 3,4 %  | 17,4 % | 30,5 % | 44,5 % | 3,7 %                   | 89,1 %                   | 0                                | 0,0 %                               |
| Leinola             | 560                          | 14                                    | 0,0 %                                 | 78,9 %                       | 20,2 %                                 | 25,0 %                                         | 0,9 %  | 7,0 %  | 16,3 % | 33,0 % | 42,5 % | 3,2 %                   | 85,9 %                   | 0                                | 2,1 %                               |
| Metsäkulma          | 220                          | 12                                    | 0,0 %                                 | 79,1 %                       | 20,5 %                                 | 86,8 %                                         | 5,9 %  | 7,7 %  | 14,1 % | 20,9 % | 51,8 % | 11,4 %                  | 75,9 %                   | 15                               | 6,8 %                               |
| Metsäkylä           | 371                          | 21                                    | 0,0 %                                 | 64,4 %                       | 35,6 %                                 | 93,3 %                                         | 3,2 %  | 19,4 % | 18,1 % | 20,5 % | 38,5 % | 4,6 %                   | 89,5 %                   | 0                                | 0,0 %                               |
| Muotiala            | 1120                         | 30                                    | 40,6 %                                | 25,0 %                       | 34,3 %                                 | 74,3 %                                         | 7,2 %  | 25,4 % | 26,4 % | 26,1 % | 14,9 % | 21,9 %                  | 67,2 %                   | 0                                | 4,9 %                               |
| Palomäki            | 251                          | 14                                    | 2,8 %                                 | 62,9 %                       | 34,3 %                                 | 64,1 %                                         | 8,4 %  | 13,1 % | 19,5 % | 34,3 % | 24,7 % | 19,9 %                  | 74,5 %                   | 12                               | 4,8 %                               |
| Pere                | 591                          | 25                                    | 68,4 %                                | 11,3 %                       | 19,8 %                                 | 94,1 %                                         | 5,9 %  | 25,2 % | 32,0 % | 21,5 % | 15,4 % | 11,3 %                  | 54,5 %                   | 0                                | 17,3 %                              |
| Petsamo             | 362                          | 34                                    | 29,0 %                                | 53,0 %                       | 0,8 %                                  | 0,6 %                                          | 40,3 % | 23,8 % | 10,5 % | 16,3 % | 12,4 % | 36,5 %                  | 46,4 %                   | 0                                | 5,5 %                               |
| Pirkkala            | 1257                         | 19                                    | 14,6 %                                | 49,4 %                       | 35,2 %                                 | 71,1 %                                         | 3,2 %  | 17,6 % | 25,9 % | 25,2 % | 28,3 % | 11,6 %                  | 78,7 %                   | 60                               | 8,0 %                               |
| Saikka              | 181                          | 10                                    | 0,0 %                                 | 74,0 %                       | 25,4 %                                 | 82,9 %                                         | 0,0 %  | 12,7 % | 13,3 % | 27,6 % | 45,9 % | 4,4 %                   | 82,9 %                   | 0                                | 0,0 %                               |
| Sammalisto          | 362                          | 12                                    | 0,0 %                                 | 83,7 %                       | 16,0 %                                 | 86,7 %                                         | 1,7 %  | 1,9 %  | 13,3 % | 30,4 % | 52,8 % | 2,5 %                   | 88,7 %                   | 0                                | 0,0 %                               |
| Tahmela             | 351                          | 34                                    | 42,2 %                                | 35,3 %                       | 22,2 %                                 | 21,1 %                                         | 19,4 % | 23,1 % | 13,1 % | 16,0 % | 27,1 % | 26,5 %                  | 61,8 %                   | 0                                | 0,0 %                               |
| Toivio              | 228                          | 18                                    | 0,0 %                                 | 93,9 %                       | 6,1 %                                  | 57,9 %                                         | 2,6 %  | 7,5 %  | 13,2 % | 34,2 % | 41,7 % | 7,0 %                   | 82,9 %                   | 10                               | 4,4 %                               |
| Tursola             | 204                          | 15                                    | 6,4 %                                 | 72,1 %                       | 21,1 %                                 | 87,3 %                                         | 1,5 %  | 14,7 % | 9,8 %  | 18,1 % | 57,4 % | 18,6 %                  | 74,5 %                   | 31                               | 15,2 %                              |
| Vatjala             | 329                          | 18                                    | 18,5 %                                | 42,9 %                       | 38,6 %                                 | 54,4 %                                         | 3,3 %  | 17,0 % | 25,2 % | 24,3 % | 29,5 % | 17,3 %                  | 66,3 %                   | 30                               | 18,5 %                              |

Taulukko 8. Hyvä- ja keskituloisten keskittymien rakennuskantaa kuvaavia muuttujia

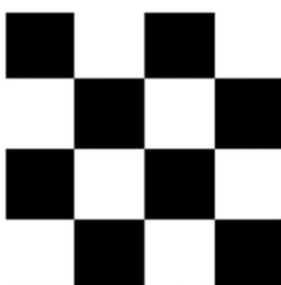


## 7. MENETELMÄT

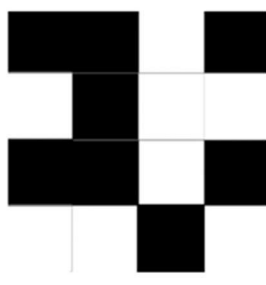
### 7.1. GLOBAALI MORANIN I

Alla oleva kuva havainnollistaa tutkittavan ilmiön sijoittumista. Onko hyvinvointi maantieteellisesti hajautunut, satunnaisesti sijoittunut vai keskittynyt:

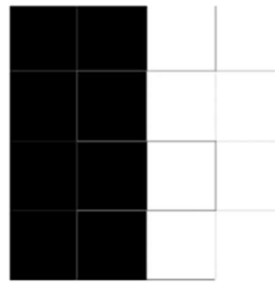
Perfect Dispersion



Perfect Randomness



Perfect Clustering



Analyysit suoritettiin R-ohjelmalla. Menetelmä antaa aineistolle arvot välillä -1 ja 1: lähellä -1 olevat arvot kuvaavat aineiston olevan hajautunut, lähellä nollaa olevat arvot kuvaavat aineiston olevan satunnaisesti järjestäytynyt ja lähellä +1 olevat arvot kuvaavat aineiston olevan klusteroitunut. Tässä aineistossa arvot olivat tarkasteluvuosittain (1995, 2005, 2015 ja 2017) 0.2606877134, 0.3344005624, 0.3980836027 ja 0.4047664581. Alla ovat esitettynä jokaisen tarkasteluvuoden tulokset.

#### 1995.

```
Moran I statistic standard deviate = 16.317, p-value < 2.2e-16
alternative hypothesis: greater
sample estimates:
Moran I statistic      Expectation      Variance
      0.2606877134      -0.0005649718      0.0002563615
```

#### 2005.

```
Moran I statistic standard deviate = 22.609, p-value < 2.2e-16
alternative hypothesis: greater
sample estimates:
Moran I statistic      Expectation      Variance
      0.3344005624      -0.0004916421      0.0002194115
```

#### 2015.

```
Moran I statistic standard deviate = 28.665, p-value < 2.2e-16
alternative hypothesis: greater
sample estimates:
Moran I statistic      Expectation      Variance
      0.3980836027      -0.0004347826      0.0001932763
```

2017.

Moran I statistic standard deviate = 29.607, p-value < 2.2e-16  
alternative hypothesis: greater

sample estimates:

| Moran I statistic | Expectation   | Variance     |
|-------------------|---------------|--------------|
| 0.4047664581      | -0.0004312204 | 0.0001873025 |